

Gmina
Podgórzyn

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWO- KLIMATYCZNEJ I PRZESTRZENNEJ GMINA PODGÓRZYN

Podgórzyn, listopad 2025

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowo-klimatycznej i przestrzennej Gminy Podgórzyn

Zespół autorski

Jakub Pyrzanowski

Michał Ciesielski

Małgorzata Klarczyk

Karolina Wałęsa

Aleksandra Niebylska

Katarzyna Herma - Lempart

Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025-2035 powołany Zarządzeniem nr 106/2025 Wójta Gminy Podgórzyn z dnia 29 sierpnia 2025 roku w składzie:

- Sekretarz Gminy Podgórzyn – Przewodnicząca Zespołu
- Zastępca Wójta Gminy Podgórzyn – Zastępczyni Przewodniczącej Zespołu
- Skarbnik Gminy Podgórzyn – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Przestrzennej – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Ochrony Środowiska – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Promocji Gminy – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Podatków i Windykacji – Członek Zespołu
- Kierownik Referatu Centrum Usług Wspólnych – Członek Zespołu
- Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego – Członkini Zespołu
- Pracownik ds. pozyskiwania środków pozabudżetowych – Członkini Zespołu
- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Podgórzynie – Członkini Zespołu
- Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej Gminy Podgórzyn - Członkini Zespołu

Opracowanie

Wsparcie biura Jakub Pyrzanowski

jakub.pyrzanowski@gmail.com

+ 48 502 600 671

Spis treści

1.	Wstęp.....	5
1.1.	Metodologia prac.....	5
2.	Charakterystyka Gminy Podgórzyn.....	8
2.1.	Podstawowe informacje o gminie.....	8
2.2.	Miejsce gminy Podgórzyn w funkcjonalnym układzie województwa dolnośląskiego.....	10
3.	Analizy pogłębione w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym	12
3.1.	Analiza w wymiarze społecznym.....	12
3.1.1.	Ludność.....	12
3.1.2.	Wychowanie i edukacja	19
3.1.3.	Kultura	22
3.1.4.	Sport i rekreacja.....	25
3.1.5.	Zdrowie publiczne.....	26
3.1.6.	Pomoc społeczna	27
3.1.7.	Bezpieczeństwo	29
3.1.8.	Kapitał społeczny	29
3.1.9.	Podsumowanie analizy obszaru społecznego	33
3.2.	Analiza w wymiarze gospodarczym.....	35
3.2.1.	Podmioty gospodarcze i rynek pracy	35
3.2.2.	Turystyka	41
3.2.3.	Rolnictwo	45
3.2.4.	Tereny inwestycyjne.....	47
3.2.5.	Podsumowanie analizy obszaru gospodarczego	48
3.3.	Analiza środowiskowo-klimatyczna i przestrzenna	50
3.3.1.	Środowisko.....	50
3.3.2.	Transport i mobilność	61
3.3.3.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.....	64
3.3.4.	Zasoby mieszkaniowe	79
3.3.5.	Infrastruktura komunalna	82
3.3.6.	Podsumowanie analizy obszaru środowiskowo-przestrzennego.....	86
3.4.	Analiza stanu finansów gminy Podgórzyn	88
3.4.1.	Analiza sytuacji budżetowej.....	89
3.4.2.	Podsumowanie analizy stanu finansów gminy Podgórzyn	94
4.	Spis rycin.....	96

5.	Spis tabel	98
6.	Załączniki	99
6.1.	Raport z badań fokusowych	99
6.2.	Raport z badania ankietowego	99

1. Wstęp

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Podgórzyn stanowi pierwszy etap prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025–2035. Jej celem jest szczegółowe rozpoznanie potencjałów, wyzwań i barier rozwojowych gminy, w kontekście uwarunkowań środowiskowych, przestrzennych, infrastrukturalnych i społecznych. Dokument dostarcza kompleksowej wiedzy o lokalnych zasobach i problemach, stanowiąc fundament do wyznaczenia kierunków działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi oraz poprawie jakości życia mieszkańców.

Diagnoza została przygotowana w sposób uspołeczniony, z uwzględnieniem opinii i doświadczeń różnych grup interesariuszy – mieszkańców, lokalnych liderów, przedstawicieli organizacji społecznych, przedsiębiorców, seniorów, radnych oraz pracowników urzędu gminy. W procesie opracowania wykorzystano wyniki badań ankietowych, warsztatów diagnostycznych i konsultacji, dzięki czemu raport odzwierciedla realne potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej.

Analiza oparta została na dostępnych danych statystycznych, dokumentach planistycznych i strategicznych szczebla lokalnego i regionalnego, a także na analizie trendów rozwojowych i procesów zachodzących w gminie oraz jej otoczeniu.

W ramach diagnozy podkreślono kluczowe obszary analizy, takie jak:

- **sytuacja demograficzna i społeczna**, w tym struktura ludności, trendy migracyjne oraz potrzeby mieszkańców w zakresie usług publicznych, edukacji i rynku pracy,
- **infrastruktura techniczna i społeczna**, obejmująca transport, komunikację, gospodarkę wodno-kanalizacyjną, edukację, kulturę i sport,
- **uwarunkowania środowiskowe i przestrzenne**, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów przyrodniczych Karkonoszy, form ochrony przyrody, gospodarki przestrzennej oraz adaptacji do zmian klimatycznych,
- **potencjały gospodarcze i turystyczne**, w tym działalność lokalnych przedsiębiorstw, rolnictwo, sektor usług turystycznych i znaczenie gminy jako obszaru rekreacyjnego o wysokich walorach krajobrazowych.

Każdy z obszarów tematycznych został przeanalizowany z perspektywy szans i barier rozwoju, a wnioski końcowe stanowią podstawę do określenia priorytetów i kierunków działań strategicznych. Dokument jest nie tylko diagnozą obecnej sytuacji, lecz także narzędziem planowania przyszłości Gminy Podgórzyn – opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju, partycypacji społecznej i współpracy lokalnych środowisk.

1.1. Metodologia prac

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Podgórzyn stanowi kompleksową analizę potencjału oraz wyzwań rozwojowych tego obszaru, uwzględniając jego położenie u podnóża Karkonoszy, przestrzenne uwarunkowania środowiskowe, infrastrukturę techniczną i społeczną oraz powiązania funkcjonalne z sąsiednimi gminami. Dokument identyfikuje kluczowe problemy i potrzeby rozwojowe gminy, które będą decydować o kierunkach jej przyszłego rozwoju, a także stanowić podstawę do formułowania projektów strategicznych mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie lokalnej gospodarki i rozwój turystyki zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Cel i znaczenie diagnozy

Diagnoza jest pierwszym etapem prac nad Strategią Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025–2035. Jej celem jest rozpoznanie kluczowych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych, które determinują obecny i przyszły rozwój gminy. Dokument umożliwia uzasadnienie dla planowanych działań inwestycyjnych, społecznych i środowiskowych oraz stanowi podstawę do przygotowania wiązki projektów strategicznych, odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności.

Prace nad diagnozą realizowano w okresie wrzesień – listopad 2025 roku, w ścisłej współpracy z przedstawicielami samorządu, organizacji społecznych, przedsiębiorców oraz mieszkańców gminy. Proces miał charakter uspołeczniony i partycypacyjny, oparty na spotkaniach konsultacyjnych i warsztatach diagnostycznych oraz badaniach opinii.

Zakres diagnozy

Diagnoza została przeprowadzona w trzech wymiarach:

- **społecznym** – obejmującym procesy demograficzne, jakość i dostępność usług publicznych (edukacja, kultura, sport, zdrowie, opieka społeczna), aktywność obywatelską i integrację społeczną mieszkańców oraz poziom bezpieczeństwa,
- **gospodarczym** – analizującym rynek pracy, strukturę i kondycję lokalnych przedsiębiorstw, potencjał rolnictwa i turystyki, atrakcyjność inwestycyjną oraz znaczenie gminy w regionalnej sieci osadniczej,
- **środowiskowo-przestrzennym** – obejmującym stan środowiska naturalnego, gospodarkę wodną i odpadową, jakość powietrza, adaptację do zmian klimatu, planowanie przestrzenne, infrastrukturę techniczną (wod-kan, drogową, energetyczną, telekomunikacyjną) oraz ochronę dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego.

Metodyka opracowania diagnozy

Prace diagnostyczne obejmowały analizę szerokiego zakresu danych pierwotnych i wtórnych:

- **dane wtórne** – statystyki Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), raporty branżowe, dokumenty strategiczne gminy i regionu, opracowania przestrzenne i środowiskowe,
- **dane pierwotne**,
 - pozyskane ze spotkań grup fokusowych – zorganizowanych w ramach prac nad diagnozą w dniach 1-2 października 2025 roku, w których uczestniczyły różne grupy społeczne, w tym:
 - młodzież,
 - seniorzy,
 - liderzy społeczni,
 - przedsiębiorcy,
 - radni gminni.
 - pozyskane w ramach badania ankietowego, które odbyło się w formule online oraz papierowej w dniach 5-26 września 2025 roku, a w którym udział wzięło 160 osób.

Zorganizowano również spotkania robocze z zespołem ds. opracowania strategii.

Dostępność dokumentu

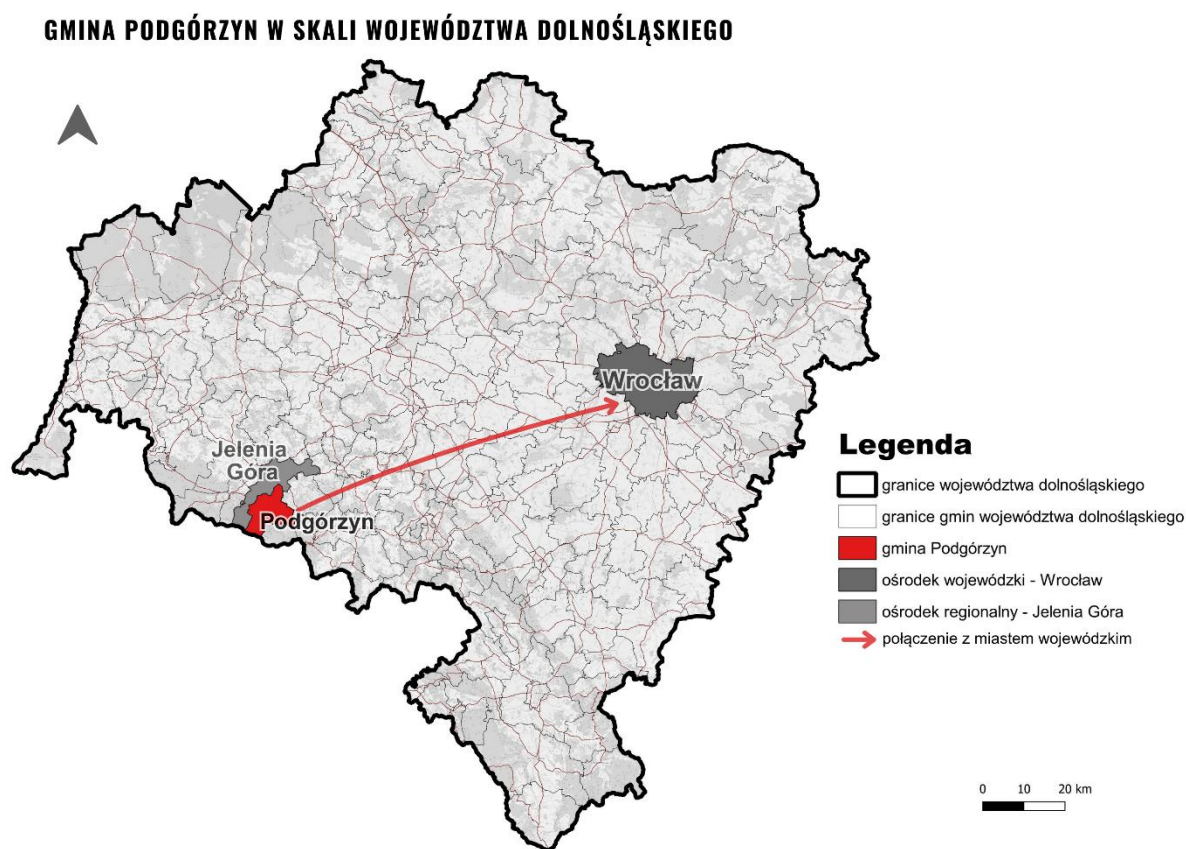
Raport diagnostyczny został opracowany zgodnie ze standardami dostępności i zasadami komunikacji przyjaznej odbiorcy, aby umożliwić jego szerokie wykorzystanie w procesie planowania strategicznego. Zgromadzone dane i wnioski stanowią własność Gminy Podgórzyń i mogą być podstawą do dalszych analiz, aktualizacji oraz monitorowania zmian w kolejnych etapach wdrażania strategii rozwoju.

2. Charakterystyka Gminy Podgórzyn

2.1. Podstawowe informacje o gminie

Gmina Podgórzyn to malownicza gmina wiejska położona w południowo-zachodniej Polsce, w województwie dolnośląskim, w granicach powiatu karkonoskiego. Zajmuje powierzchnię 82,47 km² i jest zamieszkiwana przez 8111 mieszkańców (stan na koniec 2024 r.). Siedziba władz gminy znajduje się w miejscowości Podgórzyn, położonej około 9 km na południowy zachód od Jeleniej Góry i 100 km od Wrocławia.

Ryc. 1 Gmina Podgórzyn w skali województwa dolnośląskiego

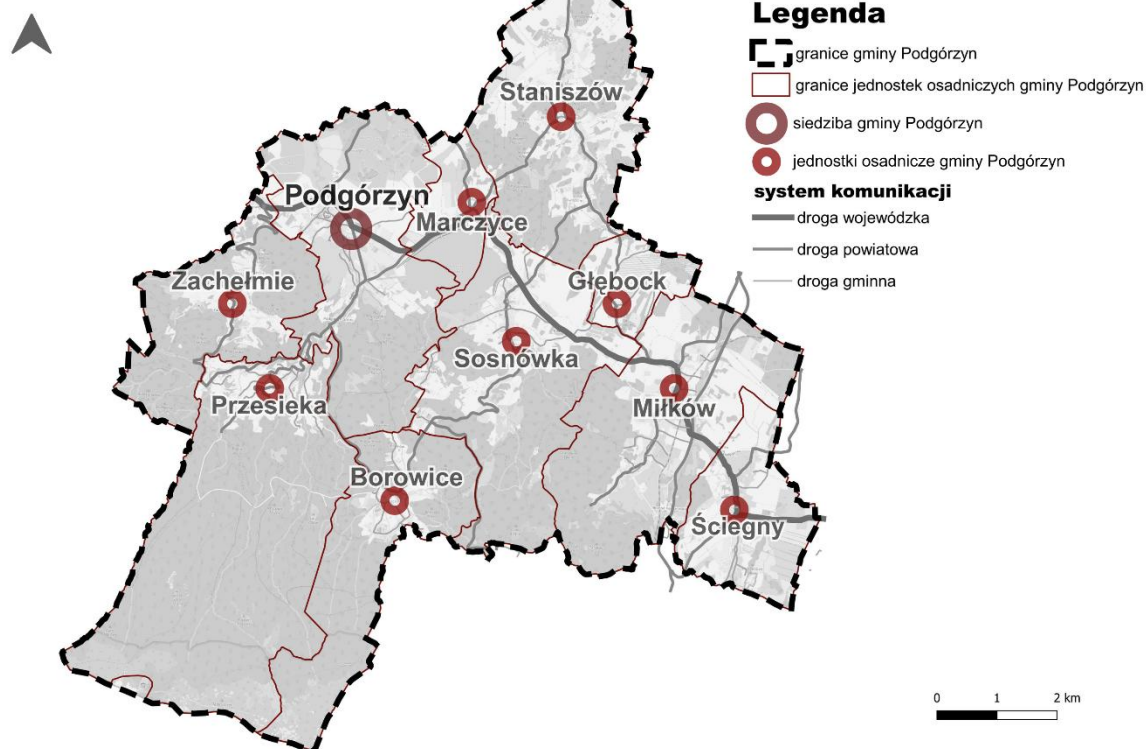

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W skład gminy wchodzi dziesięć miejscowości: Podgórzyn, Miłków, Sosnówka, Ściegny, Przesieka, Borowice, Zachełmie, Głębock, Marczyce i Stanisów.

Ryc. 2 Sieć osadnicza Gminy Podgórzyn

SIEĆ OSADNICZA GMINY PODGÓRZYN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Układ osadniczy gminy ma charakter rozproszony i silnie powiązany z uwarunkowaniami przyrodniczymi – większość miejscowości zlokalizowana jest w dolinach potoków spływających z Karkonoszy, w otoczeniu lasów i terenów rolniczo-rekreacyjnych.

Pod względem położenia geograficznego Gmina Podgórzyn znajduje się u podnóża Karkonoszy, w dolinie rzeki Podgórnej, Czerwienia i Sośniaka. Teren gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wysokości – od około 350 m n.p.m. w północnej części do prawie 1 500 m n.p.m. na południu, gdzie przebiegają granice z Karkonoskim Parkiem Narodowym. Najwyższymi szczytami znajdującymi się w granicach administracyjnych gminy są Smogornia (1489 m n.p.m.), Mały Szyszak (1439 m n.p.m.) oraz Tępy Szczyt (1388 m n.p.m.).

Gmina graniczy z miastami Jelenia Góra, Karpacz, Kowary oraz z gminą Mysłakowice. Od południa jej granice pokrywają się z granicą państwową z Republiką Czeską, co ma znaczenie zarówno turystyczne, jak i gospodarcze. Położenie na osi komunikacyjnej łączącej Jelenią Górę z Karpaczem oraz w sąsiedztwie głównych przejść granicznych czyni z Podgórzyna istotny element układu osadniczego subregionu jeleniogórskiego.

Walory przyrodnicze Gminy Podgórzyn stanowią jeden z jej najważniejszych zasobów rozwojowych. Znaczna część powierzchni gminy objęta jest różnymi formami ochrony – Karkonoskim Parkiem Narodowym i obszarami Natura 2000. Szczególną rolę w krajobrazie pełni Zbiornik Sosnówka, będący elementem regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę.

Krajobraz kulturowy gminy kształtował się przez stulecia. Pierwsze wzmianki o tutejszych osadach pochodzą z XIII wieku, kiedy obszar ten znajdował się w domenie cystersów z Cieplic. W kolejnych wiekach rozwijały się tu rzemiosło, rolnictwo i wytwórczość szkła, a od XIX wieku – turystyka. Po II wojnie światowej gmina stała się częścią Polski i przeszła proces repolonizacji oraz odbudowy. W drugiej połowie XX wieku Podgórzyn umocnił swoją pozycję jako ośrodek turystyki górskiej, stanowiąc alternatywę dla sąsiednich kurortów – Karpacza i Szklarskiej Poręby.

Współcześnie gospodarka gminy opiera się głównie na mikro- i małych przedsiębiorstwach, funkcjonujących w branżach turystycznych, gastronomicznych, usługowych, rzemieślniczych i budowlanych. Rolnictwo ma charakter uzupełniający, z rosnącym udziałem gospodarstw ekologicznych oraz agroturystyki. W strukturze zatrudnienia widoczny jest także wzrost znaczenia usług zdalnych i pracy sezonowej związanej z obsługą ruchu turystycznego.

W strukturze demograficznej obserwuje się stopniowy spadek liczby mieszkańców oraz proces starzenia się populacji – typowy dla gmin o charakterze turystyczno-rekreacyjnym. Jednocześnie Podgórzyn przyciąga nowych mieszkańców z innych części kraju, poszukujących spokojnego miejsca do życia w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym. Wielu z nich staje się właścicielami tzw. „drugich domów” w górach.

W 2025 roku w ogólnopolskim badaniu Algolytics „Gdzie żyje się najlepiej?”, opartym na analizie blisko 90 wskaźników obejmujących m.in. zdrowie, środowisko, bezpieczeństwo, dostępność usług publicznych oraz warunki ekonomiczne, Gmina Podgórzyn uzyskała relatywnie wysoką pozycję na tle innych jednostek samorządu terytorialnego. W zestawieniu obejmującym 2479 gmin w Polsce gmina zajęła 128. miejsce w swojej kategorii, 533. miejsce w skali kraju oraz 43. miejsce w województwie dolnośląskim.

Dogodne położenie komunikacyjne, wysoka atrakcyjność turystyczna, rozwinięta infrastruktura rekreacyjna oraz silna tożsamość lokalna czynią z Gminy Podgórzyn jeden z ważnych ośrodków turystyki i rekreacji w Karkonoszach. Gmina konsekwentnie łączy troskę o środowisko naturalne z rozwojem lokalnej przedsiębiorczości i poprawą jakości życia mieszkańców, wpisując się w ideę zrównoważonego rozwoju regionu karkonoskiego.

2.2. Miejsce gminy Podgórzyn w funkcjonalnym układzie województwa dolnośląskiego

Gmina Podgórzyn należy do subregionu jeleniogórskiego, położonego w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Jest gminą wiejską wchodzącą w skład Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego (JOF), objętego instrumentem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej (ZIT AJ). Obszar ten stanowi ważny element regionalnej polityki rozwoju Dolnego Śląska, której celem jest wzmacnianie spójności terytorialnej i gospodarczej regionu poprzez partnerską współpracę samorządów oraz koordynację działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej

Gmina położona jest w górskim obszarze funkcjonalnym, w bezpośrednim sąsiedztwie granicy polsko-czeskiej, co czyni ją częścią przygranicznego obszaru funkcjonalnego Dolnego Śląska. Jej lokalizacja w strefie przygranicznej nadaje jej specyficzny charakter — z jednej strony wiąże się z peryferyjnym położeniem względem głównych ośrodków wojewódzkich i bardzo ograniczoną dostępnością czasową do Wrocławia, z drugiej – stanowi potencjał do rozwijania współpracy

transgranicznej, szczególnie w zakresie turystyki, kultury oraz gospodarki opartej na usługach i zasobach przyrodniczych.

W granicach gminy znajduje się dziesięć miejscowości: Podgórzyn (siedziba władz gminy), Miłków, Sosnówka, Ściegny, Przesieka, Borowice, Zachełmie, Głębock, Marczyce i Staniszków. Wspólnie tworzą one spójny, silnie zróżnicowany krajobrazowo układ osadniczy o powierzchni ok. 83 km², położony u podnóża Karkonoszy – najwyższego pasma Sudetów. Teren ten wyróżnia się znacznymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi, które stanowią fundament rozwoju lokalnej gospodarki turystycznej.

Podgórzyn, wraz z sąsiednimi gminami JOF, współtworzy sieć powiązań funkcjonalnych w zakresie rynku pracy, edukacji, transportu, ochrony zdrowia oraz turystyki. Gmina odgrywa ważną rolę w strukturze przestrzennej subregionu jako zaplecze turystyczne i rekreacyjne rdzenia miejskiego Jeleniej Góry oraz ośrodek rozwijający funkcje mieszkaniowe, usługowe i uzdrowiskowe.

Zgodnie z diagnozą zawartą w Strategii ZIT AJ na lata 2021–2029, subregion jeleniogórski posiada szereg potencjałów rozwojowych, które w znacznym stopniu dotyczą również Gminy Podgórzyn. Należą do nich:

- dobrze dostosowana do potrzeb infrastruktura wychowania przedszkolnego,
- rozbudowana oferta kulturalna i turystyczna,
- wysoka atrakcyjność przyrodnicza i duży potencjał rozwoju turystyki całorocznej,
- wysoki poziom aktywności gospodarczej mieszkańców,
- wsparcie instytucji otoczenia biznesu,
- sprzyjające ukształtowanie terenu dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika, geotermia, energetyka wodna),
- wysoki potencjał inwestycyjny oraz możliwość wykorzystywania położenia przygranicznego,
- funkcjonowanie partnerstwa w ramach ZIT AJ, umożliwiające realizację projektów o zasięgu ponadlokalnym.

Jednocześnie rozwój Gminy Podgórzyn odbywa się w warunkach licznych barier przestrzennych i społecznych, typowych dla obszarów górskich Dolnego Śląska. Należą do nich:

- ograniczona dostępność transportowa i komunikacyjna, zwłaszcza w relacjach z ośrodkami wojewódzkimi,
- presja inwestycyjna na cenne przyrodniczo tereny i obszary zalewowe,
- rosnący udział terenów zurbanizowanych kosztem przestrzeni rolniczej,
- zanieczyszczenie powietrza i problemy środowiskowe związane z niską emisją,
- postępująca suburbanizacja w otoczeniu Jeleniej Góry,
- depopulacja i starzenie się społeczeństwa,
- zróżnicowana sytuacja ekonomiczna małych ośrodków oraz ograniczona oferta miejsc pracy.

W tym kontekście rozwój Gminy Podgórzyn wymaga równoczesnego podejmowania działań w trzech wzajemnie powiązanych sferach: zrównoważonego rozwoju turystyki, ochrony środowiska naturalnego oraz poprawy dostępności i jakości życia mieszkańców. Włączenie gminy w struktury ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej umożliwia realizację projektów partnerskich służących poprawie mobilności, ochronie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zwiększeniu efektywności energetycznej oraz rozwijaniu usług społecznych i edukacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym.

Gmina Podgórzyn stanowi integralną część systemu osadniczego i funkcjonalnego Dolnego Śląska, wpisując się w politykę rozwoju opartą na zasadzie terytorialnego równoważenia szans. Jej położenie w górskim i przygranicznym obszarze funkcjonalnym, wysoka atrakcyjność turystyczna oraz uczestnictwo w ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej tworzą warunki do dynamicznego, zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju w perspektywie do roku 2035.

3. Analizy pogłębione w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym

3.1. Analiza w wymiarze społecznym

3.1.1. Ludność

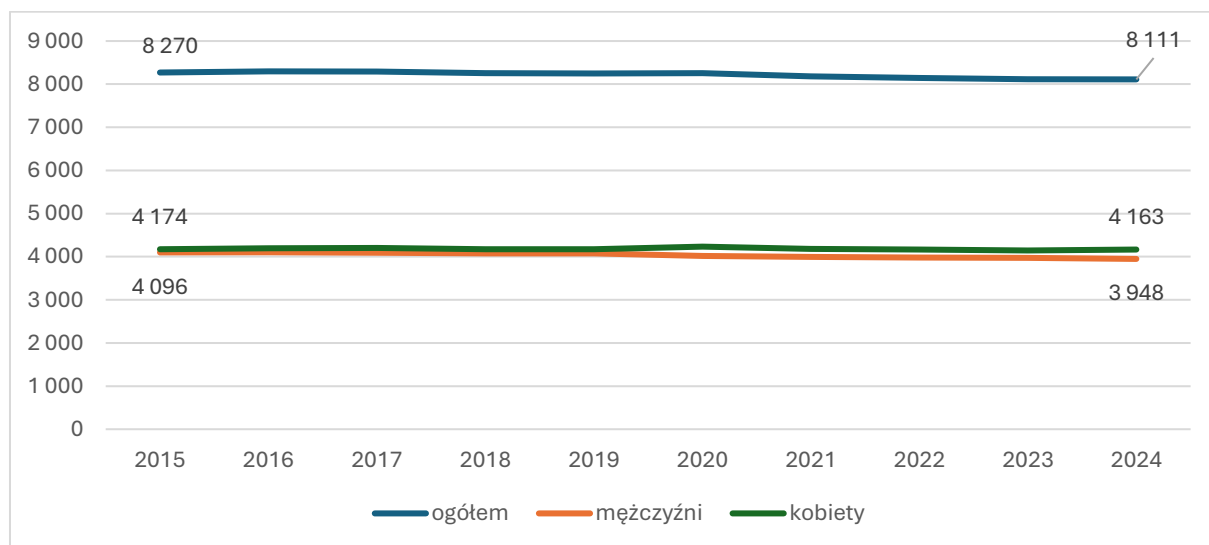
3.1.1.1. Liczba ludności

W latach 2015–2024 liczba mieszkańców Gminy Podgórzyn pozostawała na zbliżonym poziomie, utrzymując się w granicach od 8,1 do 8,3 tysiąca osób. W 2015 roku populacja gminy wynosiła 8 270 osób, natomiast w 2024 roku – 8 111 osób. Zmiana ta wskazuje na niewielki spadek liczby ludności w badanym okresie, jednak bez gwałtownych wahań, co świadczy o względnej stabilności demograficznej gminy.

W strukturze płci obserwuje się stałą przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. W 2015 roku w gminie mieszkały 4 174 kobiety i 4 096 mężczyzn, natomiast w 2024 roku odpowiednio 4 163 kobiety i 3 948 mężczyzn. Udział kobiet w populacji ogółem utrzymuje się więc na poziomie nieco powyżej 51%, co stanowi zjawisko typowe dla większości jednostek terytorialnych w regionie.

Na tle powiatu karkonoskiego, liczącego 59 864 mieszkańców, Gmina Podgórzyn skupia około 13,5% populacji. Stanowi tym samym jedną z ważniejszych jednostek w strukturze demograficznej powiatu. Pomimo niewielkiego spadku liczby mieszkańców, gmina utrzymuje stabilny udział w populacji subregionu jeleniogórskiego, zachowując tym samym znaczenie w lokalnym układzie osadniczym.

Ryc. 3 Liczba ludności w Gminie Podgórzyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

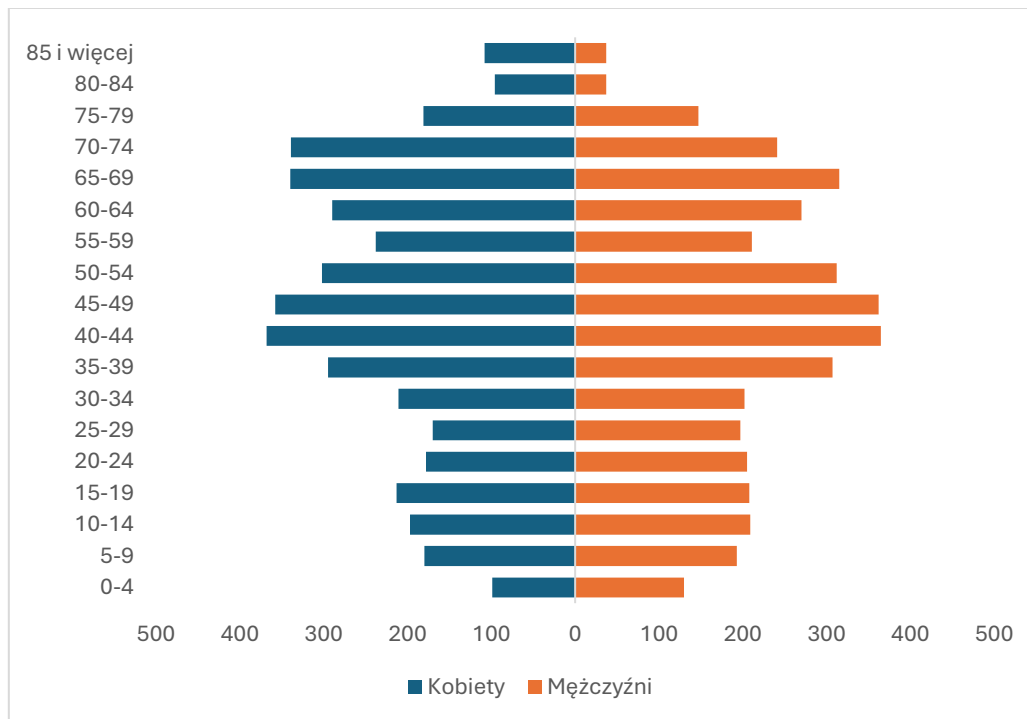
Struktura wieku mieszkańców Gminy Podgórzyn wskazuje na starzejący się charakter populacji, z wyraźną przewagą osób w wieku średnim i starszym nad grupami najmłodszymi. Na wykresie widoczne jest stopniowe zwężanie się podstawy piramidy wieku, co oznacza niewielką liczebność roczników dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat w porównaniu z liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Najliczniejsze grupy wiekowe stanowią mieszkańcy w wieku 40–64 lata, co świadczy o dominacji pokolenia aktywnego zawodowo, jednak zbliżającego się do wieku emerytalnego. Znaczną część populacji tworzą również osoby w wieku 65 lat i więcej, których liczba jest zauważalnie wyższa niż w grupach młodszych, zwłaszcza w przedziałach 0–14 i 15–29 lat. Oznacza to, że udział osób starszych w populacji gminy jest wysoki, co jest typowe dla obszarów wiejskich regionów górskich, charakteryzujących się niskim przyrostem naturalnym i ograniczonym napływem migracyjnym.

W strukturze płci wyraźnie zaznacza się większy udział kobiet w starszych grupach wiekowych, zwłaszcza po 65. roku życia, co wynika z ich dłuższej średniej długości życia. Z kolei w młodszych rocznikach różnice między płciami są nieznaczne, a liczba kobiet i mężczyzn pozostaje zbliżona.

Piramida wieku Gminy Podgórzyn ma kształt typowy dla populacji o procesie starzenia demograficznego – z relatywnie wąską podstawą i poszerzoną górną częścią, reprezentującą rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Taki układ odzwierciedla zarówno niski poziom urodzeń w ostatnich latach, jak i stabilny, ale ograniczony napływ nowych mieszkańców w wieku produkcyjnym. W rezultacie struktura demograficzna gminy wskazuje na utrwalony trend zmniejszania się liczby osób młodych oraz wzrost znaczenia populacji senioralnej w ogólnej liczbie mieszkańców.

Ryc. 4 Struktura wieku mieszkańców Gminy Podgórzyn ze względu na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, w Gminie Podgórzyn wynosi 105, co oznacza, że w populacji gminy na każde 100 mężczyzn przypada 105 kobiet.

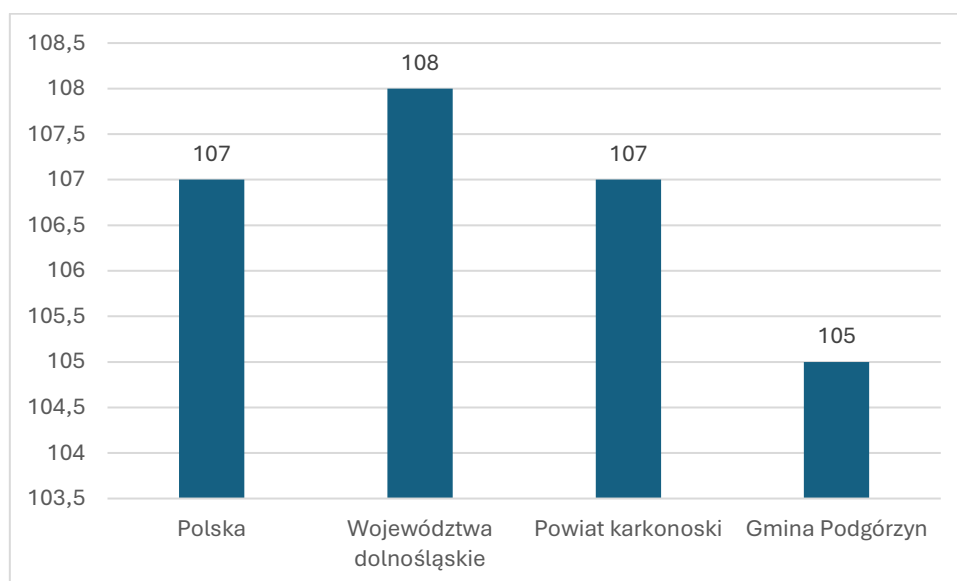
Wskaźnik ten jest niższy niż średnia krajowa i wojewódzka, a także niższy od wartości obserwowanej w powiecie karkonoskim.

Dla porównania, współczynnik feminizacji w Polsce i w powiecie karkonoskim wynosi 107, natomiast w województwie dolnośląskim – 108. Oznacza to, że w Gminie Podgórzyn różnice między liczbą kobiet i mężczyzn są mniej wyraźne niż w otoczeniu regionalnym i krajowym.

Niższy współczynnik feminizacji w gminie może wynikać ze specyfiki lokalnej struktury demograficznej. W gminach o charakterze turystycznym i usługowym, takich jak Podgórzyn, część osób aktywnych zawodowo stanowią mężczyźni zatrudnieni w branżach budowlanych, transportowych i technicznych, co wpływa na wyrównanie proporcji płci. Jednocześnie w starszych grupach wiekowych widoczna jest przewaga kobiet, wynikająca z ich dłuższej średniej długości życia, jednak w ujęciu ogólnym równowaga między płciami jest w Podgórzynie większa niż w większości gmin województwa dolnośląskiego.

Warto podkreślić, że utrzymywanie się współczynnika feminizacji na poziomie około 105 wskazuje na stabilną strukturę płci, bez istotnych dysproporcji demograficznych, które mogłyby wpływać na lokalne procesy społeczne czy rynek pracy.

Ryc. 5 Współczynnik feminizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.1.2. Przyrost naturalny

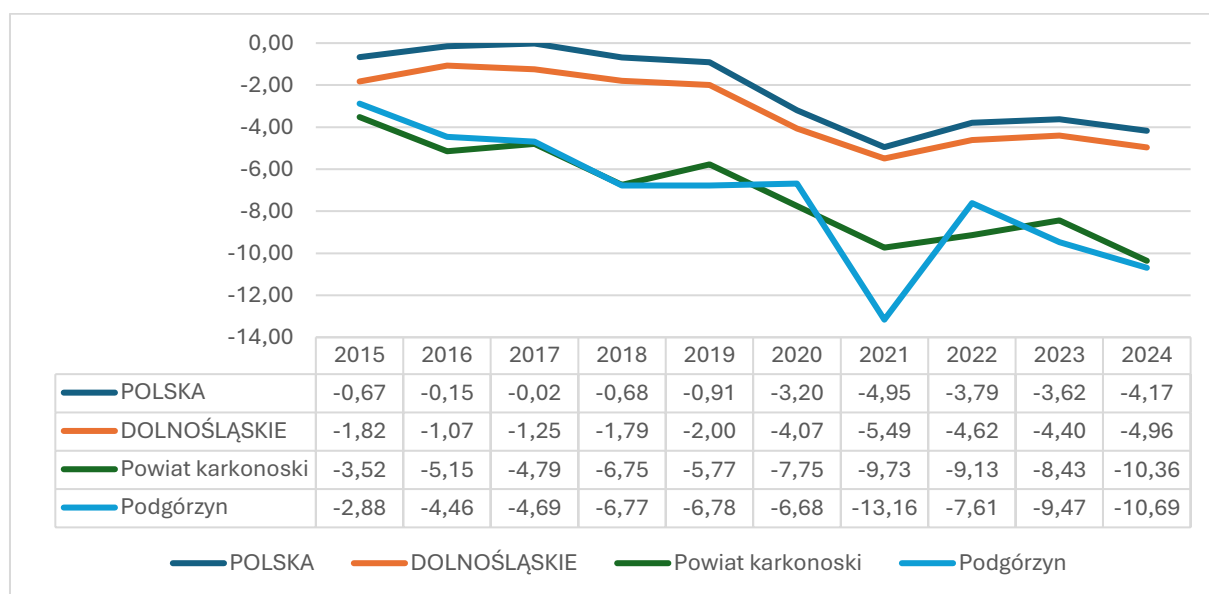
W 2015 roku przyrost naturalny w Podgórzynie wynosił –2,88%, co już wówczas oznaczało przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń. W kolejnych latach obserwowano dalsze pogłębianie się tego zjawiska – w 2018 roku wskaźnik osiągnął –6,77%, a w 2021 roku spadł do poziomu –13,16%, będąc najniższym w analizowanym okresie. W latach 2022–2024 sytuacja nieco się poprawiła, jednak przyrost naturalny pozostał zdecydowanie ujemny i w 2024 roku wyniósł –10,69%.

Na tle porównawczym Gmina Podgórzyn wypada słabiej niż zarówno powiat karkonoski (–10,36%), jak i województwo dolnośląskie (–4,96%) oraz średnia krajowa (–4,17%). Oznacza to, że tempo spadku liczby ludności wynikające z ujemnego przyrostu naturalnego jest w gminie znacznie wyższe niż w skali regionalnej i krajowej.

Zjawisko to odzwierciedla charakterystyczne dla obszarów górskich procesy demograficzne – niski poziom urodzeń, wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym oraz ograniczony napływ młodych rodzin. Ujemny przyrost naturalny w Gminie Podgórzyn utrzymuje się nieprzerwanie przez całą dekadę, co potwierdza trwałość tendencji depopulacyjnej i wskazuje na starzenie się populacji.

Wskaźniki te jednoznacznie potwierdzają, że w strukturze demograficznej gminy coraz silniej zaznacza się przewaga zgonów nad urodzeniami, co prowadzi do stopniowego zmniejszania się liczby mieszkańców, niezależnie od ewentualnych wahań migracyjnych.

Ryc. 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.1.3. Migracje

W latach 2016–2024 w Gminie Podgórzyn obserwuje się zmienną, ale zasadniczo dodatnią dynamikę migracji, co oznacza, że liczba osób osiedlających się w gminie jest większa niż liczba osób z niej wyjeżdżających. Dane wskazują, że gmina przyciąga nowych mieszkańców, choć natężenie tego zjawiska różniło się w poszczególnych latach.

W 2016 roku zarejestrowano 152 zameldowania i 98 wymeldowań, co dało dodatnie saldo migracji wynoszące 54 osoby. W kolejnych dwóch latach (2017–2018) nastąpił niewielki spadek liczby napływających mieszkańców i wzrost liczby wymeldowań – szczególnie w 2018 roku, gdy saldo migracji zmniejszyło się do 18 osób, co było najniższym wynikiem w analizowanym okresie. Od 2019 roku sytuacja uległa poprawie – liczba zameldowań wzrosła do 169, przy 111 wymeldowaniach, a dodatnie saldo migracji osiągnęło poziom 58 osób.

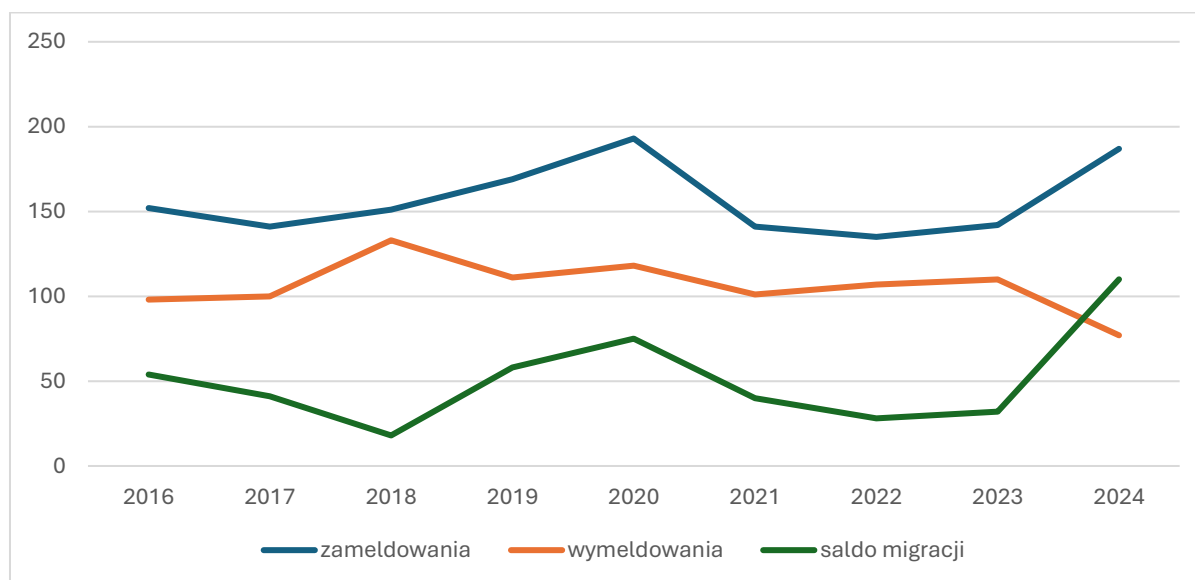
Najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła w 2020 roku, kiedy do gminy przybyło 193 mieszkańców, a opuściło ją 118, co przełożyło się na najwyższe w badanym okresie saldo migracji wynoszące 75 osób. Po tym czasie, w latach 2021–2023, odnotowano ponowny spadek liczby zameldowań (do poziomu około 140 osób rocznie) oraz stabilizację liczby wymeldowań na poziomie 105–110 osób, co skutkowało niższym, choć wciąż dodatnim bilansem migracyjnym (32–40 osób rocznie).

W 2024 roku nastąpiło wyraźne ożywienie procesów migracyjnych – liczba zameldowań wzrosła do 187, a liczba wymeldowań spadła do 77, co dało bardzo wysokie saldo migracji na poziomie

110 osób. Jest to najwyższa wartość w całym analizowanym okresie i wskazuje na wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Dane potwierdzają, że Gmina Podgórzyn utrzymuje dodatni bilans migracji w całym badanym okresie, co oznacza, że mimo niekorzystnych zjawisk demograficznych, takich jak ujemny przyrost naturalny, gmina nadal przyciąga nowych mieszkańców.

Ryc. 7 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w Gminie Podgórzyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

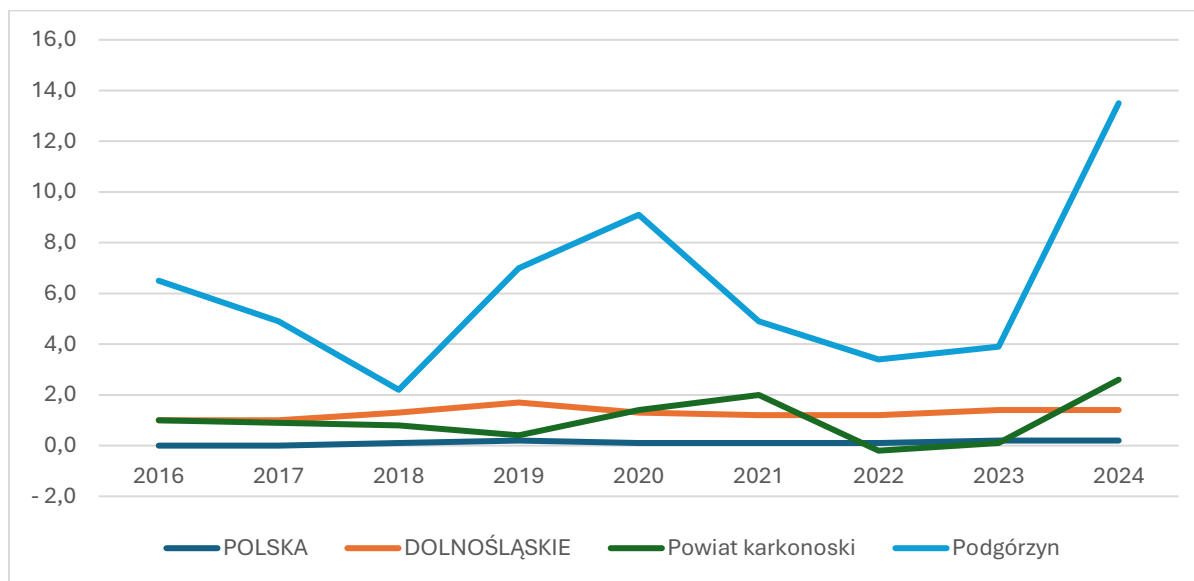
W latach 2016–2024 saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Podgórzyn wykazuje wyraźnie wyższe wartości niż średnia dla Polski, województwa dolnośląskiego i powiatu karkonoskiego.

W 2016 roku wskaźnik salda migracji w Podgórzynie wynosił (6,5), podczas gdy w województwie dolnośląskim odnotowano (1,0), w powiecie karkonoskim (1,0), a w skali kraju wartość była neutralna (0,0). W kolejnych latach w Gminie Podgórzyn obserwowano wahania tego wskaźnika, jednak z utrzymaniem dodatnich wartości przez cały analizowany okres. Najniższe saldo odnotowano w 2017 roku (4,9), natomiast najwyższe w 2024 roku (13,5), co oznacza znaczący wzrost napływu ludności w ostatnich latach.

Dla porównania, w latach 2016–2024 wskaźniki dla województwa dolnośląskiego utrzymywały się w wąskim przedziale od (1,0) do (1,4), a dla powiatu karkonoskiego – od (–0,2) do (2,6), co wskazuje na znacznie mniejszą dynamikę migracyjną w skali regionalnej. Wartość krajowa w tym czasie pozostawała bliska zeru, co potwierdza ogólny brak większej mobilności przestrzennej w Polsce.

Wyniki te jednoznacznie wskazują, że Gmina Podgórzyn wyróżnia się bardzo korzystnym bilansem migracyjnym, szczególnie w latach 2019–2024, kiedy wskaźniki znacznie przewyższały zarówno średnią krajową, jak i regionalną. W 2024 roku saldo migracji w gminie było niemal dziesięciokrotnie wyższe niż w całym województwie dolnośląskim.

Ryc. 8 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.1.4. Ekonomiczne grupy wiekowe

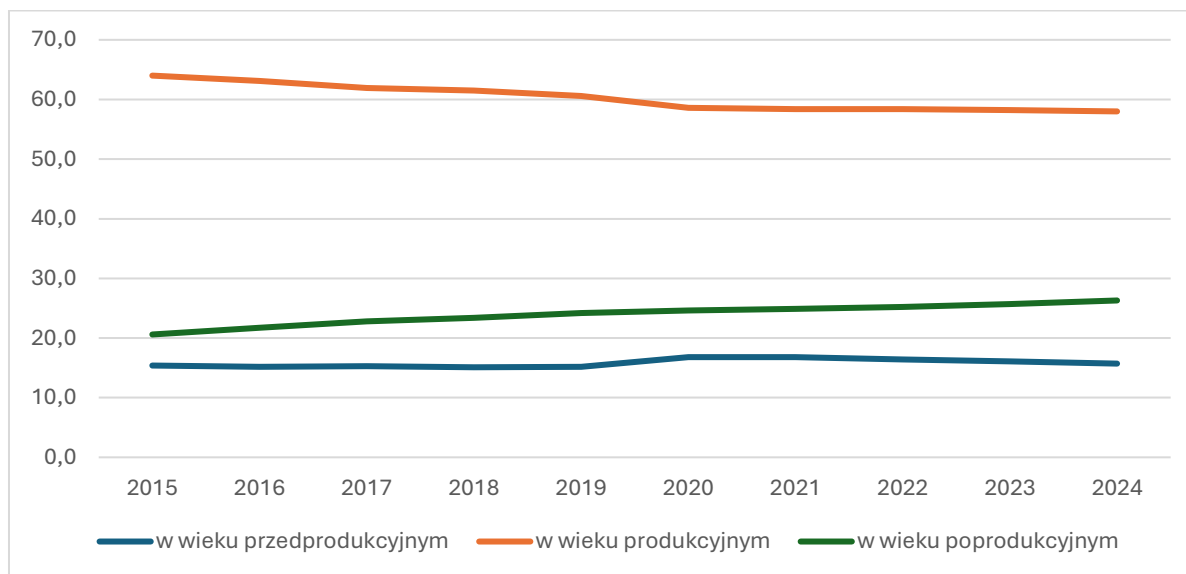
Struktura ludności Gminy Podgórzyn według ekonomicznych grup wieku w latach 2015–2024 wskazuje na systematyczne starzenie się populacji oraz zmniejszanie udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.

W 2015 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 64,0% populacji, natomiast w 2024 roku ich udział spadł do 58,0%. Oznacza to wyraźny spadek liczby mieszkańców aktywnych zawodowo, który ma charakter trwały i jest obserwowany w całym analizowanym okresie. Zjawisko to wpisuje się w ogólnokrajowy trend demograficzny, ale w Gminie Podgórzyn jest ono szczególnie wyraźne, co może wiązać się z procesem migracji młodych osób do większych ośrodków miejskich oraz z niskim poziomem urodzeń.

Równocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym – z 20,6% w 2015 roku do 26,3% w 2024 roku. Wzrost o niemal sześć punktów procentowych w ciągu dziewięciu lat wskazuje na intensyfikację procesu starzenia się społeczeństwa. Oznacza to, że już ponad jedna czwarta mieszkańców gminy to osoby w wieku emerytalnym. Zwiększenie tej grupy ma bezpośrednie przełożenie na rosnące potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej, usług społecznych oraz dostępności infrastruktury publicznej przyjaznej seniorom.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży do 17. roku życia, pozostaje natomiast na relatywnie niskim i stabilnym poziomie. W 2015 roku wynosił 15,4%, a w 2024 roku – 15,7%. Wahania w tym zakresie są niewielkie, co potwierdza utrzymującą się niską dzietność w gminie, bez wyraźnych oznak odbudowy populacji najmłodszych mieszkańców.

Ryc. 9 Ludność Gminy Podgórzyn według ekonomicznych grup wieku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane przedstawione na wykresie poniżej obrazują istotne zmiany w strukturze demograficznej Gminy Podgórzyn w latach 2015–2024, wskazując na wyraźne procesy starzenia się ludności oraz rosnące obciążenie demograficzne grupą osób w wieku nieprodukcyjnym.

W ciągu analizowanej dekady współczynnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrósł z 56,2 w 2015 roku do 72,3 w 2024 roku. Oznacza to, że na 100 mieszkańców w wieku zdolności do pracy przypada obecnie ponad 70 osób pozostających poza rynkiem pracy – dzieci, młodzieży i osób starszych. Wzrost tego wskaźnika jest jednym z najbardziej wyraźnych symptomów starzenia się populacji oraz kurczenia zasobów ludności aktywnej zawodowo.

Jeszcze silniejszy trend obserwowany jest w przypadku relacji liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Wskaźnik ten wzrósł z 133,5 w 2015 roku do 167,5 w 2024 roku, co oznacza, że osób starszych jest już o około dwie trzecie więcej niż dzieci i młodzieży. Oznacza to stopniowe odwracanie proporcji pomiędzy pokoleniami – zjawisko, które w dłuższej perspektywie wpływa na reprodukcję demograficzną i stabilność rynku pracy.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do wieku produkcyjnego również systematycznie wzrastał – z 32,2 do 45,3, co oznacza, że na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypada już blisko 46 osób w wieku emerytalnym. Wzrost ten przekłada się na rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i społeczne oraz zwiększa presję na system zabezpieczenia społecznego.

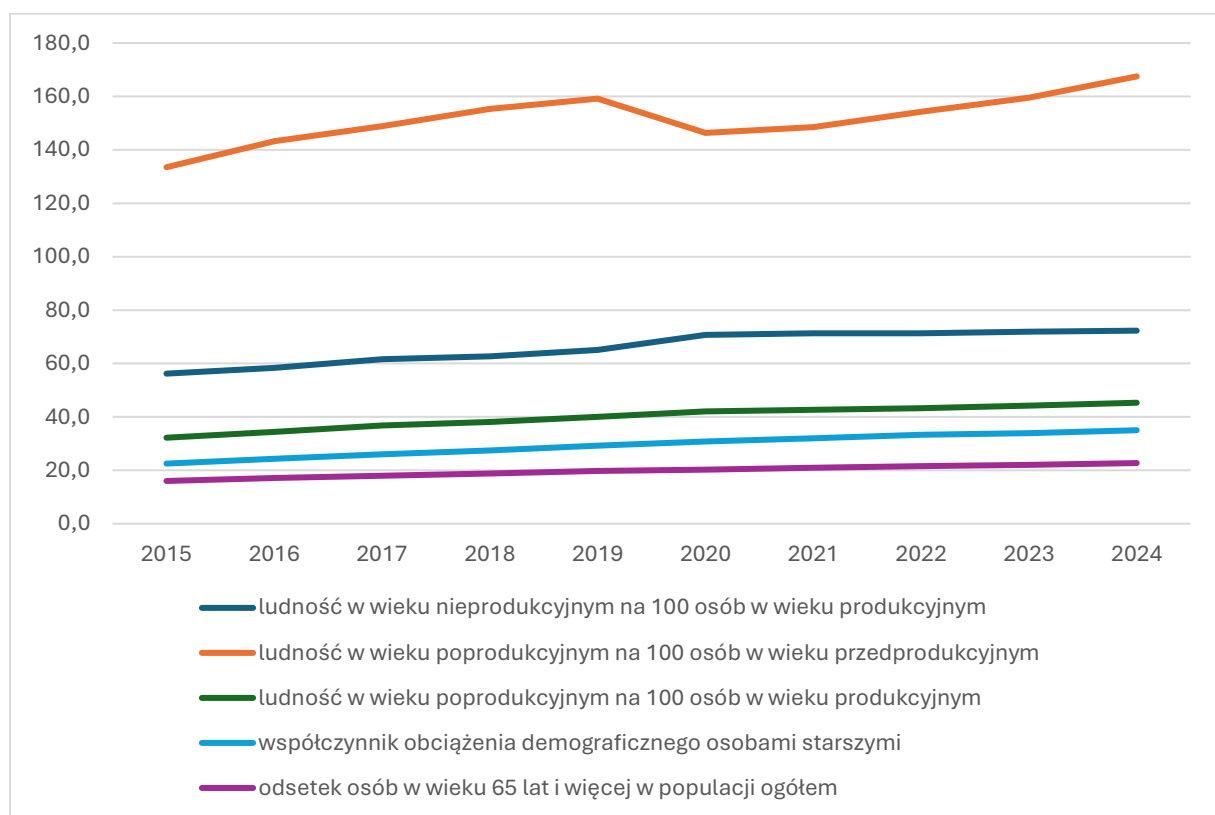
Warto zauważyć, że w badanym okresie wzrósł również współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, który pokazuje relację liczby osób w wieku 65 lat i więcej do liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2015 roku wynosił on 22,5, natomiast w 2024 roku osiągnął 35,0, co oznacza wzrost o ponad połowę w ciągu dziewięciu lat.

Równolegle rośnie odsetek seniorów w populacji ogółem – w 2015 roku osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły 16,0% mieszkańców gminy, natomiast w 2024 roku ich udział zwiększył się do 22,7%.

Oznacza to, że już co piąty mieszkaniec Gminy Podgórzyn należy do grupy osób starszych, a udział ten z roku na rok systematycznie rośnie.

Zestawienie powyższych wskaźników jednoznacznie potwierdza, że proces starzenia demograficznego w Gminie Podgórzyn ma charakter trwały i postępujący. Kurczenie się grupy osób w wieku produkcyjnym przy równoczesnym wzroście liczby seniorów prowadzi do stopniowego zwiększania obciążeń ekonomicznych i społecznych. W konsekwencji gmina będzie musiała coraz bardziej dostosowywać swoją politykę społeczną, zdrowotną i przestrzenną do zmieniającej się struktury wiekowej mieszkańców, rozwijając infrastrukturę i usługi skierowane do osób starszych, a jednocześnie podejmując działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej i zatrzymania osób młodych.

Ryc. 10 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Podgórzyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.2. Wychowanie i edukacja

3.1.2.1. Opieka dla dzieci w wieku 0-3 lata

W gminie Podgórzyn nie funkcjonuje żadna forma opieki instytucjonalnej dla dzieci w wieku 0-3 lata.

3.1.2.2. Wychowanie przedszkolne

Na terenie Gminy Podgórzyn funkcjonują następujące punkty i oddziały przedszkolne:

- Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Podgórzynie,
- Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej w Miłkowie,
- Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej w Ścięgnach,

- Oddziały Przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Sosnówce.

W gminie działa jedna placówka niepubliczna - niepubliczne Przedszkole „RehaMaluch”.

3.1.2.3. Edukacja szkolna

3.1.2.3.1. Informacje ogólne

W gminie działają poniższe placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Gmina Podgórzyn:

- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Podgórzynie,
- Szkoła Podstawowa w Ściegnach,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Sosnówce,
- Szkoła Podstawowa w Miłkowie w Zespole Szkolno Przedszkolnym

W Gminie Podgórzyn nie ma placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym byłby powiat karkonoski.

W gminie brak jest szkół ponadpodstawowych.

Temat edukacji w Gminie Podgórzyn wymaga pogłębionej analizy strategicznej, zwłaszcza w kontekście zmian demograficznych i spadku liczby urodzeń obserwowanego w ostatnich latach. Dane dotyczące urodzeń jednoznacznie wskazują na dynamiczny spadek liczby dzieci, co bezpośrednio przełoży się na zmniejszającą się liczbę uczniów w szkołach – według dostępnych informacji w roku szkolnym 2027/2028 do wszystkich placówek może trafić zaledwie około 40 dzieci, a w kolejnych latach liczba ta będzie jeszcze niższa. Oznacza to, że w części szkół liczebność klas może wynosić jedynie kilka osób, co rodzi poważne konsekwencje organizacyjne, finansowe i jakościowe dla całego systemu oświaty.

W tym kontekście niezbędne jest spojrzenie wykraczające poza granice administracyjne gminy i uwzględniające szerszy układ powiązań – w szczególności procesy demograficzne, edukacyjne i migracyjne zachodzące na poziomie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jeleniej Góry. Tylko kompleksowa analiza pozwoli odpowiedzieć na pytania o optymalną sieć szkolną, adekwatność obecnej infrastruktury edukacyjnej oraz możliwości współpracy międzygminnej w celu zapewnienia mieszkańcom stabilnego, efektywnego i racjonalnie finansowanego systemu oświaty w perspektywie długoterminowej.

3.1.2.3.2. Wyniki egzaminów

Na dzień 30 września 2024 roku do podgórzyńskich szkół podstawowych uczęszczało łącznie 836 uczniów. W dniach od 14 do 16 maja 2024 r. do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 51 uczniów. Wszyscy uczniowie zdawali egzamin z języka polskiego i matematyki. Spośród języków nowożytnych najpopularniejszy był język angielski do którego przystąpiło 48 uczniów. Do egzaminu z języka niemieckiego przystąpiło 3 uczniów.

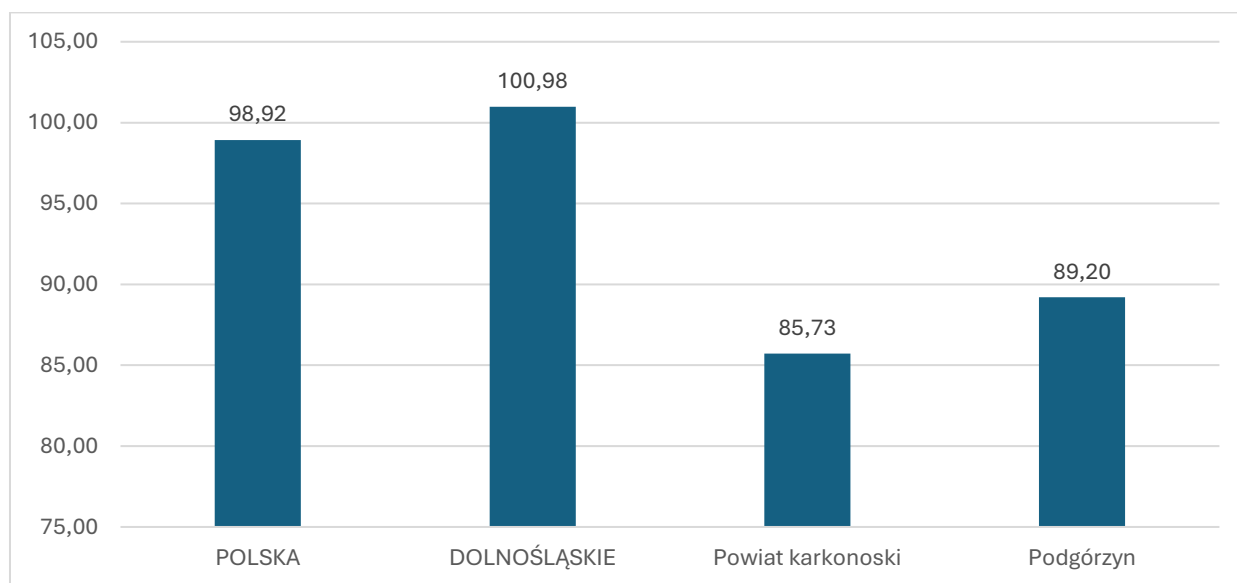
Wskaźnik skolaryzacji netto obrazuje udział uczniów w wieku odpowiadającym danemu etapowi edukacyjnemu w ogólnej liczbie ludności w tym samym wieku. Dane przedstawione na wykresie wskazują, że w Gminie Podgórzyn wartość tego wskaźnika wynosi 89,2%, co oznacza, że blisko dziewięć na dziesięć dzieci w wieku szkolnym uczęszcza do szkół.

Wartość ta jest niższa od średniej krajowej (98,9%) oraz średniej dla województwa dolnośląskiego (101,0%), a jednocześnie wyższa niż w skali powiatu karkonoskiego (85,7%). Oznacza to,

że poziom uczestnictwa dzieci i młodzieży w edukacji w Gminie Podgórzyn jest umiarkowany – lepszy niż w większości gmin powiatu, ale wciąż pozostający poniżej poziomu regionalnego i krajowego.

Niższy wskaźnik skolaryzacji netto w gminach o charakterze turystyczno-wiejskim, takich jak Podgórzyn, może wynikać z kilku czynników. Po pierwsze, część dzieci i młodzieży może uczęszczać do szkół poza terenem gminy, zwłaszcza w pobliskiej Jeleniej Górze lub Karpaczu, co nie zawsze jest odzwierciedlone w lokalnych statystykach. Po drugie, w gminach o rozproszonej zabudowie i ograniczonym transporcie publicznym część uczniów z rodzin czasowo przebywających poza miejscem stałego zameldowania może być formalnie przypisana do innych jednostek.

Ryc. 11 Wskaźnik skolaryzacji netto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Podgórzyn wskazują na wyniki zbliżone do średnich powiatowych, ale nieco niższe od średnich wojewódzkich.

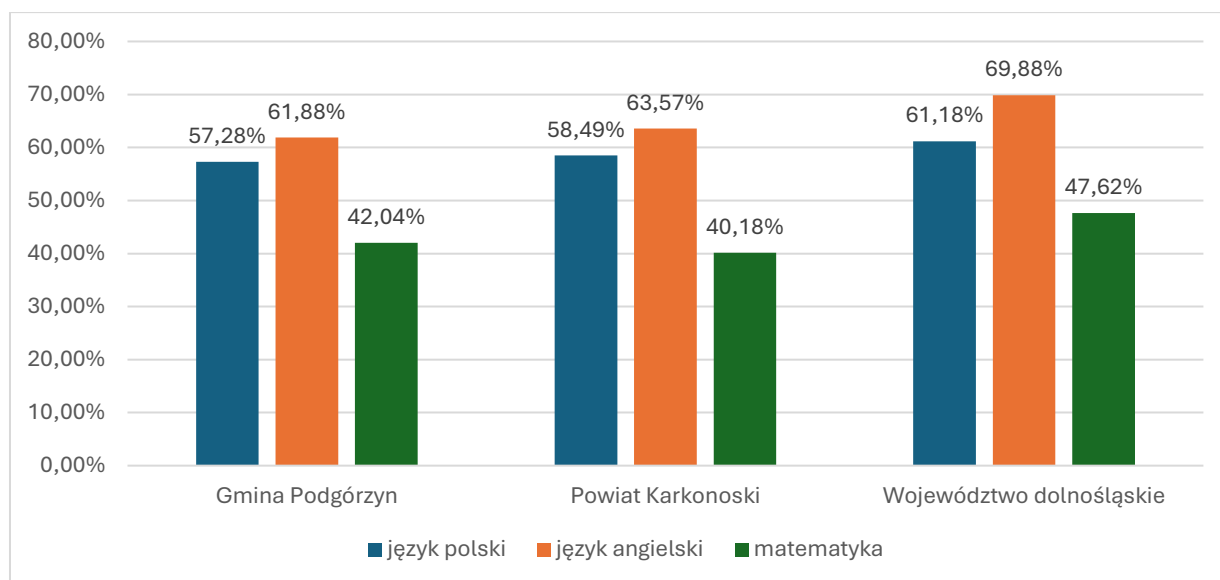
Średni wynik uczniów z języka polskiego w gminie wyniósł 57,28%, co jest wartością o około 1 punkt procentowy niższą niż średnia dla powiatu karkonoskiego (58,49%) i o 4 punkty niższą od średniej województwa dolnośląskiego (61,18%). Wynik ten można uznać za umiarkowanie dobry, wskazujący na stabilne kompetencje w zakresie rozumienia tekstu i wypowiedzi pisemnej.

W przypadku języka angielskiego, który stanowi obecnie najpopularniejszy język obcy w szkołach podstawowych, uczniowie z Gminy Podgórzyn osiągnęli 61,88%, co jest wynikiem zbliżonym do średniej powiatowej (63,57%) i o około 8 punktów niższym od średniej wojewódzkiej (69,88%). Oznacza to, że znajomość języka angielskiego wśród uczniów gminy kształtuje się na poziomie dobrym, ale z wyraźnym potencjałem do poprawy – szczególnie w zakresie praktycznego użycia języka i rozwijania kompetencji komunikacyjnych.

Najniższe wyniki uzyskano z matematyki – średnio 42,04%, podczas gdy w powiecie karkonoskim uczniowie osiągnęli 40,18%, a w województwie dolnośląskim 47,62%. Wynik ten wpisuje się w ogólny trend niższych rezultatów z matematyki w porównaniu z przedmiotami humanistycznymi i językowymi, co wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania kompetencji logiczno-analitycznych uczniów oraz stosowania metod praktycznego nauczania tego przedmiotu.

Uczniowie z Gminy Podgórzyn uzyskali wyniki zbliżone do średnich dla powiatu, przy czym najlepiej wypadli z języka angielskiego, nieco słabiej z języka polskiego, a najslabiej z matematyki. Wyniki te potwierdzają stabilny poziom kształcenia w szkołach gminnych, jednak wskazują również na potrzebę systematycznego wsparcia dydaktycznego, szczególnie w zakresie przedmiotów ścisłych oraz w podnoszeniu jakości nauczania języków obcych.

Ryc. 12 Wyniki egzaminu ośmioklasisty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.2.4. Szkolnictwo wyższe i kształcenie ustawiczne

W gminie nie funkcjonuje żadna placówka oferująca mieszkańcom kształcenie na poziomie studiów wyższych. Brak również instytucji kształcenia ustawicznego. W gminie nie funkcjonuje również żaden uniwersytet ludowy ani centrum doskonalenia zawodowego.

3.1.3. Kultura

3.1.3.1. Gminna Biblioteka Publiczna i czytelnictwo

Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Podgórzyn z siedzibą w Podgórzynie jest samorządową instytucją kultury działającą od 2006 roku. Jej misją jest praca dla społeczności lokalnej i ze społecznością lokalną – tworzenie oferty odpowiadającej na potrzeby kulturalne, edukacyjne i społeczne mieszkańców. Biblioteka pełni funkcję lokalnego centrum kultury i edukacji, stanowiąc przestrzeń spotkań, aktywności i rozwoju. Od początku swojej działalności koncentruje się na upowszechnianiu czytelnictwa, wspieraniu edukacji, gromadzeniu i ochronie dorobku piśmienniczego regionu oraz inicjowaniu działań animujących życie społeczno-kulturalne gminy.

Biblioteka ma cztery filie terenowe: w Miłkowie, Sosnowce i Ściegnach, a także punkt biblioteczny w siedzibie głównej w Podgórzynie. Placówki są dostępne dla mieszkańców w elastycznych godzinach, obejmujących także wybrane soboty w miesiącu, co umożliwia korzystanie z zasobów bibliotecznych osobom pracującym i uczącym się.

W strukturze organizacyjnej biblioteki średnie zatrudnienie etatowe wynosi 4,05, a dodatkowo w oparciu o umowy cywilnoprawne pracują dwie osoby – obsługująca punkt biblioteczny i palacz w filii w Miłkowie. W 2024 roku budżet instytucji wyniósł 645 165 zł, z czego 33 410 zł przeznaczono na zakup

nowości wydawniczych. Ponadto biblioteka pozyskała 11 577 zł w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025, Priorytet 1 – Poprawa oferty bibliotek publicznych, co pozwoliło na poszerzenie księgozbioru i zwiększenie dostępności do nowości wydawniczych.

Na dzień 31 grudnia 2024 roku księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej liczył 25 928 woluminów. W ciągu roku zakupiono łącznie 1 162 woluminy, w tym 758 z dotacji organizatora i 404 w ramach dofinansowania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zbiory biblioteczne są systematycznie aktualizowane i dostosowywane do potrzeb czytelników – od lektur szkolnych, przez literaturę popularną i naukową, po książki z dużą czcionką dla seniorów. Biblioteka oferuje również dostęp do cyfrowej wypożyczalni publikacji naukowych ACADEMICA, umożliwiającej korzystanie z publikacji naukowych w wersji elektronicznej.

W 2024 roku z usług biblioteki skorzystało 4 684 odwiedzających, a liczba zarejestrowanych czytelników wyniosła 850, w tym 574 osoby aktywnie korzystające z zasobów. Wypożyczono 13 727 woluminów, a w czytelni udostępniono dodatkowo 219 pozycji. Zbiory można przeglądać również poprzez System Biblioteczny MAK+, w którym znajduje się większość katalogu.

Biblioteka aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym gminy, organizując liczne wydarzenia i akcje promujące czytelnictwo. W 2024 roku instytucja wzięła udział m.in. w ogólnopolskich kampaniach:

- „Mała książka – wielki człowiek” – projekcie Instytutu Książki skierowanym do najmłodszych,
- „Narodowym Czytaniu” (edycja z lekturą „Kordian” Juliusza Słowackiego),
- XIX Ogólnopolskim Tygodniu Bibliotek,
- XXII Ogólnopolskim Tygodniu Głośnego Czytania.

Poza wydarzeniami ogólnopolskimi biblioteka realizuje własny program animacyjny, obejmujący cykliczne zajęcia feryjne i wakacyjne dla dzieci, akcję „Popołudniowe czytanie na dywanie”, promocję japońskiego teatryku Kamishibai w przedszkolach oraz wystawy lokalnych twórców. Działania te mają na celu integrację społeczności lokalnej wokół idei książki, rozwoju zainteresowań czytelniczych i aktywnego uczestnictwa w kulturze.

Dzięki konsekwentnie prowadzonej działalności Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Podgórzyn stanowi ważny ośrodek życia kulturalnego i edukacyjnego gminy. Jej rola wykracza poza tradycyjne funkcje wypożyczalni – instytucja ta jest miejscem spotkań, wymiany doświadczeń i budowania więzi społecznych, przyczyniając się do podnoszenia poziomu kapitału społecznego mieszkańców.

Wskaźniki dotyczące sieci bibliotek i czytelnictwa wskazują, że w Gminie Podgórzyn poziom dostępu do bibliotek publicznych oraz aktywność czytelnicza mieszkańców są nieco niższe niż średnio w kraju i w województwie dolnośląskim, jednak sytuują się na umiarkowanie dobrym poziomie w porównaniu z powiatem karkonoskim.

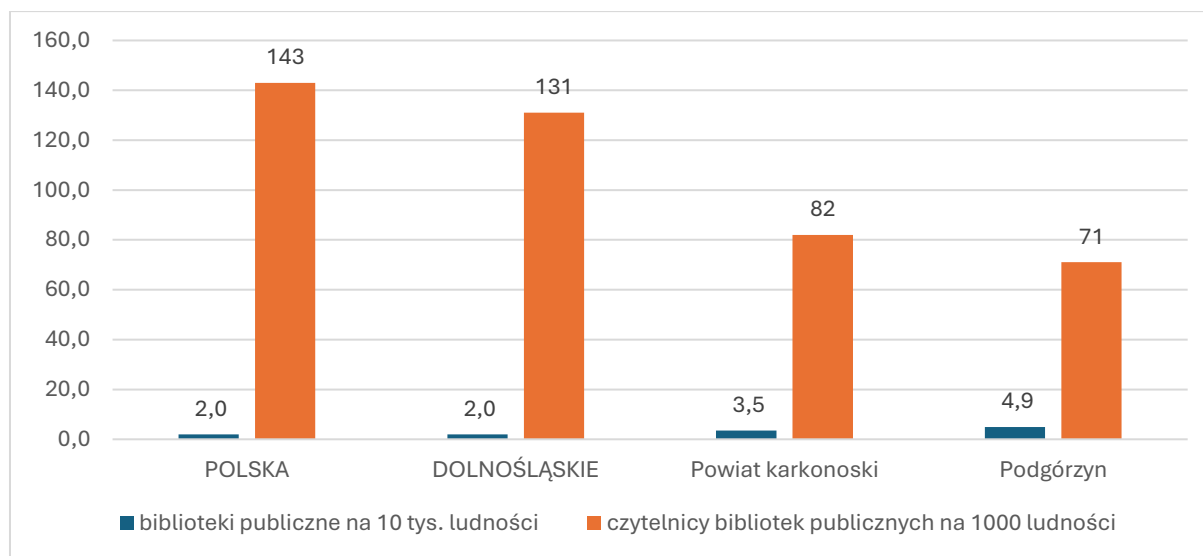
W gminie na 10 tysięcy mieszkańców przypada 4,9 biblioteki publiczne, co jest wartością wyraźnie wyższą od średniej krajowej i wojewódzkiej (po 2,0) oraz od średniej powiatowej (3,5). Oznacza to dobrze rozwiniętą infrastrukturę biblioteczną w stosunku do liczby mieszkańców, wynikającą z obecności kilku filii bibliotecznych rozmieszczonych w głównych miejscowościach gminy.

Z kolei liczba czytelników bibliotek publicznych wynosi 71 na 1000 mieszkańców, podczas gdy w powiecie karkonoskim wskaźnik ten wynosi 82, w województwie dolnośląskim 131, a w Polsce 143. Wskazuje to na niższą aktywność czytelniczą mieszkańców gminy w porównaniu ze średnimi

wartościami regionalnymi i krajowymi, co może wynikać z rozproszonego charakteru osadnictwa, barier komunikacyjnych lub konkurencji ze strony innych form spędzania wolnego czasu.

Ogólnie rzecz biorąc, Gmina Podgórzyn wyróżnia się dobrą dostępnością infrastruktury bibliotecznej, lecz wciąż wymaga działań zwiększających aktywny udział mieszkańców w korzystaniu z oferty bibliotek, m.in. poprzez rozwijanie programów animujących czytelnictwo, wydarzeń kulturalnych oraz działań integrujących społeczność wokół instytucji bibliotecznych.

Ryc. 13 Czytelnictwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.3.2. Uczestnictwo w kulturze

W zasobach Banku Danych Lokalnych nie są dostępne dane statystyczne dotyczące uczestnictwa mieszkańców Gminy Podgórzyn w wydarzeniach kulturalnych. Jednocześnie wyniki przeprowadzonych badań fokusowych wskazują, że lokalna społeczność aktywnie uczestniczy w licznych inicjatywach kulturalnych i wydarzeniach, z których część ma zasięg wojewódzki, a nawet ogólnopolski. W związku z tym zasadne wydaje się zwiększenie dbałości o systematyczne przekazywanie informacji o tych wydarzeniach do instytucji publicznych, co umożliwiłoby pełniejsze odzwierciedlenie rzeczywistej aktywności kulturalnej gminy w oficjalnych statystykach.

Mieszkańcy wskazali następujące wydarzenia:

- **Gitarą i ...** - Festiwal „Gitarą i ...” odbywa się corocznie w miejscowości Borowice w gminie Podgórzyn jako spotkanie poezji śpiewanej oraz autorskiej piosenki. Program wydarzenia obejmuje koncerty artystów z całej Polski, warsztaty muzyczne oraz strefę dla lokalnych twórców i fanów muzyki akustycznej. Wydarzenie odbywa się w plenerze, często w otoczeniu karkonoskiej przyrody, co podkreśla jego kameralny i integracyjny charakter.
- **Smaki Karkonoszy** - to dwudniowe święto kulinariów, tradycji i rękodzieła organizowane w gminie Podgórzyn, podczas którego mieszkańcy i goście mają okazję zapoznać się z lokalnymi potrawami, produktami regionalnymi oraz wystawami rękodzieła. W programie wydarzenia znajdują się stoiska kół gospodyń wiejskich, degustacje, animacje dla dzieci oraz występy artystyczne. Wstęp zwykle jest bezpłatny,

a atmosfera sprzyja wspólnemu spotykaniu się i promowaniu dolnośląskiej kultury kulinarnej.

- **Festiwal Ekologii Neohumanistycznej** - odbywa się w miejscowości Głębock (gmina Podgórzyn) i skupia się na tematach związanych z ekologią, duchowym rozwojem, zdrowym stylem życia oraz głębszym dialogiem z naturą. W ramach wydarzenia odbywają się wykłady, warsztaty, sesje muzyczno-medytacyjne oraz zajęcia dla dzieci i młodzieży – wszystko w otoczeniu karkonoskiego krajobrazu. Festiwal ma charakter edukacyjno-formacyjny, łącząc w sobie wartości humanistyczne i przyrodnicze.
- **Festyn Św. Anny** - Festyn ku czci św. Anny, odbywający się w gminie Podgórzyn (w miejscowości Sosnówka), to wydarzenie łączące tradycję religijną z lokalną integracją społeczną i kulturalną. W programie często znajdują się msze polowe, występy zespołów folklorystycznych, gry i zabawy dla dzieci oraz stoiska z regionalnymi przysmakami. Festyn stanowi ważny punkt w kalendarzu życia społeczności i sprzyja podtrzymywaniu lokalnych wartości i więzi.

3.1.4. Sport i rekreacja

W gminie funkcjonują organizacje sportowe, m.in.:

- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk Sosnówka”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Hot - Tur”,
- Uczniowski Klub Sportowy „TEAM PODGÓRZYN”,
- Gminny Klub Sportowy „Halniak” Miłków,
- Gminny Klub Sportowy Endico Mitex,
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Hottur Borowice”,
- International Capoeira Raiz Karkonosze z siedzibą w Zachełmiu.

W gminie Podgórzyn działalność sportowa prowadzona jest głównie w oparciu o infrastrukturę szkolną, w tym sale gimnastyczne i boiska przyszkolne, które stanowią podstawową bazę dla zajęć wychowania fizycznego oraz aktywności pozalekcyjnych. Na terenie gminy nie funkcjonuje odrębny ośrodek sportu i rekreacji, co ogranicza możliwości systemowego prowadzenia działań w tym zakresie. Gmina nie posiada również basenu, lodowiska, ani stadionu lekkoatletycznego, a infrastruktura do organizacji sportów zimowych – takich jak narciarstwo biegowe czy zjazdowe – jest niewystarczająco rozwinięta.

W gminie rozwija się równocześnie oferta sportowo-rekreacyjna związana z kolarstwem górskim – w tym system tras typu single track w ramach kompleksu nazwanego „Pasma Rowerowe Olbrzymy”, które biegną częściowo przez teren gminy. Trasy jednokierunkowe o różnych poziomach trudności, prowadzące m.in. przez miejscowości Podgórzyn, Zachełmie, Przesiekę i Borowice, umożliwiają zarówno rodzinne wypadki rowerowe, jak i ambitną jazdę górską. Cała sieć obejmuje ponad 70 km tras, a ich projektowanie i wytyczenie stanowią istotny element budowania atrakcyjności turystycznej i sportowej regionu.

Ukształtowanie terenu gminy, położonej u podnóża Karkonoszy, sprzyja także rozwojowi sportów zimowych, zwłaszcza narciarstwa biegowego. W okresie zimowym, przy sprzyjających warunkach pogodowych, mieszkańcy oraz turyści korzystają z naturalnych tras biegowych przebiegających przez okolice Borowic, Przesieki i Zachełmia, które ze względu na wysokość położenia i charakter krajobrazu zapewniają dogodne warunki do uprawiania tej formy rekreacji. Choć gmina nie posiada zorganizowanej infrastruktury narciarskiej ani sztucznie przygotowywanych tras, naturalne

uksztaltowanie terenu oraz stosunkowo długi okres utrzymywania się pokrywy śnieżnej umożliwiając podejmowanie aktywności zimowych o charakterze rekreacyjnym i sportowym.

Na terenie gminy znajduje się aktualnie jeden wyciąg narciarski z 1 trasą (Borowice) działający w sezonie zimowym przy wystarczającej ilości naturalnego śniegu.

Mieszkańcy, w czasie badań fokusowych oraz w badaniu ankietowym zgłaszali następujące, ważne dla społeczeństwa wydarzenia o charakterze sportowym:

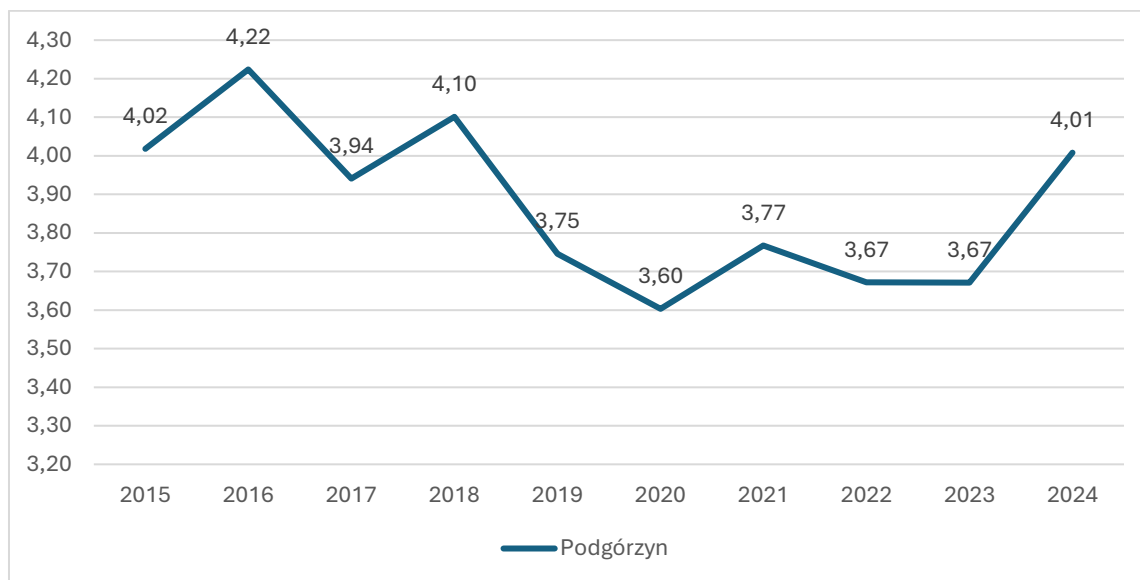
- **Bieg Icemana** to zimowe zawody sportowe, które odbywają się w miejscowości Przesieka (gmina Podgórzyn) – uczestnicy pokonują trasę w trudnych, zimowych warunkach górskich, co czyni wydarzenie wyjątkowym i wymagającym. Wydarzenie łączy ducha sportu z ekstremalną przygodą – startują m.in. osoby ubrani w stroje kąpielowe lub minimalistyczny sprzęt, co zwiększa efekt i atmosferę wydarzenia. Bieg przyciąga miłośników wyzwań oraz stanowi atrakcję dla mieszkańców i turystów.
- **Rajd Izersko-Karkonoski** im. Roberta Kapczyńskiego to pieszy lub rowerowy rajd przeprowadzany w regionie Sudetów – trasy prowadzące przez gminę Podgórzyn, Góry Izerskie i Karkonosze. Uczestnicy pokonują znaczne dystanse (np. 60-120 km) i przewyższenia, co czyni wydarzenie ważnym w kalendarzu miłośników turystyki górskiej. Rajd ma charakter ponadlokalny – przyciąga uczestników nie tylko z okolicy, ale także z całej Polski.
- **Rajd Granica** to pieszy rajd turystyczny promujący wędrówki po Karkonoszach, w tym gminie Podgórzyn. Uczestnicy przemierzają szlaki transgraniczne lub graniczne, co podkreśla walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu. Wydarzenie stwarza przestrzeń integracji społeczności i kontaktu z naturą, jednocześnie promując aktywność fizyczną w zielonym otoczeniu.
- **Przejście Dookoła Kotliny Jeleniogórskiej** to rajd pieszy długodystansowy odbywający się w regionie Karkonoszy – uczestnicy pokonują trasę około 137 km w określonym limicie czasu (np. 48 godzin). Ideą wydarzenia jest wspólna wędrówka, doświadczanie górskiej przygody oraz upamiętnienie ratowników górskich. Wydarzenie zaczyna się i kończy często w Szklarskiej Porębie, ale jego trasa przepływa przez obszary gminy Podgórzyn.
- **Enduro MTB Series – Złot w Karkonoszach** odbywa się w gminie Podgórzyn (miejscowość Przesieka) i skupia miłośników kolarstwa górskiego: wydarzenie łączy eksplorację tras enduro, jazdę nocną („Night Ride”), ognisko integracyjne oraz testy sprzętu rowerowego. Format zlotu stawia mniej na rywalizację, a bardziej na doświadczenie, wytrzymałość i wspólną pasję. Uczestnicy mieli do dyspozycji m.in. pakiet z pełnym wyżywieniem, przewodników i atrakcje towarzyszące, co czyni wydarzenie atrakcyjnym dla początkujących i zaawansowanych.

3.1.5. Zdrowie publiczne

W latach 2015–2024 liczba porad udzielanych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na jednego mieszkańca gminy Podgórzyn utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniem. Najwyższy wskaźnik odnotowano w 2016 roku – 4,22 porady na mieszkańca, natomiast najniższy w 2020 roku – 3,60, co mogło być związane z ograniczeniami funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w okresie pandemii COVID-19. W kolejnych latach obserwuje się stopniową stabilizację, a w 2024 roku wskaźnik ponownie wzrósł do poziomu 4,01 porady. Oznacza to,

że mieszkańcy gminy korzystają z usług POZ z częstotliwością zbliżoną do średniej krajowej, co może świadczyć o relatywnie dobrym dostępie do podstawowych świadczeń zdrowotnych, choć nadal w granicach niewielkich wahań sezonowych i demograficznych.

Ryc. 14 Liczba porad POZ na 1 mieszkańca gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie Podgórzyn funkcjonuje jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz jedna apteka, co znacząco ogranicza lokalną dostępność usług medycznych. Mieszkańcy, zwłaszcza osoby starsze i rodziny z dziećmi, często zmuszeni są do korzystania z placówek ochrony zdrowia zlokalizowanych w sąsiednich gminach – przede wszystkim w Jeleniej Górze, Piechowicach czy Karpaczu, gdzie funkcjonują przychodnie specjalistyczne, poradnie rehabilitacyjne oraz szpitale. W praktyce oznacza to konieczność dojazdów nawet w przypadku podstawowych świadczeń zdrowotnych, takich jak konsultacje specjalistyczne, diagnostyka czy szczepienia. Ograniczona liczba placówek medycznych na terenie gminy stanowi wyzwanie dla zapewnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej, szczególnie w kontekście starzejącego się społeczeństwa i rozproszonego osadnictwa. Pomimo stabilnego poziomu liczby porad POZ na mieszkańca, obserwowany poziom korzystania z usług medycznych może być po części efektem mobilności mieszkańców oraz sieci powiązań funkcjonalnych z ośrodkami miejskimi regionu.

3.1.6. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna w gminie Podgórzyn stanowi istotny element lokalnej polityki społecznej, ukierunkowanej na wspieranie mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jej głównym realizatorem jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie, funkcjonujący jako jednostka budżetowa gminy od 1990 roku. Działalność Ośrodka opiera się na przepisach ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktach prawnych regulujących system wsparcia społecznego. Celem pomocy społecznej jest nie tylko udzielanie doraźnego wsparcia materialnego i usługowego, lecz przede wszystkim aktywizacja i integracja osób i rodzin, tak aby mogły one samodzielnie pokonywać trudności życiowe i funkcjonować w sposób odpowiadający godności człowieka.

W praktyce działania ośrodka obejmują zarówno wsparcie finansowe i rzeczowe, jak i usługi opiekuńcze, poradnictwo, interwencje kryzysowe oraz inicjatywy profilaktyczne. Szczególne znaczenie

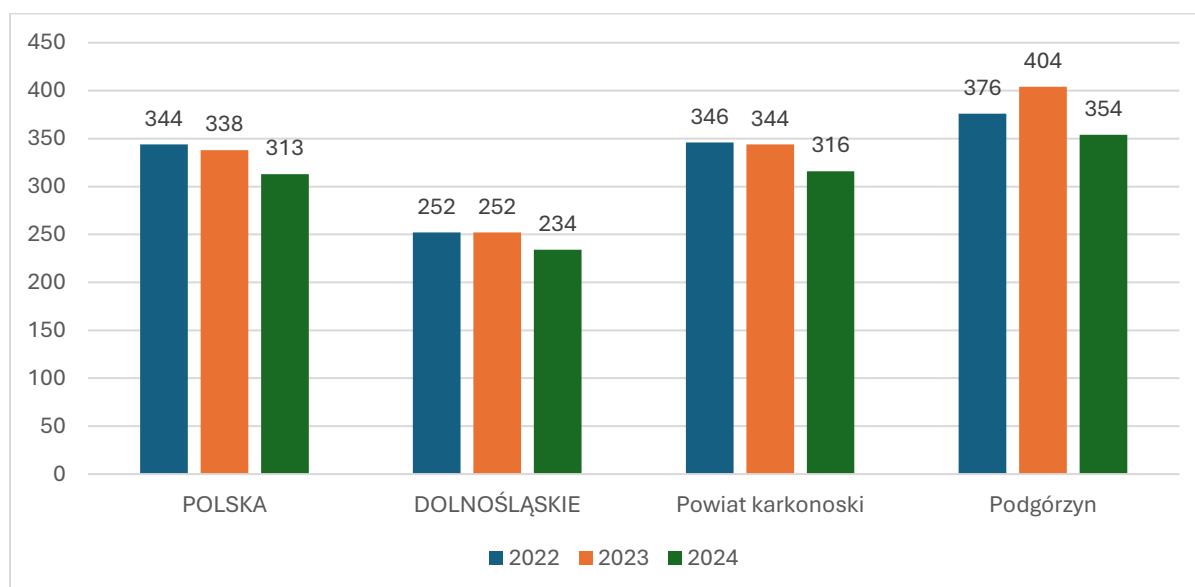
ma współpraca z innymi instytucjami – m.in. Powiatowym Urzędem Pracy w Jeleniej Górze, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, sądami, policją, placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi – co pozwala na skuteczniejsze reagowanie na potrzeby mieszkańców. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie pełni zatem nie tylko funkcję instytucji pomocowej, ale również koordynatora działań społecznych, odgrywając kluczową rolę w budowaniu lokalnego systemu wsparcia i solidarności społecznej.

Środowiskowa pomoc społeczna

W latach 2022–2024 liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminie Podgórzyn utrzymywała się na poziomie wyższym niż średnie wartości dla powiatu karkonoskiego, województwa dolnośląskiego i kraju. W 2022 roku wskaźnik wynosił 376 osób na 10 tys. mieszkańców, a w roku 2023 odnotowano jego wzrost do 404 osób, co było najwyższym wynikiem w analizowanym okresie. W 2024 roku liczba beneficjentów spadła do 354 osób, jednak nadal pozostaje ona istotnie wyższa od średniej krajowej (313) oraz wojewódzkiej (234).

Tendencja ta wskazuje, że w gminie Podgórzyn zapotrzebowanie na pomoc społeczną jest relatywnie wysokie. Mimo widocznego spadku w 2024 roku, dane potwierdzają, że system wsparcia społecznego odgrywa istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.

Ryc. 15 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2024 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie realizował szeroki zakres świadczeń finansowych i usługowych, odpowiadając na zróżnicowane potrzeby mieszkańców. Największą pozycję w wydatkach stanowiła odpłatność gminy za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej – z tej formy wsparcia korzystało 30 osoby, a łączna kwota świadczeń wyniosła ponad 1,4 mln zł. W obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej odnotowano wzrost kosztów do ponad 360 tys. zł, przy objęciu pomocą ośmiu rodzin przez asystenta rodziny. Dane te wskazują na systematyczny wzrost potrzeb w zakresie usług opiekuńczych i wsparcia instytucjonalnego.

W zakresie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2024 roku wypłacono 571,8 tys. zł z tytułu zasiłków stałych (dla 63 osób) oraz 274,5 tys. zł z tytułu zasiłków okresowych (dla 85 osób).

Największą grupę beneficjentów stanowiły osoby samotnie gospodarujące, które ze względu na niskie dochody i pogarszający się stan zdrowia korzystają ze wsparcia systematycznie. Pomoc w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objęła 47 osób (w tym 30 dzieci), na co przeznaczono łącznie 137,7 tys. zł. Wsparcie to odgrywa ważną rolę w przeciwdziałaniu wykluczeniu żywieniowemu i poprawie jakości życia najmłodszych mieszkańców gminy.

3.1.7. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańców stanowi jeden z kluczowych obszarów odpowiedzialności samorządu gminnego i jest podstawowym elementem lokalnej polityki publicznej. Działania w tym zakresie obejmują zarówno utrzymanie sprawnego systemu reagowania kryzysowego, jak i prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz infrastrukturalnych mających na celu minimalizowanie zagrożeń dla życia, zdrowia i mienia mieszkańców.

Na terenie gminy Podgórzyn system bezpieczeństwa opiera się na współdziałaniu wielu podmiotów – w tym służb mundurowych, jednostek ratowniczych oraz struktur samorządowych. Kluczową rolę pełnią: Komenda Miejska Policji w Jeleniej Górze wraz z Komisariatem w Karpaczu, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Jeleniej Górze, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego. W działaniach ratowniczych i prewencyjnych aktywnie uczestniczą również Grupa Karkonoska GOPR, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Jeleniej Górze oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych funkcjonujące na terenie gminy.

Szczególne znaczenie w systemie bezpieczeństwa lokalnego mają jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które stanowią podstawę operacyjną w reagowaniu na sytuacje kryzysowe, pożary i zdarzenia drogowe. W gminie działa pięć OSP – w Sosnowce, Podgórzynie, Miłkowie, Ściegnach i Przesiece – zrzeszających łącznie 145 strażaków. Trzy spośród nich (Sosnowka, Podgórzyn i Miłków) należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co oznacza, że realizują zadania nie tylko w granicach gminy, ale również na rzecz bezpieczeństwa całego regionu karkonoskiego. Dzięki ich zaangażowaniu, współpracy między służbami i dobrze funkcjonującemu systemowi zarządzania kryzysowego, poziom bezpieczeństwa w gminie Podgórzyn utrzymuje się na wysokim i stabilnym poziomie.

Ważnym elementem lokalnego systemu bezpieczeństwa w gminie Podgórzyn jest również rozbudowany Gminny Magazyn Przeciwpowodziowy, który został znacząco doposażony w odpowiedzi na wnioski i doświadczenia płynące powodzi z roku 2024. Modernizacja ta pozwoliła na zwiększenie gotowości gminy do reagowania w sytuacjach zagrożenia, zwłaszcza w obszarze ochrony przeciwpowodziowej. W magazynie zgromadzono m.in. półautomatyczną ładowarkę do worków z piaskiem, 5000 worków, namioty, osuszacze przemysłowe, sprzęt ochronny (latarki czołowe, kurtki robocze, płaszcze przeciwdeszczowe, wodery, kalosze), a także niezbędne narzędzia i wyposażenie pomocnicze.

3.1.8. Kapitał społeczny

3.1.8.1. Działalność podmiotów ekonomii społecznej

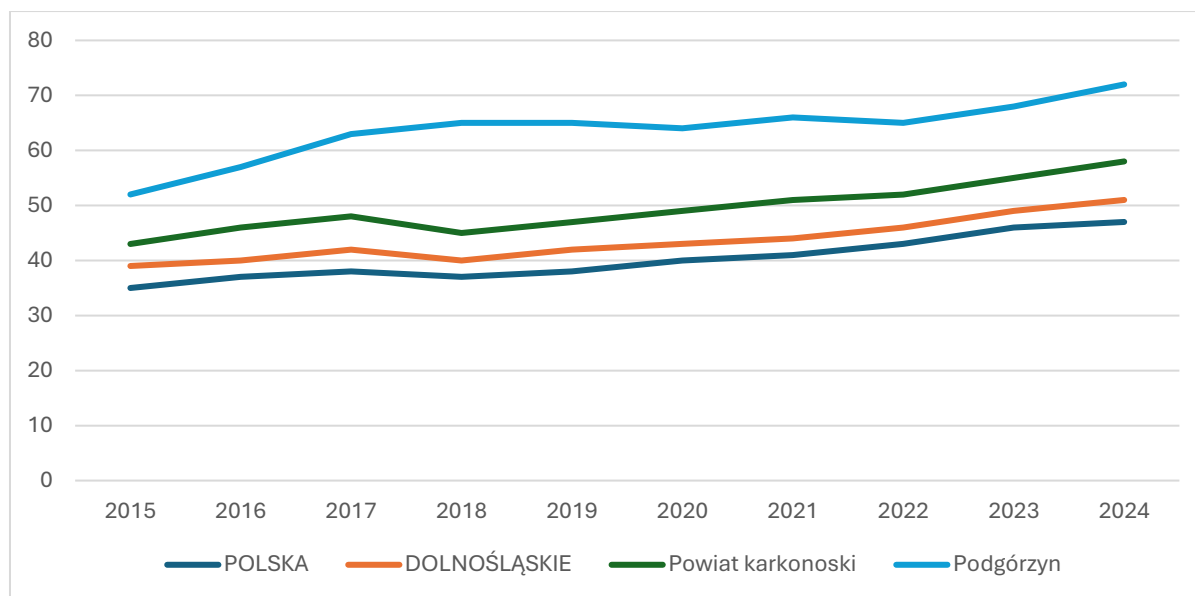
W gminie Podgórzyn obserwuje się wysoki poziom aktywności społecznej mierzonej liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców. Wartość wskaźnika utrzymuje się na poziomie wyraźnie wyższym niż średnia krajowa, wojewódzka i powiatowa,

co świadczy o dobrze rozwiniętym sektorze obywatelskim i wysokim stopniu zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz wspólnoty lokalnej.

W porównaniu z poziomem krajowym (47) i województwem dolnośląskim (51), gmina Podgórzyn osiąga wynik 72 organizacji na 10 tysięcy mieszkańców, co plasuje ją wśród najbardziej aktywnych społecznie jednostek w regionie. Wysoki wskaźnik liczby organizacji można wiązać z silną tradycją współpracy środowisk lokalnych, rozwojem inicjatyw kulturalnych, turystycznych i sportowych oraz aktywnością grup nieformalnych, które często przekształcają się w stowarzyszenia.

Należy jednak zaznaczyć, że faktyczna liczba aktywnie działających organizacji może być niższa niż wynika to z danych statystycznych. Część zarejestrowanych podmiotów mogła zakończyć działalność lub pozostawać nieaktywna, natomiast część nowo powstałych organizacji mogła zostać powołana jedynie w związku z procesami wyborczymi — jako komitety wyborcze. W konsekwencji rzeczywisty obraz aktywności społecznej w gminie może być nieco przeszacowany, choć nadal pozostaje on na tle regionu wyraźnie korzystny.

Ryc. 16 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Podgórzyn corocznie realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego celem jest wspieranie działalności społecznej, sportowej, kulturalnej i edukacyjnej podejmowanej przez lokalne stowarzyszenia i kluby. Program ten stanowi narzędzie umożliwiające przekazywanie środków publicznych na realizację zadań służących rozwojowi społeczności lokalnej oraz wzmacnianiu aktywności obywatelskiej mieszkańców.

W praktyce, środki w ramach programu kierowane są przede wszystkim na wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, które stanowi najczęściej realizowany obszar współpracy gminy z trzecim sektorem. Finansowanie obejmuje m.in. organizację treningów, zawodów i turniejów sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, utrzymanie sekcji sportowych oraz rozwijanie aktywności rekreacyjnej mieszkańców.

Wśród zadań dofinansowanych w ostatnim okresie znalazły się m.in. rozgrywki piłkarskie prowadzone przez Gminny Klub Sportowy „Halniak” Miłków, szkolenia sportowe realizowane przez UKS

„Olimpijczyk” w Sosnowce, treningi karate i capoeiry czy turnieje siatkarskie organizowane przez lokalne stowarzyszenia.

3.1.8.2. Gminna Rada Seniorów w Podgórzynie

Gminna Rada Seniorów w Podgórzynie działa od maja 2017 roku jako organ o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym, powołany w celu reprezentowania interesów oraz potrzeb osób starszych zamieszkujących na terenie gminy. Jej funkcjonowanie zostało formalnie uregulowane uchwałą Rady Gminy Podgórzyn z 26 stycznia 2017 roku, a następnie zaktualizowane uchwałą z dnia 28 listopada 2024 roku, która nadała Radzie nowy statut określający jej strukturę, zasady działania oraz zakres kompetencji.

Rada Seniorów skupia przedstawicieli społeczności senioralnej oraz organizacji i instytucji działających na rzecz osób starszych. Jej działalność ma na celu wzmocnienie dialogu pomiędzy władzami samorządowymi a mieszkańcami w wieku senioralnym, a także tworzenie warunków do większej aktywizacji i integracji tej grupy społecznej.

W ramach swoich zadań Rada podejmuje inicjatywy służące promowaniu pozytywnego wizerunku osób starszych, wspiera ich udział w życiu publicznym i społecznym gminy oraz dąży do wykorzystania potencjału środowisk senioralnych w procesach rozwojowych Podgórzyna. Jej działalność stanowi ważny element budowania polityki senioralnej opartej na dialogu, współpracy i poszanowaniu doświadczenia mieszkańców starszego pokolenia.

3.1.8.3. Inne formy aktywności społecznej

Działalność sołectw i fundusz sołecki

Na terenie gminy Podgórzyn funkcjonuje dziesięć sołectw, które stanowią podstawowy szczebel samorządu lokalnego i odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu codziennego życia mieszkańców. Sołectwa są ważnym ogniwem dialogu między społecznością a władzami gminy, a ich działalność przyczynia się do integrowania mieszkańców oraz identyfikowania lokalnych potrzeb rozwojowych. Istotną rolę w tym procesie pełnią sołtysi, którzy aktywnie uczestniczą w planowaniu i realizacji inicjatyw wspólnotowych, współorganizują wydarzenia społeczne i kulturalne, a także angażują się w działania na rzecz poprawy infrastruktury i estetyki miejscowości.

Fundusz sołecki stanowi ważne narzędzie wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców i aktywizacji społeczności lokalnych w gminie Podgórzyn. Środki przyznawane poszczególnym sołectwom wykorzystywane są w sposób efektywny, a ich realizacja koncentruje się przede wszystkim na działaniach poprawiających bezpieczeństwo, estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej oraz na przedsięwzięciach integrujących mieszkańców.

Znacząca część wydatków przeznaczana jest na rozwój infrastruktury lokalnej – w tym rozbudowę systemów monitoringu, oświetlenia ulicznego, modernizację placów zabaw, rewitalizację terenów rekreacyjnych czy zagospodarowanie przestrzeni wspólnych. W wielu miejscowościach fundusz stanowi także źródło finansowania działań przygotowawczych do większych inwestycji, takich jak opracowanie koncepcji czy dokumentacji technicznej planowanych obiektów publicznych.

Istotnym elementem wykorzystania funduszu są także inicjatywy społeczne – organizacja spotkań, festynów i wydarzeń kulturalnych, które wzmacniają więzi międzyludzkie i budują tożsamość wspólnotową poszczególnych sołectw. Wysoki poziom wykorzystania środków oraz różnorodność

realizowanych zadań wskazują, że fundusz sołecki pełni istotną rolę w rozwoju społecznym gminy, umożliwiając mieszkańcom realny wpływ na kształtowanie swojego otoczenia.

Mieszkańcy „drugich domów”

W strukturze społecznej gminy Podgórzyn coraz wyraźniej zaznacza się grupa osób określanych jako „mieszkańcy drugich domów” – właściciele nieruchomości rekreacyjnych i letniskowych, którzy choć formalnie nie są zameldowani na terenie gminy, w praktyce stanowią jej aktywną część. To zróżnicowane środowisko – obejmujące zarówno osoby spędzające w gminie znaczną część roku, jak i tych, którzy wracają tu regularnie w celach wypoczynkowych, zawodowych czy artystycznych. Wnosi ono do lokalnej wspólnoty kapitał kulturowy, finansowy i organizacyjny, który często staje się impulsem dla rozwoju inicjatyw społecznych i kulturalnych.

Osoby te współorganizują wydarzenia kulturalne, sportowe i edukacyjne, wspierają lokalne stowarzyszenia, współpracują z instytucjami publicznymi oraz promują gminę w swoich środowiskach zawodowych i towarzyskich. Dzięki ich zaangażowaniu powstają projekty, które przekraczają granice administracyjne – łącząc mieszkańców Podgórzyna z partnerami z innych miast Polski i Europy. W wielu przypadkach są to osoby o wysokich kompetencjach zawodowych, działające w kulturze, biznesie, nauce czy organizacjach społecznych, co dodatkowo wzmacnia potencjał rozwojowy gminy.

Tradycja obecności przyjezdnych, którzy z czasem stali się częścią lokalnej tożsamości, ma w Podgórzynie długą historię – sięgającą jeszcze XIX wieku, gdy w Karkonoszach osiedlali się niemieccy artyści, pisarze i miłośnicy przyrody. Ten wieloletni „transfer kapitału kulturowego” trwa do dziś, przynosząc gminie wymierne korzyści w postaci promocji, wsparcia merytorycznego i finansowego oraz wzmocnienia jej wizerunku jako miejsca otwartego, twórczego i inspirującego. Włączenie tej grupy w działania strategiczne i konsultacyjne może w przyszłości stanowić ważny element rozwoju lokalnego kapitału społecznego.

Budżet obywatelski

W gminie Podgórzyn nie funkcjonuje obecnie mechanizm budżetu obywatelskiego, który w wielu jednostkach samorządu terytorialnego stanowi narzędzie bezpośredniego włączania mieszkańców w proces decydowania o wydatkowaniu części środków publicznych. Brak takiego rozwiązania sprawia, że aktywność obywatelska koncentruje się głównie na poziomie sołectw, w ramach funduszu sołeckiego oraz konsultacji społecznych organizowanych przez gminę. Pomimo braku formalnego budżetu obywatelskiego, mieszkańcy gminy wykazują wysoki poziom zaangażowania w życie wspólnoty lokalnej, a istniejące mechanizmy partycypacyjne — w szczególności aktywność sołtysów — w dużym stopniu rekompensują brak odrębnego narzędzia finansowego o charakterze obywatelskim.

Inicjatywy lokalne

W gminie Podgórzyn formalnie funkcjonuje mechanizm tzw. inicjatywy lokalnej. Może on stanowić formę współpracy mieszkańców z samorządem przy realizacji zadań publicznych. Nie jest on jednak zaplanowany w corocznych budżetach oraz brak jest zgłoszeń mieszkańców w tym zakresie. Pomimo tego, na terenie gminy obserwuje się wysoki poziom zaangażowania społecznego — wiele inicjatyw realizowanych jest w sposób nieformalny, z wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych, sołtysów i grup mieszkańców. Wprowadzenie inicjatywy lokalnej w przyszłości mogłoby stanowić istotne wzmocnienie lokalnych mechanizmów partycypacji obywatelskiej i współodpowiedzialności za rozwój gminy.

Wnioski z przeprowadzonych badań fokusowych w odniesieniu do aktywności mieszkańców

Przeprowadzone badania fokusowe oraz spotkania konsultacyjne potwierdziły, że w Gminie Podgórzyn funkcjonuje aktywne i zaangażowane społeczeństwo obywatelskie. Frekwencja podczas spotkań była zadowalająca, co należy uznać za istotny wskaźnik zainteresowania mieszkańców sprawami lokalnymi. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych środowisk – w tym sołtysi, reprezentanci organizacji pozarządowych, lokalnych instytucji publicznych, jednostek OSP, a także osoby niezrzeszone, które na co dzień angażują się w życie społeczne i kulturalne swoich miejscowości. Zróżnicowanie uczestników pozwoliło na pogłębioną analizę postaw społecznych i potrzeb w zakresie dalszego wspierania aktywności obywatelskiej.

Podczas dyskusji mieszkańcy prezentowali dużą otwartość i gotowość do współpracy, co świadczy o wysokim poziomie świadomości społecznej i poczuciu odpowiedzialności za wspólnotę lokalną. Wskazywano zarówno na istniejące inicjatywy, jak i na potencjalne obszary wymagające wzmocnienia, takie jak potrzeba rozwijania infrastruktury społecznej czy większego wsparcia dla działań oddolnych. Mieszkańcy często podkreślali znaczenie współpracy między sołectwami, integracji wokół wydarzeń lokalnych oraz możliwości realizacji inicjatyw kulturalnych i sportowych.

Wyniki badań jednoznacznie potwierdzają, że w gminie istnieje silny kapitał społeczny, którego źródłem są aktywni liderzy lokalni, sołtysi, stowarzyszenia i grupy nieformalne. Wysoki poziom uczestnictwa w konsultacjach oraz jakość prowadzonych dyskusji wskazują, że społeczność gminy jest gotowa angażować się w procesy współdecydowania, współorganizowania i współodpowiedzialności za lokalne działania.

Warto podkreślić, że zainteresowanie mieszkańców procesem tworzenia dokumentów strategicznych – w tym diagnozy i strategii rozwoju – stanowi nie tylko dowód ich dojrzałości obywatelskiej, ale także wyraz przekonania, że decyzje dotyczące przyszłości gminy powinny być podejmowane w dialogu z mieszkańcami. Uczestnicy badań nie ograniczali się do wskazywania problemów, lecz formułowali również propozycje rozwiązań, często wynikające z własnych doświadczeń i obserwacji życia społecznego.

3.1.9. Podsumowanie analizy obszaru społecznego

Ludność

- Liczba mieszkańców gminy utrzymuje się na stabilnym poziomie ok. 8,1 tys. osób, z lekką tendencją spadkową.
- Struktura wieku wskazuje na starzenie się populacji – wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym (26,3%), maleje natomiast liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym.
- Współczynnik feminizacji wynosi 105 i jest niższy od średniej krajowej, co świadczy o zrównoważonej strukturze płci.
- Ujemny przyrost naturalny utrzymuje się od lat (–10,69‰ w 2024 r.), przy dodatnim saldzie migracji – gmina **przyciąga nowych mieszkańców**.
- Wskaźniki obciążenia demograficznego rosną, co wymaga dostosowania polityk społecznych i zdrowotnych do potrzeb seniorów.

Wychowanie i edukacja

- W gminie funkcjonują cztery szkoły podstawowe oraz przedszkola przy szkołach, natomiast brak jest szkół ponadpodstawowych i placówek dla dzieci do 3 lat.

- Wskaźnik skolaryzacji netto (89,2%) jest niższy od średniej krajowej, ale wyższy niż średnia powiatu karkonoskiego.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty są **zbliżone do średnich powiatowych**, z najlepszymi rezultatami z języka angielskiego, a najsłabszymi z matematyki.
- W gminie brak jest placówek kształcenia ustawicznego i wyższego, co ogranicza lokalne możliwości rozwoju kompetencji dorosłych mieszkańców.

Kultura

- Centralną instytucją kultury jest **Gminna Biblioteka Publiczna** z czterema filiami, prowadząca działalność animacyjną i edukacyjną.
- Biblioteka dysponuje 25,9 tys. woluminów i aktywnie uczestniczy w ogólnopolskich akcjach promujących czytelnictwo.
- Mimo dobrej infrastruktury (4,9 biblioteki na 10 tys. mieszkańców), aktywność czytelnicza jest umiarkowana (71 czytelników na 1000 mieszkańców).
- W gminie odbywają się liczne wydarzenia o znaczeniu lokalnym i regionalnym – m.in. „Gitarę i...”, *Smaki Karkonoszy*, *Festiwal Ekologii Neohumanistycznej*, *Bieg Icemana*, *Rajd Granica* czy *Przejście Kotliny Jeleniogórskiej*.
- Mieszkańcy wykazują dużą aktywność w życiu kulturalnym, mimo że dane statystyczne nie odzwierciedlają pełni tego zjawiska.

Sport i rekreacja

- Działalność sportowa koncentruje się głównie wokół szkół i klubów sportowych (m.in. GKS Halniak Miłków, UKS Olimpijczyk).
- Gmina nie posiada odrębnego ośrodka sportu, basenu, lodowiska ani infrastruktury zimowej – aktywność odbywa się głównie w ramach istniejących boisk i sal gimnastycznych.
- Rozwija się infrastruktura rowerowa, zwłaszcza w ramach systemu tras **Single Track „Pasmo Rowerowe Olbrzymy”**, stanowiącego ważny walor turystyczno-sportowy.
- Ukształtowanie terenu sprzyja sportom zimowym, zwłaszcza **narciarstwu biegowemu**, które mieszkańcy uprawiają rekreacyjnie w naturalnych warunkach terenowych.

Zdrowie publiczne

- Wskaźnik liczby porad POZ na mieszkańca (ok. 4,0) jest stabilny i zbliżony do średniej krajowej.
- Na terenie gminy działa tylko **jeden NZOZ i jedna apteka**, co ogranicza lokalny dostęp do usług medycznych.
- Mieszkańcy często korzystają z placówek w Jeleniej Górze i okolicznych miastach, co jest skutkiem rozproszonego osadnictwa i niewystarczającej infrastruktury zdrowotnej.
- Wraz ze starzeniem się populacji, zwiększa się zapotrzebowanie na **usługi geriatryczne i opiekę długoterminową**.

Pomoc społeczna

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie funkcjonuje od 1990 r., realizując zadania z zakresu wsparcia finansowego, usługowego i profilaktycznego.
- Pomoc społeczna w gminie ma charakter **aktywizujący i integracyjny**, obejmuje współpracę z instytucjami powiatowymi i organizacjami społecznymi.

- Liczba beneficjentów pomocy społecznej jest niższa niż średnia wojewódzka, ale utrzymuje się na **relatywnie stabilnym poziomie**.
- Wsparcie koncentruje się na osobach starszych, samotnych i rodzinach dotkniętych ubóstwem, bezrobociem lub problemami opiekuńczymi.

Bezpieczeństwo

- Bezpieczeństwo publiczne zapewniają jednostki Policji, Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej, GOPR i WOPR.
- Na terenie gminy działa **pięć jednostek OSP**, z których trzy należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.
- Po doświadczeniach powodzi z 2024 roku znacznie rozbudowano **Gminny Magazyn Przeciwpowodziowy**, wyposażony m.in. w agregaty, namioty, odzież ochronną i sprzęt techniczny.
- Trwają prace nad wdrożeniem systemu powiadamiania SMS dla mieszkańców, co poprawi zarządzanie kryzysowe i informowanie o zagrożeniach.

Kapitał społeczny

- W gminie funkcjonuje **Gminna Rada Seniorów**, działająca jako organ doradczo-konsultacyjny, reprezentujący interesy osób starszych.
- Aktywność społeczna koncentruje się wokół sołectw i organizacji pozarządowych; frekwencja na spotkaniach fokusowych i konsultacjach była wysoka.
- Mieszkańcy wykazują **duże zaangażowanie w życie lokalne**, mimo braku formalnych narzędzi partycypacji (brak budżetu obywatelskiego i inicjatywy lokalnej).
- Gmina realizuje program współpracy z NGO, w ramach którego finansuje głównie działania sportowe, integracyjne i edukacyjne.
- Wynik wskaźnika liczby organizacji na 10 tys. mieszkańców jest korzystny, choć dane mogą być zawyżone przez nieaktywne podmioty i komitety wyborcze.

3.2. Analiza w wymiarze gospodarczym

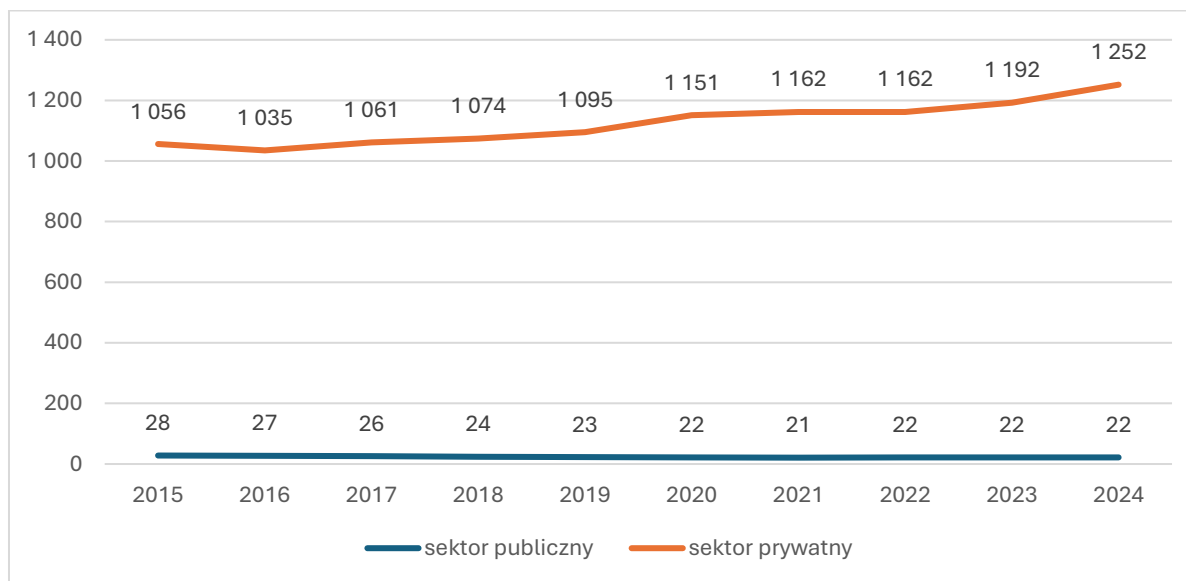
3.2.1. Podmioty gospodarcze i rynek pracy

W Gminie Podgórzyn w latach 2015–2024 obserwuje się systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej, co świadczy o stopniowym rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Według danych rejestru REGON liczba zarejestrowanych firm wzrosła z 1 056 w 2015 roku do 1 252 w roku 2024, co stanowi przyrost o blisko 19%.

Zdecydowaną większość stanowią podmioty działające w sektorze prywatnym, którego liczba systematycznie rośnie i w 2024 roku osiągnęła najwyższą wartość w analizowanym okresie. Struktura sektora prywatnego jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa prowadzące działalność w branży usługowej, budowlanej, turystycznej i handlowej – co jest typowe dla gmin o charakterze turystyczno-rekreacyjnym.

Natomiast liczba podmiotów sektora publicznego pozostaje stabilna, lecz marginalna – w granicach 21–28 jednostek na przestrzeni ostatniej dekady. Oznacza to, że rozwój gospodarczy gminy opiera się niemal wyłącznie na inicjatywach prywatnych i indywidualnej przedsiębiorczości mieszkańców.

Ryc. 17 Podmioty gospodarki narodowej ze względu na sektor własnościowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura działalności gospodarczej osób fizycznych w Gminie Podgórzyn według sekcji PKD 2007 wskazuje na dominację mikroprzedsiębiorstw usługowych i handlowych, typową dla gmin o turystycznym charakterze.

Największy udział w lokalnej gospodarce mają podmioty z sekcji F – budownictwo (196 podmiotów), co potwierdza rosnące zapotrzebowanie na usługi remontowo-budowlane oraz inwestycje związane z rozwojem infrastruktury turystycznej i mieszkaniowej. Wysoka liczba podmiotów z sekcji G – handel hurtowy i detaliczny (159) oraz sekcji H – transport i gospodarka magazynowa (68) wskazuje na duży udział działalności usługowych i logistycznych, często wspierających sektor turystyczny.

W strukturze działalności gospodarczej Gminy Podgórzyn szczególnie wyraźnie zaznacza się sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, w której zarejestrowano aż 149 podmiotów. To jeden z najwyższych wyników wśród wszystkich kategorii PKD, a jednocześnie element, który w sposób jednoznaczny określa profil gospodarczy gminy jako silnie związany z turystyką. Tak wysoka liczba przedsiębiorstw z tej branży potwierdza, że sektor turystyczny i okółoturystyczny stanowi jeden z głównych motorów lokalnej gospodarki, opierając się na położeniu gminy w sercu Karkonoszy oraz bliskości popularnych ośrodków jak Karpacz i Jelenia Góra.

Działalność z tej sekcji obejmuje zarówno obiekty noclegowe (agroturystyki, pensjonaty, hostele, apartamenty), jak i gastronomię – restauracje, kawiarnie czy punkty sezonowe. Jej znaczenie jest kluczowe nie tylko z ekonomicznego punktu widzenia, ale również społecznego, ponieważ generuje miejsca pracy, wpływa na wizerunek gminy i przyczynia się do utrzymania lokalnych tradycji związanych z gościnnością i rzemiosłem. To właśnie ten sektor decyduje o rozpoznawalności Gminy Podgórzyn jako miejsca o wysokich walorach turystycznych, sprzyjającego zarówno wypoczynkowi, jak i rozwojowi przedsiębiorczości usługowej.

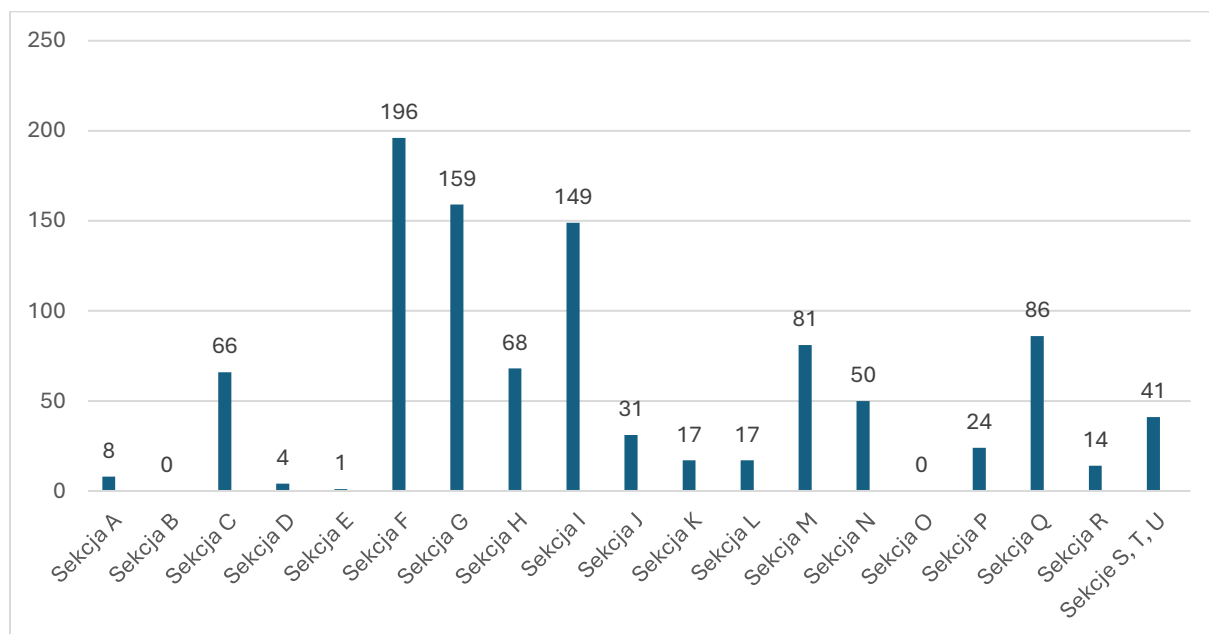
Podczas przeprowadzonych badań fokusowych mieszkańcy zwracali jednak uwagę, że nadmierne uzależnienie gospodarki od turystyki może stanowić zagrożenie dla jej stabilności. Wskazywali, że gmina nie powinna „stawiać na jedną kartę”, lecz dążyć do dywersyfikacji gospodarki –

rozwijając również inne sektory, takie jak nowoczesne usługi, rzemiosło czy drobna produkcja. Taki kierunek pozwoliłby ograniczyć sezonowość dochodów oraz zwiększyć odporność lokalnej gospodarki na wahania koniunktury w branży turystycznej.

Zaniepokojenie budzi niewielka liczba firm przemysłowych (sekcje C, D, E), co kontrastuje z historycznym dziedzictwem gminy, w której dawniej prężnie funkcjonowały warsztaty rzemieślnicze i pracownie „laborantów” – zielarzy i wytwórców naturalnych preparatów, będących jednym z wyróżników regionu. Brak kontynuacji tego rodzaju działalności przemysłowo-rzemieślniczej oznacza utratę części lokalnej tożsamości gospodarczej oraz potencjału do tworzenia produktów regionalnych o wysokiej wartości dodanej.

Warto też zauważyć, że stosunkowo wysoka liczba podmiotów w sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (81) może wynikać z faktu, że część przedsiębiorców ma formalną siedzibę działalności w Gminie Podgórzyn, ale faktycznie realizuje ją poza jej granicami – np. w Jeleniej Górze czy we Wrocławiu. To zjawisko jest coraz częstsze w gminach o walorach krajobrazowych, które stają się atrakcyjnym miejscem zamieszkania i rejestracji firm, choć niekoniecznie miejscem ich codziennego funkcjonowania.

Ryc. 18 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

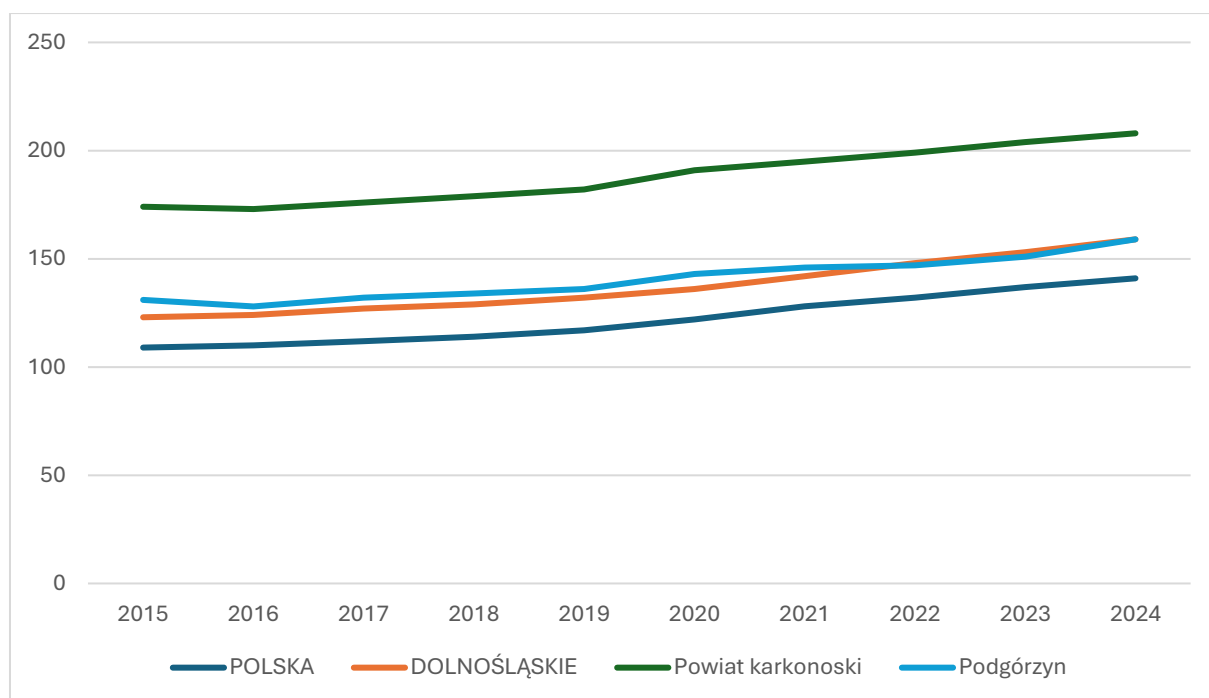
Wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w Gminie Podgórzyn utrzymuje się powyżej średniej krajowej i na poziomie zbliżonym do wojewódzkiej, co potwierdza ponadprzeciętną aktywność gospodarczą mieszkańców. W latach 2015–2024 liczba ta wzrosła z 131 do 159, co oznacza wzrost o ponad 20%. Dla porównania, średnia dla województwa dolnośląskiego w 2024 roku wyniosła 159, dla Polski 141, a dla powiatu karkonoskiego – 208.

Niższy wynik w stosunku do powiatu nie świadczy jednak o słabości gospodarczej gminy, lecz o bardziej zrównoważonym modelu rozwoju. W powiecie karkonoskim znajdują się bowiem samorządy, które intensywnie i jednostronnie stawiają na rozwój turystyczny, co znacząco zawyża lokalne wskaźniki

przedsiębiorczości, ale często odbywa się kosztem stabilności i dywersyfikacji gospodarki. Gmina Podgórzyn, mimo że turystyka stanowi ważny filar jej rozwoju, nie uzależnia swojej gospodarki wyłącznie od tego sektora, co świadczy o bardziej zrównoważonym podejściu do kształtowania lokalnego rynku pracy.

Systematyczny wzrost liczby podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dowodzi, że lokalny rynek wciąż pozostaje chłonny i posiada potencjał rozwojowy. Nie tyle wskazuje to na wyjątkowo sprzyjający klimat inwestycyjny, ile na fakt, że w gminie nadal istnieje przestrzeń dla nowych inicjatyw gospodarczych – zwłaszcza w obszarach uzupełniających funkcję turystyczną, takich jak usługi, rzemiosło, drobna produkcja czy logistyka.

Ryc. 19 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

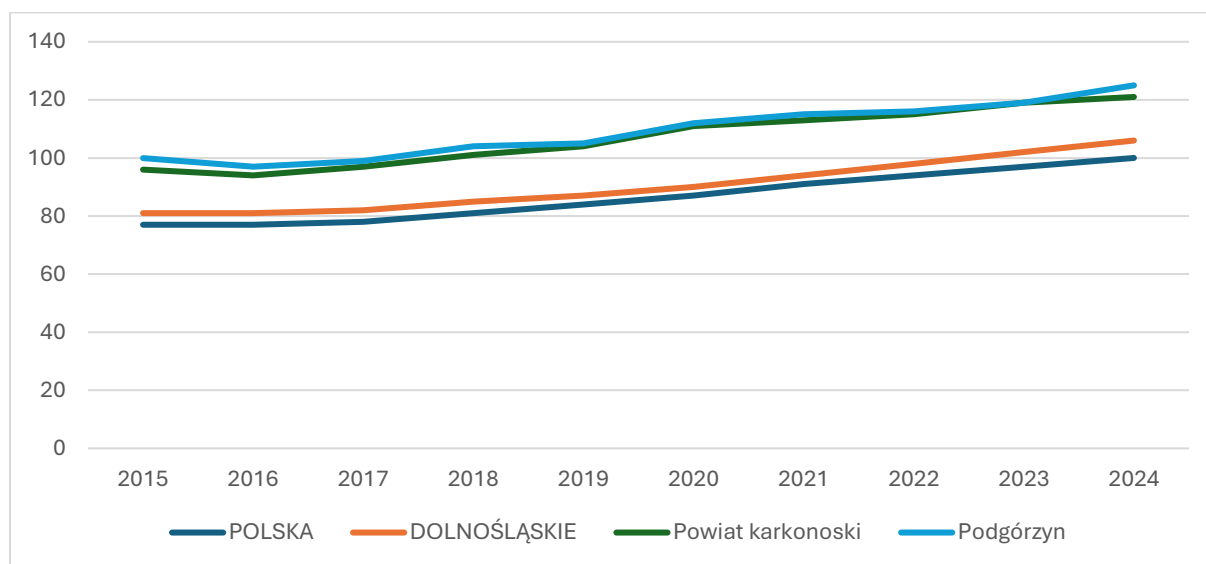
Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w Gminie Podgórzyn w latach 2015–2024 wykazuje systematyczny wzrost, który potwierdza rozwijającą się aktywność przedsiębiorczą lokalnej społeczności. W 2015 roku wskaźnik wynosił 100, natomiast w 2024 roku osiągnął poziom 125 – co oznacza przyrost o 25% w ciągu dziewięciu lat. Wartość ta jest wyraźnie wyższa od średniej krajowej (106) oraz średniej wojewódzkiej (100), a także przewyższa wynik dla powiatu karkonoskiego (121).

Gmina Podgórzyn plasuje się zatem w czołówce regionu pod względem liczby przedsiębiorców w relacji do liczby mieszkańców, co potwierdza, że przedsiębiorczość jest ważnym elementem lokalnej tożsamości gospodarczej. Wzrost ten wskazuje, że mieszkańcy coraz częściej podejmują indywidualną działalność gospodarczą, wykorzystując lokalne zasoby, potencjał turystyczny oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi.

Należy jednak zauważyć, że wysoki wskaźnik nie zawsze oznacza pełną stabilność ekonomiczną lokalnych firm. Część zarejestrowanych działalności może mieć charakter sezonowy lub funkcjonować

w ograniczonym zakresie, co jest typowe dla gmin o silnych funkcjach turystycznych. Jednocześnie rosnąca liczba przedsiębiorców wskazuje, że lokalny rynek nadal pozostaje chłonny i umożliwia powstawanie nowych inicjatyw gospodarczych, szczególnie w branżach usługowych, handlu, gastronomii oraz drobnych pracach budowlanych.

Ryc. 20 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

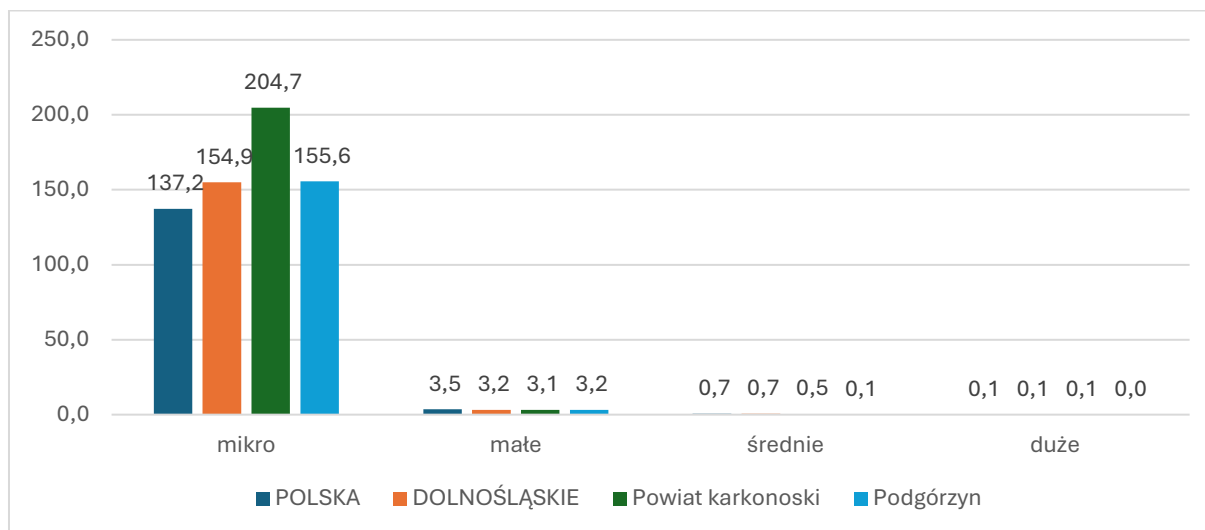
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Podgórzyn, analizowana według klas wielkości, potwierdza, że lokalna gospodarka opiera się przede wszystkim na mikroprzedsiębiorstwach. Wskaźnik dla tej kategorii wynosi 155,6 podmiotów na 1000 mieszkańców, co jest wynikiem zbliżonym do średniej wojewódzkiej (154,9) i wyraźnie powyżej średniej krajowej (137,2). Jednocześnie pozostaje on niższy niż w całym powiecie karkonoskim (204,7), co wynika z silniejszego rozwoju gospodarczego w gminach typowo turystycznych, takich jak Karpacz czy Szklarska Poręba, gdzie liczba małych firm usługowych i gastronomicznych jest znacznie wyższa.

W strukturze przedsiębiorstw Gminy Podgórzyn praktycznie nie występują średnie i duże firmy, a udział małych przedsiębiorstw pozostaje zbliżony do średnich wartości krajowych i regionalnych (ok. 3 podmioty na 1000 mieszkańców). Taki układ wskazuje na dominację jednoosobowych działalności gospodarczych i firm rodzinnych, które stanowią podstawę lokalnej gospodarki, ale jednocześnie ograniczają jej skalę i możliwości generowania większego zatrudnienia.

Dominacja mikroprzedsiębiorstw to z jednej strony oznaka dużej aktywności mieszkańców, elastyczności rynku i przedsiębiorczości opartej na lokalnych zasobach, a z drugiej – wyzwanie dla dalszego rozwoju, ponieważ brak większych zakładów ogranicza dywersyfikację gospodarki i możliwości rozwoju infrastruktury technicznej oraz zaplecza usługowego o charakterze ponadlokalnym. W kontekście rozwoju gminy istotne będzie zatem wspieranie inicjatyw, które pozwolą na utrzymanie wysokiego poziomu mikroprzedsiębiorczości, przy jednoczesnym zachęcaniu do tworzenia większych struktur organizacyjnych i współpracy branżowej, szczególnie w sektorach niezwiązanych bezpośrednio z turystyką.

Ryc. 21 Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem

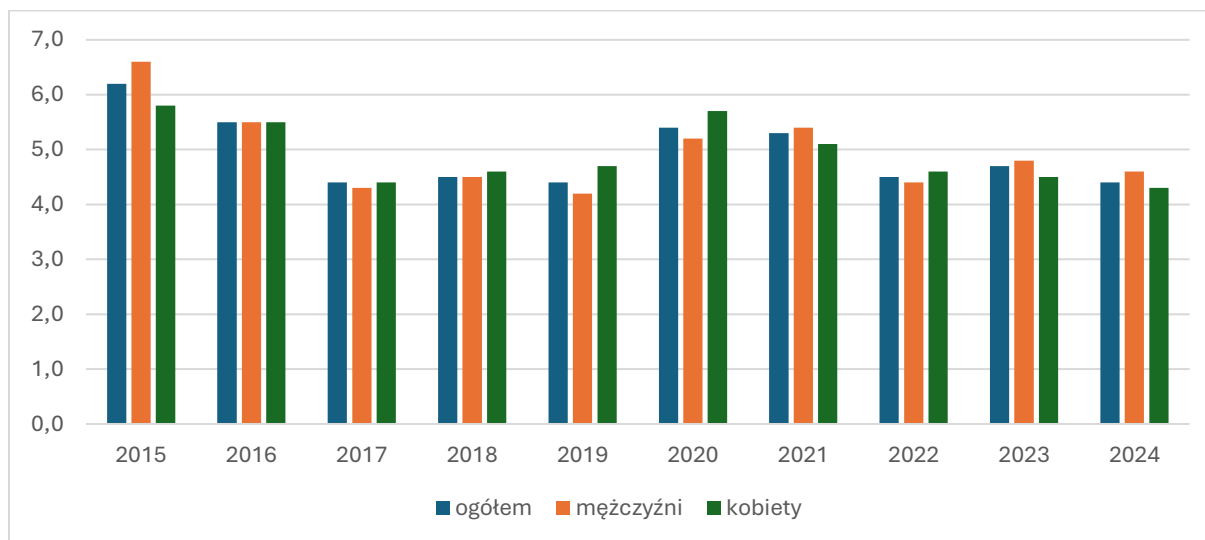
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Podgórzyn w latach 2015–2024 charakteryzuje się stabilnością z umiarkowaną tendencją spadkową, co wskazuje na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. W 2015 roku poziom bezrobocia wynosił ponad 6%, natomiast w 2024 roku spadł do około 4,5%, utrzymując się na poziomie zbliżonym do średniej dla regionu i niższym od średnich krajowych w analogicznym okresie.

W ujęciu płci różnice w poziomie bezrobocia są niewielkie i nie mają charakteru strukturalnego. W latach 2015–2016 stopa bezrobocia wśród mężczyzn była nieco wyższa niż wśród kobiet, jednak w kolejnych latach wskaźniki te wyrównały się, a w niektórych latach (np. 2020) to kobiety notowały nieznacznie wyższy poziom bezrobocia. Oznacza to, że rynek pracy w gminie cechuje relatywnie zrównoważony dostęp do zatrudnienia niezależnie od płci.

Na poziom bezrobocia w gminie wpływ mają m.in. charakter lokalnej gospodarki oraz sezonowość zatrudnienia w sektorze turystycznym, która może prowadzić do okresowych wahań liczby osób pozostających bez pracy. Pomimo tego Gmina Podgórzyn utrzymuje stosunkowo niski poziom bezrobocia, a zmiany w czasie świadczą o stabilizacji lokalnego rynku pracy. Wyzwaniem na przyszłość pozostaje zwiększanie udziału zatrudnienia całorocznego oraz dywersyfikacja źródeł pracy poza turystyką, aby ograniczyć wpływ sezonowości na sytuację zawodową mieszkańców.

Ryc. 22 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2.2. Turystyka

Turystyka stanowi jeden z kluczowych filarów rozwoju Gminy Podgórzyn, wynikający zarówno z wyjątkowych walorów krajobrazowych Karkonoszy, jak i bliskości popularnych ośrodków turystycznych, takich jak Karpacz i Jelenia Góra. Położenie u podnóża najwyższego pasma Sudetów, dostęp do terenów górskich, bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe oraz funkcjonowanie infrastruktury turystycznej – w tym tras pieszych, rowerowych i punktów widokowych – sprawiają, że gmina pełni ważną rolę w regionalnym systemie turystycznym. Jednocześnie rozwój turystyki ma w gminie wieloletnie tradycje, a aktywność mieszkańców i przedsiębiorców przekłada się na dynamiczny wzrost liczby miejsc noclegowych oraz usług wspierających ruch turystyczny.

Gmina dysponuje silnym potencjałem w zakresie turystyki aktywnej, w szczególności pieszej i rowerowej, które stanowią naturalne kierunki rozwoju w warunkach górskich i podgórszych. Przez jej teren przebiegają liczne szlaki prowadzące do najważniejszych atrakcji regionu, a rozbudowane single tracki w ramach Pasa Rowerowego Olbrzymy stawiają Podgórzyn w gronie wiodących ośrodków turystyki rowerowej w Polsce. Atutem gminy jest również bliskość atrakcji o znaczeniu ponadlokalnym – m.in. Zamek Chojnik, Karkonoski Park Narodowy, czy uzdrowiskowe Cieplice – co dodatkowo wzmacnia jej pozycję turystyczną.

Jednocześnie rozwój turystyki niesie także wyzwania. W trakcie badań partycypacyjnych mieszkańcy podkreślali potrzebę zrównoważonego podejścia do rozwoju sektora, akcentując konieczność dywersyfikacji gospodarczej i ograniczania presji przestrzennej wynikającej z intensywnej rozbudowy infrastruktury noclegowej. Wskazywano również na rosnące obciążenie środowiskowe, problemy komunikacyjne oraz niedostateczną infrastrukturę towarzyszącą w sezonie turystycznym. Te opinie odzwierciedlają rosnącą świadomość społeczną dotyczącą konieczności łączenia rozwoju turystyki z ochroną krajobrazu, ładu przestrzennego i jakości życia mieszkańców.

Turystyka pozostaje więc nie tylko istotnym zasobem Gminy Podgórzyn, ale także obszarem wymagającym przemyślnych, długofalowych działań. Utrzymanie równowagi między rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska, poprawa dostępności komunikacyjnej, inwestycje

w infrastrukturę rekreacyjną oraz wzmacnianie oferty całorocznej stanowią wyzwania, które determinują kierunki dalszego rozwoju sektora turystycznego w gminie.

3.2.2.1. Baza noclegowa (na podstawie danych z BDL GUS)

W latach 2016–2025 baza noclegowa Gminy Podgórzyn przeszła dynamiczny rozwój, odzwierciedlając rosnące znaczenie turystyki jako kluczowej funkcji gospodarczej regionu karkonoskiego. Szczególnie widoczny jest intensywny przyrost liczby pokoi w obiektach wyższych kategorii standardu, co wpisuje się w ogólnopolskie trendy profesjonalizacji usług noclegowych oraz rosnących oczekiwań turystów odwiedzających obszary górskie.

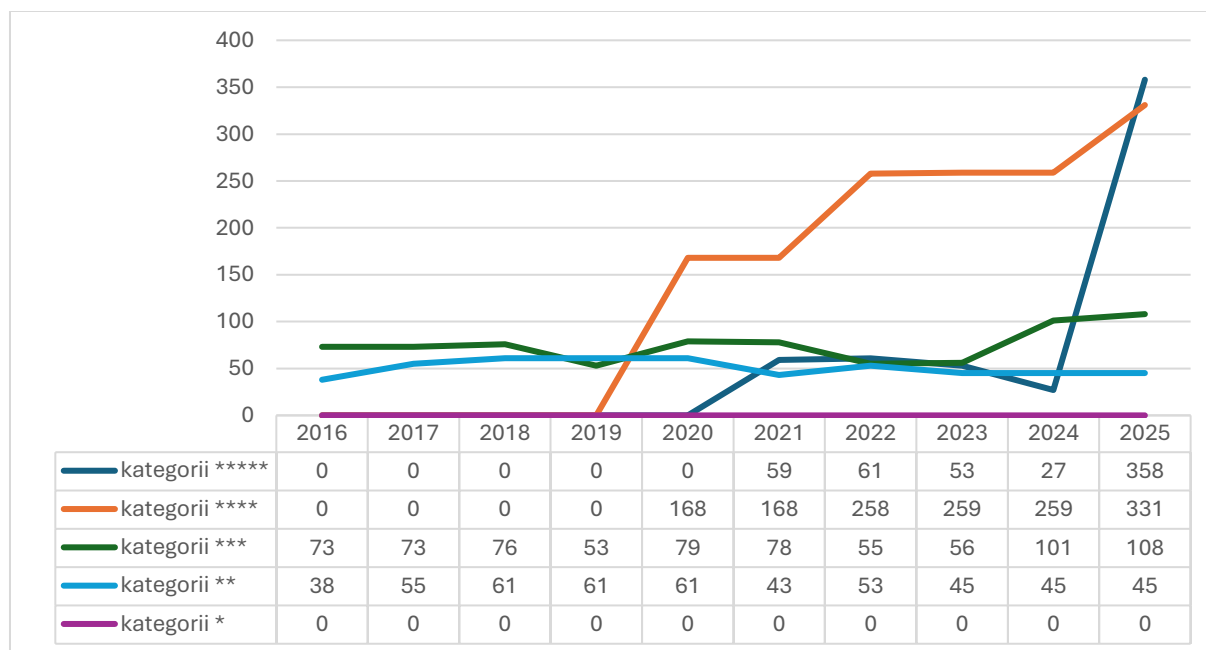
Największy wzrost dotyczy obiektów kategorii czterogwiazdkowej, których liczba pokoi wzrosła od 2020 roku z 0 do 331 pokoi w 2025 roku, co sygnalizuje wejście na rynek większych, zamożniejszych inwestorów i rozwój segmentu premium. Równolegle obserwuje się gwałtowny wzrost liczby pokoi w obiektach pięciogwiazdkowych – z poziomu 59 pokoi w 2021 roku do aż 358 pokoi w 2025 roku. Tak wyraźny przyrost świadczy o rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz postępującej transformacji lokalnej bazy noclegowej w kierunku obiektów o wysokim standardzie.

Segment średniego standardu (kategoria trzygwiazdkowa) również wykazuje stabilny rozwój – po okresie lekkich wahań w latach 2018–2023 liczba pokoi zwiększyła się w 2025 roku do 108 (z 73 w 2016 r.), wskazując na utrzymującą się ofertę dla turystów rodzinnych i aktywnych.

W tym samym czasie baza ekonomiczna (kategoria dwugwiazdkowa) pozostała relatywnie stabilna – w przedziale 38–61 pokoi rocznie, co może sugerować skupienie lokalnego rynku na inwestycjach o wyższym standardzie, kosztem segmentu budżetowego.

Brak jest natomiast obiektów jednogwiazdkowych w całym analizowanym okresie, co wskazuje, że gmina buduje swoją przewagę konkurencyjną bardziej na jakości niż na niskokosztowej ofercie noclegowej.

Ryc. 23 Baza noclegowa - pokoje ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2.2.2. Baza noclegowa (na podstawie danych własnych gminy)

Gmina Podgórzyn charakteryzuje się rozbudowaną i zróżnicowaną bazą noclegową, co jest bezpośrednio związane z jej położeniem w strefie intensywnego ruchu turystycznego Karkonoszy. Na dzień 6 listopada 2025 roku na terenie gminy zinwentaryzowano 333 obiekty noclegowe, obejmujące zarówno obiekty hotelarskie, jak i szeroką grupę obiektów świadczących usługi noclegowe poza systemem kategoryzacji.

W strukturze bazy noclegowej znajduje się 10 obiektów podlegających kategoryzacji nadawanej przez Urząd Marszałkowski — są to hotele, pensjonaty, schroniska czy kempingi, które funkcjonują zgodnie z przepisami ustawy o usługach hotelarskich. Zdecydowanie większą grupę stanowi jednak 278 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji, wśród których dominują pokoje gościnne, apartamenty, domki i inne obiekty prowadzone w formule działalności gospodarczej lub najmu krótkoterminowego.

W dokonaniu analizy ważnym jest wskazanie przez gminę aż 45 obiektów, które mimo dwukrotnego wezwania nie zostały zgłoszone do ewidencji. Zjawisko to występuje w większości miejscowości gminy, ze szczególnym nasileniem w Sosnowce, Miłkowie i Ściegnach. Wskazuje to na częściową nieformalność rynku noclegowego, co utrudnia prowadzenie pełnej analizy obciążeń infrastrukturalnych oraz zarządzanie usługami publicznymi, takimi jak wywóz odpadów czy zaopatrzenie w wodę.

Łącznie w zaewidencjonowanych obiektach znajduje się 5377 miejsc noclegowych, przy czym liczba ta jest zmienna — część obiektów zawiesza działalność, inne dopiero wchodzi do ewidencji. Dynamika ta jest typowa dla gmin o silnej specjalizacji turystycznej, jednak utrudnia planowanie strategiczne oparte na długofalowych trendach.

Rozwój bazy noclegowej w Gminie Podgórzyn jest w dużej mierze wynikiem procesów zachodzących w szerszym otoczeniu turystycznym, zwłaszcza w sąsiednim Karpaczu, gdzie ograniczona dostępność terenów inwestycyjnych oraz wysokie ceny gruntów skłaniają inwestorów do lokowania nowych obiektów po stronie gminy. W ostatnich latach obserwuje się pojawianie dużych inwestycji hotelowych, często realizowanych w formule condohoteli, odpowiadającej aktualnym trendom rynkowym w segmencie obiektów cztero- i pięciogwiazdkowych. Modele te zakładają sprzedaż apartamentów indywidualnym nabywcom wraz z usługą zarządzania, co pozwala deweloperom na finansowanie rozbudowanych kompleksów wypoczynkowych.

Równolegle rozwija się segment niewielkich obiektów noclegowych, takich jak domki letniskowe, zespoły domków czy apartamenty na wynajem krótkoterminowy. Popularność tych form wynika z niższych kosztów realizacji oraz łatwego dostępu do platform rezerwacyjnych, jednak ich intensywne powstawanie może prowadzić do rozproszonej zabudowy oraz ograniczonej spójności architektonicznej. Zjawisko to jest typowe dla gmin o wysokiej atrakcyjności turystycznej, a jego skala wskazuje na konieczność lepszego uporządkowania rozwoju przestrzennego gminy.

3.2.2.3. Turystyka rowerowa

Turystyka rowerowa stanowi jeden z kluczowych elementów oferty sportowo-rekreacyjnej Gminy Podgórzyn, wpisując się w dynamicznie rosnący trend aktywnego wypoczynku. Położenie w Karkonoszach i Kotlinie Jeleniogórskiej oraz zróżnicowana rzeźba terenu sprzyjają rozwojowi infrastruktury rowerowej zarówno o charakterze rekreacyjnym, jak i sportowym. Rowerzyści korzystają tu nie tylko z lokalnych dróg i szlaków turystycznych, ale także z profesjonalnie przygotowanych tras MTB, umożliwiających jazdę w zróżnicowanych warunkach terenowych.

Kluczowym produktem turystyki rowerowej na terenie gminy jest Pasma Rowerowe Olbrzymy – rozbudowany system jednokierunkowych tras typu single-track o długości blisko 70 km. System obejmuje dwie pętle (część wschodnią i zachodnią) połączone trasami transferowymi, które prowadzą przez miejscowości takie jak Zachełmie, Borowice, Przesieka czy Podgórzyn. Trasy zostały opracowane w oparciu o standardy stosowane w górskich ośrodkach rowerowych, oferując różne poziomy trudności, co czyni je dostępnymi zarówno dla doświadczonych riderów, jak i użytkowników średniozaawansowanych.

Rozwój infrastruktury single-trackowej stanowi ważny walor turystyczny gminy i wzmacnia jej pozycję na mapie regionu jako kierunku sportów outdoorowych. Trasy są dobrze oznakowane i wyposażone w elementy techniczne, co sprzyja bezpieczeństwu oraz atrakcyjności szlaków. Dzięki temu gmina przyciąga rowerzystów nie tylko z Karkonoszy i Dolnego Śląska, lecz także z całego kraju oraz z Czech, co wpływa pozytywnie na lokalną gospodarkę – w szczególności na sektor noclegów, gastronomii oraz usług towarzyszących.

Istotnym elementem rozwoju turystyki rowerowej jest jej wpływ na wydłużenie sezonu turystycznego. W przeciwieństwie do części aktywności typowo zimowych, rowerowe single-tracki wykorzystywane są od wiosny do późnej jesieni, a przy sprzyjającej pogodzie również zimą. Generuje to stały ruch turystyczny, sprzyja aktywizacji lokalnych przedsiębiorców oraz buduje rozpoznawalność gminy jako miejsca atrakcyjnego dla miłośników aktywnego stylu życia przez większą część roku.

Dynamiczny rozwój terenowej turystyki rowerowej niesie jednocześnie pewne wyzwania. Mieszkańcy gminy wskazują m.in. na konieczność lepszego powiązania tras górskich z infrastrukturą rowerową codziennej mobilności – zwłaszcza z drogami lokalnymi i bezpiecznymi dojazdami dla mieszkańców. Troski wymagają również kwestie ochrony środowiska – intensywne korzystanie z tras wymaga odpowiedniego utrzymania, kontroli natężenia ruchu oraz prowadzenia działań edukacyjnych na rzecz poszanowania przyrody. Wnioski z konsultacji społecznych podkreślają także potrzebę rozwijania oferty dla rodzin, osób starszych i początkujących, aby turystyka rowerowa stała się elementem szeroko dostępnej aktywności, a nie wyłącznie specjalistycznym produktem dla wąskiej grupy użytkowników.

3.2.2.4. *Turystyka piesza*

Turystyka piesza stanowi istotny element oferty turystycznej gminy Podgórzyn — zarówno ze względu na położenie w obrębie Karkonosze, jak i na dostępność licznych szlaków turystycznych prowadzących przez malownicze doliny, wzniesienia i lasy. Jednym z reprezentatywnych odcinków jest Szlak Siedmiu Wzgórz w Zachełmiu — trasa o długości około 6,8 km z przewyższeniem ok. 450 m, dostępna dla rodzin i turystów pieszych, prowadząca przez siedem wzgórz wokół tej miejscowości i oferująca atrakcyjne widoki na Karkonosze.

Ścieżki piesze na terenie gminy są oznakowane, uwzględniają poziomy trudności i przewyższenia, co sprzyja planowaniu wycieczek zarówno dla osób o umiarkowanej kondycji, jak i bardziej doświadczonych wędrowców. Użytkownicy portali turystycznych odnotowują ponad 160 dostępnych tras pieszych wokół Podgórzyna o średniej ocenie 4,6-4,8/5, obejmujących dystanse od krótkich spacerów do kilkunastu kilometrów z mocniejszym przewyższeniem.

Profil turystyki pieszej w gminie wykazuje także elementy specjalistyczne — są tu odcinki prowadzące do formacji skalnych, wodospadów i punktów widokowych, takich jak Wodospad Podgórznej w Przesiece czy grupa skał „Szwedzkie Skały” nad potokiem Myja. To wpływa na ofertę dla

osób szukających kontaktu z naturą, przyrodą i mniej uczęszczanymi trasami, co wzmacnia walor gminy jako miejsca pieszych wędrówek poza głównym sezonem turystycznym.

Z drugiej strony rozwój turystyki pieszej rodzi wyzwania — konieczne jest utrzymanie jakości szlaków, infrastruktury (parkingi, oznakowania, bezpieczeństwo) oraz balansowanie między ochroną przyrody a użytkowaniem terenu. W konsultacjach społecznych mieszkańcy wskazują na potrzebę lepszego oznakowania tras i ich powiązania z infrastrukturą noclegową oraz transportową. Ponadto rosnący ruch pieszy w górskich odcinkach wymaga dbałości o stan środowiska, zabezpieczenie erozji i właściwe zagospodarowanie miejsc wrażliwych przyrodniczo.

W sumie, turystyka piesza w gminie Podgórzyn stwarza mocną konkurencyjną przewagę — łączy walory krajobrazowe, funkcję aktywnego wypoczynku i relaksu oraz dostępność dla szerokich grup użytkowników. Jej rozwój, w warunkach dobrego zarządzania i ochrony, może stanowić stabilny i zrównoważony kierunek rozwoju turystyczno-rekreacyjnego gminy.

3.2.2.5. *Turystyka konna*

Turystyka konna w Gminie Podgórzyn stanowi ciekawy, choć niszowy element lokalnej oferty rekreacyjnej. Dostępne trasy jeździeckie prowadzą przez malownicze tereny u podnóża Karkonoszy, umożliwiając podziwianie krajobrazów, obcowanie z naturą i poznawanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy z wyjątkowej perspektywy. Dzięki urozmaiconemu ukształtowaniu terenu oraz obecności licznych terenów zielonych i leśnych, Podgórzyn dysponuje naturalnymi predyspozycjami do rozwoju turystyki konnej — zarówno w formie rodzinnych przejażdżek, jak i dłuższych szlaków dla bardziej zaawansowanych jeźdźców. Funkcjonujące na terenie gminy ośrodki jeździeckie oferują zajęcia i treningi, co sprzyja dostępności tej formy rekreacji.

Mimo tych walorów, turystyka konna nie jest obecnie postrzegana jako kluczowy filar lokalnego produktu turystycznego. Podczas wszystkich przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych — zarówno z mieszkańcami, jak i przedstawicielami organizacji społecznych czy lokalnych liderów — infrastruktura i oferta jeździecka nie były wskazywane jako znaczący atut gminy. W żadnej grupie fokusowej nie pojawiły się spontaniczne odniesienia do tras konnych, co sugeruje ograniczoną świadomość społeczną na temat tej formy aktywności oraz jej marginalny udział w codziennym życiu mieszkańców i funkcjonowaniu sektora turystycznego.

Zaobserwowany brak rozpoznawalności tej oferty może wynikać z jej niewielkiej skali, niskiej promocji oraz specyficznej, bardziej wyspecjalizowanej grupy odbiorców. Jednocześnie stanowi to potencjalny obszar do rozwoju — zarówno poprzez wzmacnianie infrastruktury, jak i zwiększenie widoczności tej formy turystyki w działaniach promocyjnych gminy. W kontekście dążenia do dywersyfikacji lokalnej oferty turystycznej oraz budowania atrakcyjności przez aktywności zgodne z charakterem i potencjałem przyrodniczym gminy, turystyka konna może stać się istotnym uzupełnieniem istniejących produktów, zwłaszcza związanych z turystyką pieszą i rowerową.

3.2.3. *Rolnictwo*

Analiza rozmieszczenia terenów rolniczych w gminie Podgórzyn wskazuje, że ich udział w strukturze przestrzennej jest stosunkowo niewielki. Obszary te występują głównie w formie rozproszonych enklaw, zlokalizowanych w dolinach oraz w sąsiedztwie większych miejscowości, takich jak Podgórzyn, Miłków, Marczyce czy częściowo Staniszków. Znaczna część terenów rolnych wynika zarówno z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak

i zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obejmując także obszary z zakazem zabudowy, co wskazuje na planistyczną funkcję ochronną tych przestrzeni.

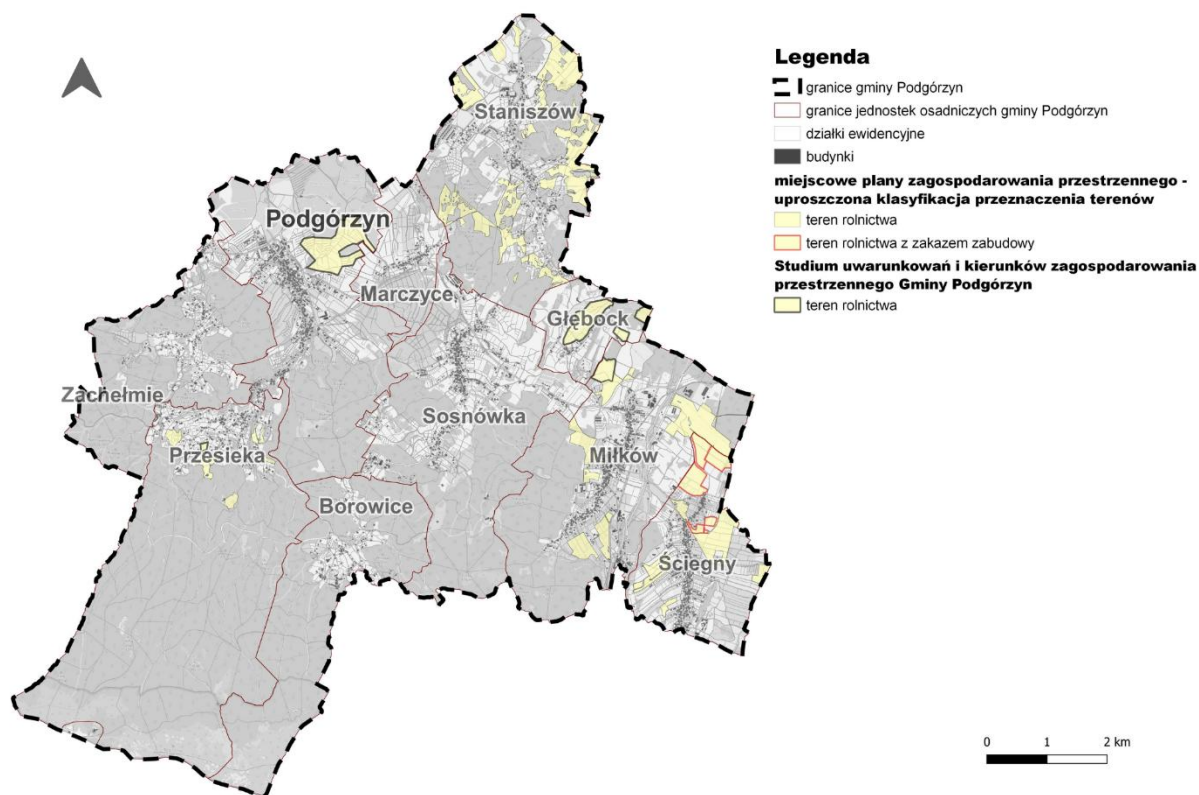
Wyraźnie większe nagromadzenie terenów rolniczych obserwuje się w sołectwach Ściegny oraz Głębock, gdzie występują największe zwarte kompleksy gruntów rolnych w gminie. W Ściegnach tereny rolne tworzą ciągi pól zlokalizowanych wzdłuż dróg lokalnych i w kierunku granic sąsiednich gmin, natomiast w Głębocku koncentrują się one głównie w dolinach i w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej. Uwarunkowania te wynikają m.in. z łagodniejszej rzeźby terenu i mniejszego stopnia urbanizacji w porównaniu z obszarami bliżej Karpacza, Sosnowki czy Przesieki.

Charakterystyczna dla gminy mozaikowa struktura użytkowania terenu, wynikająca z położenia w obszarze górskim, znacznego udziału lasów oraz obszarów o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, sprawia, że dominujące znaczenie rolnictwa jest tu ograniczone. Gmina nie posiada rozległych kompleksów rolnych typowych dla terenów nizinnych ani dużych gospodarstw prowadzących produkcję towarową – rolnictwo ma tu charakter rozproszony i w wielu przypadkach ekstensywny, często pełniąc funkcję hobbystyczną lub krajobrazową.

W konsekwencji gmina Podgórzyn nie stanowi typowej gminy rolniczej. Rolnictwo, choć obecne, odgrywa drugoplanową rolę w strukturze gospodarki lokalnej. Przestrzeń gminy kształtowana jest przede wszystkim przez funkcje mieszkaniowe, turystyczne i rekreacyjne, co wynika zarówno z zapisów dokumentów planistycznych, jak i rzeczywistego sposobu użytkowania terenu. Znaczna część działek rolnych pozostaje nie w pełni wykorzystywana rolniczo i stanowi element krajobrazu lub potencjalny rezerwuuar rozwojowy w dłuższej perspektywie planistycznej.

Tereny rolnicze – szczególnie w Ściegnach i Głębocku – zachowują jednak ważną rolę krajobrazową i ekologiczną, stanowiąc przestrzenie otwarte, które zwiększają atrakcyjność widokową gminy, zapewniają ciągłość ekosystemów oraz służą jako bufor rozwoju zabudowy. Ich utrzymanie wpisuje się w kierunek rozwoju Podgórzyńska jako gminy turystycznej, w której równowaga między funkcjami mieszkaniowymi, usługowymi a przyrodniczo-krajobrazowymi stanowi kluczowy element polityki przestrzennej.

TERENY ROLNICZE W MPZP I STUDIUM W GMINIE PODGÓRZYN

Źródło: Opracowanie własne

3.2.4. Tereny inwestycyjne

Analiza terenów inwestycyjnych o funkcji usługowo-produkcyjnej w gminie Podgórzyn wskazuje, że ich udział w strukturze przestrzennej jest bardzo ograniczony. Obszary przeznaczone w planach miejscowych i Studium uwarunkowań pod działalność usługową i przemysłową występują w niewielkich, rozproszonych enklawach, głównie w rejonie Miłkowa oraz w mniejszym stopniu przy Głębocku. Skala tych terenów jest symboliczna w porównaniu z powierzchnią całej gminy, a większość z nich zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy lub układów komunikacyjnych o lokalnym znaczeniu.

Brak większych, wyraźnie wyodrębnionych stref aktywności gospodarczej świadczy o ograniczonych możliwościach rozwoju działalności przemysłowej i usługowej o większej skali. W gminie nie funkcjonuje specjalna strefa ekonomiczna ani inny dedykowany obszar wspierania inwestycji przemysłowych, co dodatkowo potwierdza, że kierunek rozwoju przestrzennego opiera się przede wszystkim na funkcjach mieszkaniowych, turystycznych i rekreacyjnych.

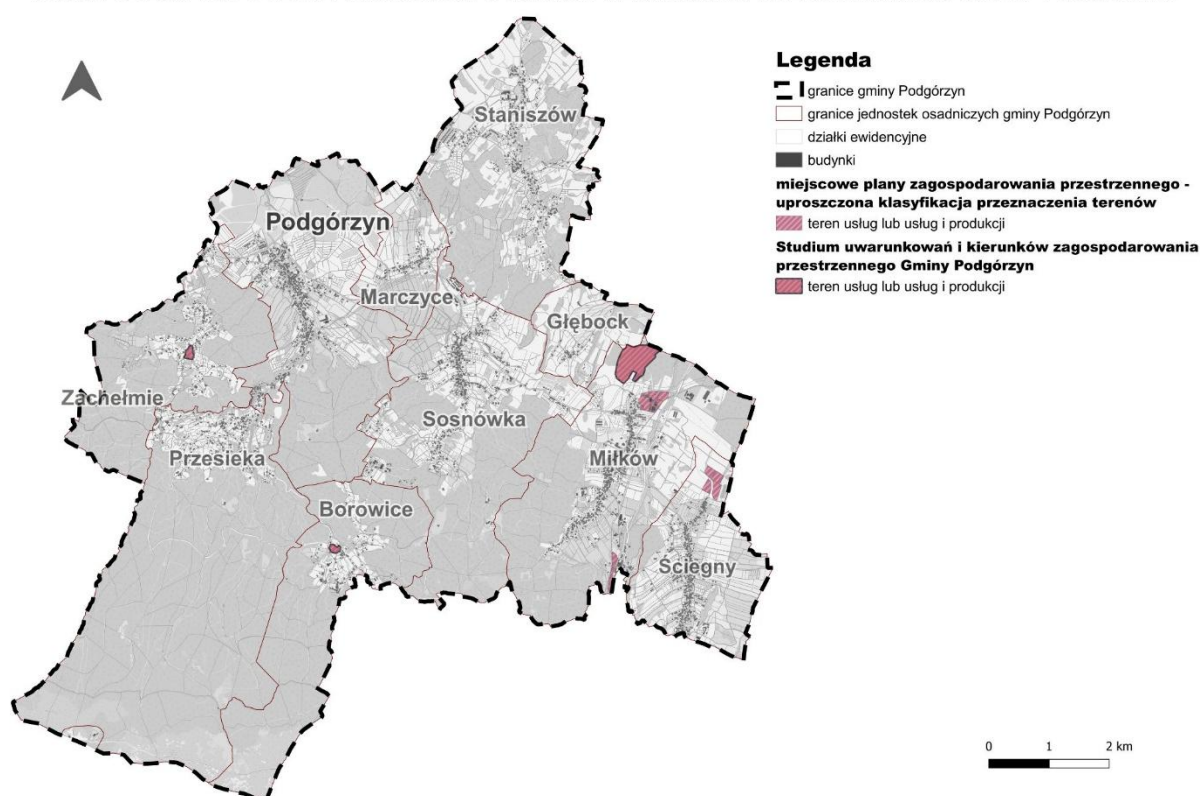
Uwarunkowania przestrzenne, w tym położenie w otoczeniu Karkonoskiego Parku Narodowego oraz obszarów cennych przyrodniczo, ograniczają możliwość lokalizacji działalności o większym oddziaływaniu na środowisko. Dominująca funkcja turystyczno-rekreacyjna gminy oraz silny rozwój zabudowy rozproszonej sprawiają, że potencjał terenów usługowo-produkcyjnych pozostaje uzupełniający, a nie wiodący. Zidentyfikowane tereny inwestycyjne pełnią więc przede wszystkim funkcję lokalną, obsługując potrzeby mieszkańców oraz niewielkich przedsiębiorstw, natomiast brak

jest przestrzeni umożliwiających przyciągnięcie większych inwestorów. Warto nadmienić, że największy w gminie teren produkcyjno-usługowy PU zaprojektowany w studium na północ od wsi Miłków, został w 2024 r. w planie miejscowym prawie w całości przeznaczony na tereny usług turystyki, co utrudni dywersyfikację gospodarczą gminy.

W efekcie gmina Podgórzyn cechuje się niskim poziomem dywersyfikacji przestrzeni gospodarczej, co jest zgodne z jej dotychczasowym profilem rozwojowym skoncentrowanym na turystyce, usługach okołoturystycznych oraz funkcjach mieszkaniowych. Jednocześnie sytuacja ta wskazuje na potrzebę świadomego kształtowania polityki przestrzennej w przyszłości — tak, aby ograniczona podaż terenów inwestycyjnych była zbieżna z kierunkami zrównoważonego rozwoju i jednocześnie zapewniała warunki dla lokalnej przedsiębiorczości.

Ryc. 25 Tereny usług lub usług i produkcji w aktach planowania przestrzennego gminy Podgórzyn

TERENY USŁUG LUB USŁUG I PRODUKCJI W AKTACH PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PODGÓRZYN

Źródło: Opracowanie własne

3.2.5. Podsumowanie analizy obszaru gospodarczego

Podmioty gospodarcze i rynek pracy

- Gospodarka gminy Podgórzyn opiera się głównie na mikro i małych przedsiębiorstwach, z dominacją działalności usługowych, turystycznych i budowlanych.
- Struktura przedsiębiorczości wskazuje na wysoki udział działalności indywidualnej i sezonowej, co koresponduje z turystycznym charakterem gminy oraz zapotrzebowaniem na usługi związane z obsługą ruchu turystycznego.

- Rynek pracy charakteryzuje się powiązaniem z rynkami sąsiednimi, w szczególności z Jelenią Górą i Karpaczem – mieszkańcy często dojeżdżają do pracy poza gminę.
- Stopa bezrobocia utrzymuje się na niskim poziomie, a dostęp do pracy jest zróżnicowany przestrzennie — najlepszy w miejscowościach bliżej większych ośrodków miejskich.
- Sezonowość zatrudnienia jest zjawiskiem widocznym, związanym z turystyką i budownictwem; część pracowników zatrudniana jest czasowo, co wpływa na stabilność dochodów gospodarstw domowych.

Turystyka

- Gmina Podgórzyn posiada wysokie walory turystyczne wynikające z położenia w otoczeniu Karkonoszy, bliskości KPN i sąsiedztwa ośrodków turystycznych, takich jak Szklarska Poręba, Karpacz i Jelenia Góra.
- Oferta turystyczna opiera się na turystyce górskiej, pieszej, rowerowej oraz dostępie do atrakcji przyrodniczych i krajobrazowych. W ostatnich latach rozwija się infrastruktura tras rowerowych, m.in. w ramach Pasa Rowerowego Olbrzymy.
- Gmina dysponuje szeroką ofertą noclegową, w tym obiektów o wysokim standardzie, choć w strukturze dominują mniejsze obiekty — pensjonaty, apartamenty i kwatery prywatne.
- Duże znaczenie mają również usługi około-turystyczne, gastronomia oraz oferta rekreacyjna, które stanowią kluczowy element lokalnej gospodarki.
- Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy wskazywali turystykę jako główny potencjał gminy, ale jednocześnie zwracali uwagę na potrzebę jej lepszego uporządkowania i zrównoważenia, w tym poprawy zarządzania ruchem turystycznym i komunikacją.

Rolnictwo

- Na terenie gminy dominują niewielkie, rozproszone gospodarstwa rolne o charakterze ekstensywnym; brak jest dużych gospodarstw towarowych oraz intensywnej produkcji rolnej.
- Obszary rolne występują w formie mozaikowej struktury — najwięcej w rejonie Ściegien i Głębocka, gdzie zachowały się większe kompleksy użytków rolnych.
- Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i planistyczne, rolnictwo pełni funkcję uzupełniającą i nie stanowi wiodącej gałęzi gospodarki gminy.
- Tereny rolne pełnią istotną funkcję krajobrazową i ekologiczną, stanowiąc bufor dla zabudowy oraz element tożsamości przestrzennej i turystycznej regionu.
- Z analiz i konsultacji wynika, że rozwój rolnictwa nie jest wskazywany jako kluczowy kierunek rozwoju — aktywność gospodarcza koncentruje się na turystyce i usługach.

Tereny inwestycyjne

- Gmina dysponuje ograniczoną powierzchnią terenów przeznaczonych pod rozwój działalności usługowej i produkcyjnej — koncentrują się one głównie w rejonie Miłkowa oraz w mniejszym stopniu przy Głębocku.
- Brak jest specjalnych stref ekonomicznych i większych zorganizowanych obszarów aktywności gospodarczej, co ogranicza możliwości lokowania większych inwestycji.
- Funkcje usługowo-produkcyjne mają charakter lokalny, zorientowany na obsługę mieszkańców i turystów, a nie na przyciąganie dużego kapitału zewnętrznego.
- Zabudowa rozproszona, cenne walory krajobrazowe i ograniczenia środowiskowe powodują naturalną presję na rozwój funkcji turystyczno-mieszkaniowej zamiast przemysłowej.

- Struktura terenów inwestycyjnych potwierdza, że gmina rozwija się jako obszar o dominującej funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz mieszkaniowej, z niewielkim udziałem działalności produkcyjnej.

3.3. Analiza środowiskowo-klimatyczna i przestrzenna

Analiza środowiskowa i przestrzenna stanowi kluczowy element diagnozy rozwojowej Gminy Podgórzyn, pozwalając na ocenę zasobów przyrodniczych, uwarunkowań przestrzennych oraz czynników środowiskowych determinujących kierunki i możliwości rozwoju. Gmina położona jest w wyjątkowo cennym krajobrazowo i przyrodniczo obszarze Karkonoszy, co stanowi zarówno jej istotny potencjał rozwojowy, jak i źródło specyficznych ograniczeń planistycznych wynikających z ochrony środowiska, walorów krajobrazowych oraz presji inwestycyjnej.

W rozdziale szczególną uwagę zwrócono na ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne, zasoby przyrody ożywionej i nieożywionej, system obszarów chronionych (w tym Karkonoski Park Narodowy, obszary Natura 2000 i formy ochrony krajobrazu), a także na strukturę zagospodarowania przestrzennego, dostępność infrastrukturalną oraz kluczowe uwarunkowania planistyczne i własnościowe. Uwzględniono również zjawiska wpływające na rozwój gminy, takie jak zmiany klimatyczne, presja urbanizacyjna i turystyczna, zagrożenie powodziowe oraz kwestie ładu przestrzennego.

Zestawienie tych elementów pozwala na identyfikację zarówno możliwości, jakie daje lokalizacja gminy w obszarze górskim o wysokich walorach turystycznych i środowiskowych, jak i wyzwań wynikających z konieczności równoważenia ochrony przyrody z potrzebami infrastrukturalnymi, mieszkaniowymi i gospodarczymi. Analiza ta stanowi podstawę do formułowania kierunków polityki przestrzennej gminy, zapewniając zrównoważony i odpowiedzialny rozwój, zgodny z zasadami ochrony środowiska oraz ładu przestrzennego.

3.3.1. Środowisko

3.3.1.1. Lesistość

Gmina Podgórzyn wyróżnia się bardzo wysokim poziomem lesistości, wynoszącym 49,2%, co znacząco przewyższa średnią krajową (29,6%) oraz wojewódzką (30,0%), a także nieznacznie przewyższa średnią powiatu karkonoskiego (48,1%). Łączna powierzchnia lasów w granicach administracyjnych gminy wynosi 4 160,83 ha, co czyni je jednym z kluczowych elementów struktury przestrzennej, przyrodniczej i krajobrazowej regionu. Wysoka lesistość pełni funkcję nie tylko ekologiczną – stanowi również fundament lokalnej tożsamości, atrakcyjności turystycznej oraz jakości życia mieszkańców.

Wysoki udział terenów leśnych stanowi jednocześnie istotne wyzwanie planistyczne i społeczne. Z jednej strony mieszkańcy podkreślają konieczność troski o lasy oraz ich ochrony – zarówno jako elementu środowiska, jak i zasobu kluczowego dla turystyki i rekreacji. Z drugiej strony, w trakcie badań fokusowych wyrażano sprzeciw wobec obecnie prowadzonej gospodarki leśnej przez Lasy Państwowe, zwłaszcza w zakresie widocznych skutków wycinek i mechanizowania prac leśnych. W opinii mieszkańców intensywne wykorzystanie ciężkiego sprzętu generuje rozległe uszkodzenia gleby i runa oraz negatywnie wpływa na odbiór krajobrazowy terenów leśnych.

Jednocześnie część społeczności lokalnej nie jest w pełni świadoma zmian w systemie gospodarki leśnej w Polsce, w tym odejścia od tradycyjnych metod prac terenowych na rzecz procesów zmechanizowanych, które — choć efektywne operacyjnie — powodują bardziej widoczne przekształcenia środowiska. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę zwiększenia dialogu między instytucjami leśnymi a mieszkańcami, transparentnego informowania o celach i metodach gospodarki leśnej oraz rozwijania edukacji środowiskowej. Odpowiedzialne i zrównoważone zarządzanie zasobami leśnymi, wrażliwe na oczekiwania społeczne, jest kluczowe dla utrzymania harmonii między ochroną przyrody, rozwojem turystyki oraz funkcjami gospodarczymi terenów leśnych.

3.3.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Podgórzyn charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, typową dla obszarów górskich, o istotnym znaczeniu zarówno hydrologicznym, jak i krajobrazowym oraz rekreacyjnym. System hydrograficzny gminy należy do zlewni rzeki Bóbr, a jego dominującymi elementami są górskie potoki o zmiennym reżimie przepływu, intensywnie reagujące na warunki pogodowe i topograficzne.

Większa część obszaru gminy należy do zlewni rzeki Kamiennej, w której centralną rolę odgrywa Podgórna – prawobrzeżny dopływ Wrzosówki o długości około 12,5 km i powierzchni zlewni około 68 km². Potok ma źródła w rejonie Tępego Szczytu (około 1244 m n.p.m.), a dzięki znacznym spadkom i ukształtowaniu terenu tworzy w swym biegu liczne odcinki o wysokich walorach krajobrazowych, w tym znane progi i wodospady. Do Podgórznej uchodzą m.in. potoki: Myja, Kacza, Czerwonka (prawostronne) oraz Czerwień i Zachełmiec (lewostronne).

Wschodnia część gminy należy natomiast do zlewni rzeki Łomnicy, lewobrzeżnego dopływu Bobru o długości ok. 20 km i powierzchni zlewni około 118 km². Zlewnia ta obejmuje fragmenty Karkonoszy oraz Rudaw Janowickich i pełni istotną funkcję retencyjno-spływową, szczególnie w okresach intensywnych opadów.

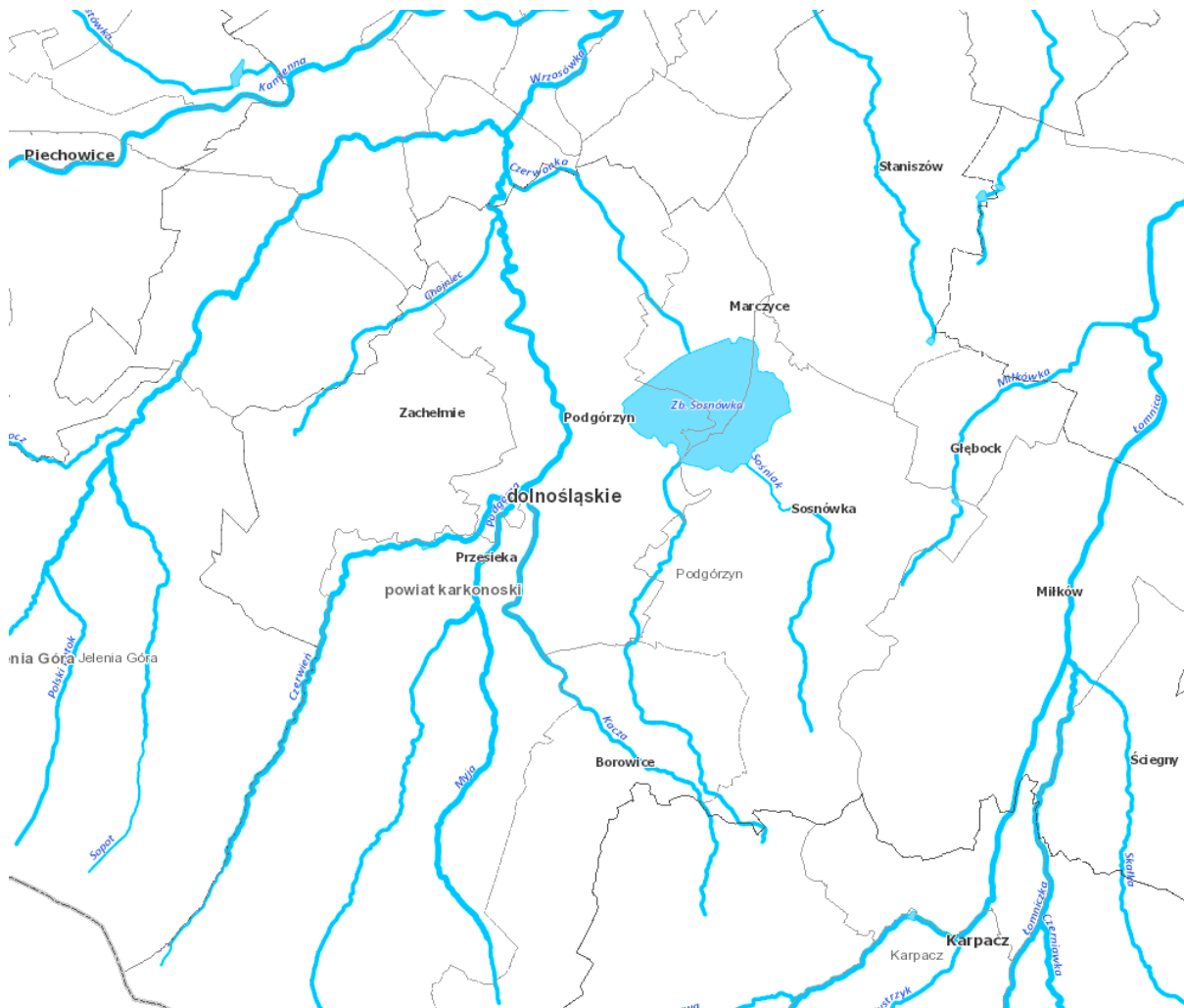
Kluczowym elementem systemu wód powierzchniowych w gminie jest Zbiornik Sosnówka, pełniący funkcję rezerwuaru wody pitnej dla Jeleniej Góry oraz zbiornika retencyjno-przeciwpowodziowego. Zbiornik zajmuje powierzchnię około 180 ha, a jego pojemność wynosi około 14 mln m³. Zlokalizowany jest w zlewni Podgórznej, a jego istnienie ma znaczący wpływ na lokalny bilans wodny oraz bezpieczeństwo hydrologiczne gminy i sąsiednich terenów. Walory krajobrazowe zbiornika oraz położenie u podnóża Karkonoszy wpływają również na jego znaczenie rekreacyjne i turystyczne, choć ze względu na funkcję wody pitnej obowiązuje tu szczególny reżim ochronny ograniczający dostęp do części terenu.

Sieć cieków górskich na terenie gminy ma charakter dynamiczny, co w połączeniu z ukształtowaniem terenu oraz występowaniem intensywnych opadów charakterystycznych dla regionu, może prowadzić do gwałtownych wezbrań i lokalnych podtopień. Zjawiska te odnotowywane były zarówno na potokach głównych, jak i ich dopływach, co potwierdza konieczność kontynuowania działań w zakresie retencji, ochrony przeciwpowodziowej oraz zrównoważonego zagospodarowania terenów nadwodnych.

System wód powierzchniowych gminy jest jednocześnie cennym zasobem przyrodniczym, stanowiącym element ekosystemów górskich, siedlisko wielu gatunków chronionych oraz czynnik kształtujący mikroklimat. Wysoka jakość środowiska wodnego i jego naturalny charakter wymagają prowadzenia polityki przestrzennej uwzględniającej ochronę hydrologiczną, procesy retencyjne oraz

przeciwdziałanie presji urbanizacyjnej i turystycznej na najcenniejszych przyrodniczo obszarach dolinnych.

Ryc. 26 Układ sieci hydrologicznej w obrębie Gminy Podgórzyn

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl/>

Gmina Podgórzyn położona jest w obrębie Sudeckiego Regionu Hydrogeologicznego, w strefie o zróżnicowanej budowie geologicznej i specyficznych warunkach występowania zasobów wodnych. Na obszarze gminy występują zarówno wody podziemne szczelinowe, związane z utworami krystalicznymi masywu karkonoskiego, jak i wody porowe, występujące w osadach czwartorzędowych w dolinach potoków i rzek.

Wody szczelinowe w skałach krystalicznych charakteryzują się ograniczoną zasobnością i zmienną wydajnością, typową dla obszarów górskich. Zwierciadło wód podziemnych ma najczęściej charakter swobodny w strefach przypowierzchniowych, natomiast na większych głębokościach może przyjmować charakter naporowy. Wydajności ujęć wykorzystywanych lokalnie do zaopatrzenia w wodę zwykle nie przekraczają kilku metrów sześciennych na godzinę, co jest typowe dla warunków hydrogeologicznych obszarów granitowych i gnejsowych.

W dolinach cieków obecne są poziomy wodonośne związane z utworami aluwialnymi, w szczególności ze żwirami i piaskami, które tworzą zwierciadło wody podziemnej o charakterze

swobodnym. Wody te są zasilane bezpośrednio infiltracją opadów atmosferycznych, co wiąże ich występowanie i zasobność z lokalnymi warunkami klimatycznymi oraz intensywnością procesów hydrologicznych charakterystycznych dla terenów górskich.

Na terenie gminy nie wyznaczono Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), jednak ze względu na obecność wód mineralnych i termalnych w rejonie Kotliny Jeleniogórskiej oraz specyfikę budowy geologicznej Karkonoszy, dla części obszaru, w szczególności w strefie otuliny Karkonoskiego Parku Narodowego, wyznaczono obszar najwyższej ochrony (ONO). Obszar ten obejmuje strefy infiltracyjne, w których wody podziemne są szczególnie wrażliwe na oddziaływania antropogeniczne i wymagają zachowania wysokich standardów ochrony. Wskazuje to na konieczność prowadzenia gospodarowania przestrzenią w sposób uwzględniający ochronę wód, zwłaszcza w kontekście presji turystycznej, rozproszonych zabudowy mieszkaniowej oraz procesów urbanizacyjnych.

W obszarze Gminy Podgórzyn nie udokumentowano dotąd potwierdzonych zasobów wód termalnych, jednak uwarunkowania geologiczne regionu – w szczególności bliskość Cieplic, gdzie funkcjonują odwierty i instalacje wykorzystujące wody geotermalne – wskazują na potencjalną możliwość ich występowania. Ewentualne wykorzystanie zasobów geotermalnych w przyszłości wymaga przeprowadzenia specjalistycznych analiz i odwiertów rozpoznawczych, które mogłyby potwierdzić lub wykluczyć istnienie złożeń.

Znaczenie zasobów wodnych w gminie podkreśla również występowanie potoków górskich i cieków, odgrywających kluczową rolę w lokalnym obiegu wody oraz w procesach retencyjnych. W obliczu postępujących zmian klimatycznych, w tym epizodów intensywnych opadów i okresów suszy, racjonalne gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi oraz wspieranie małej retencji stanowi istotny element bezpieczeństwa środowiskowego i przestrzennego gminy.

3.3.1.3. Formy ochrony przyrody na obszarze gminy

3.3.1.3.1. Karkonoski Park Narodowy

Gmina Podgórzyn położona jest na terenie o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w dużej mierze objętych ochroną prawną. Najważniejszą formą ochrony jest Karkonoski Park Narodowy (KPN), który obejmuje około 546 ha południowej części gminy. KPN został powołany w 1959 roku i jest jedną z najstarszych jednostek tego typu w Polsce. Jego granice, wraz z otuliną, zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z 1996 roku i poszerzone w 2016 roku. Celem Parku jest ochrona unikatowych ekosystemów górskich, udostępnianie ich dla badań naukowych oraz zapewnienie zrównoważonego i kontrolowanego ruchu turystycznego. W 2010 r. nadano obszarowi Karkonoskiego Parku Narodowego wraz z otuliną status Geoparku Krajowego.

Karkonosze cechuje wyraźnie wykształcony układ pięter roślinnych – od piętra pogórza z łąkami, dolnego regla z dominacją buczyn, przez regiel górny z rozległymi świerczynami, po piętra subalpejskie i alpejskie z kosodrzewiną, murawami wysokogóorskimi oraz torfowiskami. Flora KPN obejmuje około 900 gatunków roślin naczyniowych, w tym liczne gatunki chronione, reliktowe i endemiczne, takie jak dzwonek karkonoski czy skalnica bazaltowa. W faunie szczególnie bogato reprezentowane są ptaki (ponad 180 gatunków), ssaki (w tym muflon), a także płazy, gady i nietoperze.

Znaczącą część powierzchni KPN objęta jest ochroną ścisłą i częściową, co oznacza konieczność szczególnego podejścia w planowaniu działalności człowieka w otoczeniu Parku. Obszary otuliny Parku obejmują m.in. tereny przyległe do miejscowości Przesieka, Borowice, Sosnówka, Miłków i Zachełmie.

W otulinie obowiązują zasady ograniczające presję inwestycyjną oraz wskazujące konieczność zachowania ładu przestrzennego i ciągłości siedlisk przyrodniczych.

Karkonoski Park Narodowy stanowi jeden z najważniejszych obszarów turystycznych w regionie, oferując ponad 100 km znakowanych szlaków pieszych, trasy narciarskie oraz infrastrukturę edukacyjną i przyrodniczą. Rocznie odwiedza go ponad 2 mln turystów, co stawia go wśród najbardziej uczęszczanych parków narodowych w Polsce. Wzmożony ruch turystyczny stanowi istotne wyzwanie dla zachowania wartości przyrodniczych Parku, co wymaga prowadzenia działań zarządczych ukierunkowanych na równoważenie potrzeb użytkowych i ochronnych.

Od 1992 roku obszar KPN wraz z częścią czeską tworzy Transgraniczny Rezerwat Biosfery UNESCO Karkonosze / Krkonoše, którego celem jest ochrona bioróżnorodności, prowadzenie badań naukowych oraz rozwój edukacji ekologicznej w duchu współpracy polsko-czeskiej. W ramach zarządzania rezerwatem podejmowane są działania dotyczące m.in. koordynacji ruchu turystycznego, monitoringu środowiska, ochrony torfowisk, a także wspólnego reagowania na zagrożenia środowiskowe, w tym skutki zmian klimatycznych.

3.3.1.3.2. Obszary Natura 2000

Istotną formą ochrony przyrody na terenie Gminy Podgórzyn są obszary należące do europejskiej sieci Natura 2000, której celem jest zachowanie najbardziej wartościowych siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt w skali kontynentu. Mechanizm ten opiera się na realizacji Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej i stanowi jeden z kluczowych instrumentów ochrony przyrody w Unii Europejskiej.

Na obszarze gminy znajdują się fragmenty dwóch obszarów Natura 2000:

PLH020006 Karkonosze (SOO – obszar siedliskowy)

Obejmuje najwyższe partie gminy, pokrywając się przestrzennie z Karkonoskim Parkiem Narodowym. Ochronie podlegają tu m.in.:

- wysokogórskie torfowiska, wrzosowiska i górskie murawy,
- zbiorowiska kosodrzewiny i buczyn górskich,
- siedliska źródłiskowe i subalpejskie,
- siedliska gatunków reliktowych i endemicznych (np. dzwonek karkonoski).

Obszar ten charakteryzuje się wyjątkową wartością przyrodniczą, z wieloma gatunkami chronionymi i specyficznymi dla środowiska górskiego. Jest to również ważna strefa migracyjna wielu gatunków fauny, w tym ptaków drapieżnych, ssaków i płazów.

PLB020007 Karkonosze (OSO – obszar ptasi)

Celem ochrony jest zachowanie różnorodności awifauny. Na terenie gminy obserwuje się występowanie m.in.:

- cietrzewia,
- włośchatki i sóweczki,
- drozda obrożnego,
- płochacza halnego,
- sokoła wędrownego i innych drapieżników.

Obszary Natura 2000 w gminie mają kluczowe znaczenie dla utrzymania ciągłości ekosystemów górskich oraz zachowania unikatowego charakteru przyrodniczego Karkonoszy. Jednocześnie pełnią ważną funkcję społeczną i gospodarczą – są fundamentem rozwoju turystyki przyrodniczej, edukacji ekologicznej oraz inicjatyw transgranicznych związanych z ochroną środowiska.

3.3.1.3.3. Inne formy ochrony przyrody

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 19 pomników przyrody, obejmujące przede wszystkim drzewa o wyjątkowych rozmiarach, wieku i walorach przyrodniczych, takie jak okazałe buki, dęby czy lipy. Część pomników stanowią również formy geologiczne i elementy krajobrazu o szczególnym znaczeniu, charakterystyczne dla rejonu Karkonoszy. Obiekty te pełnią ważną rolę edukacyjną i krajobrazową, stanowiąc atrakcję przyrodniczą o randze lokalnej i regionalnej.

3.3.1.4. Zagrożenia powodziowe i suszą

3.3.1.4.1. Zagrożenie powodziowe

Na obszarze Gminy Podgórzyn obserwuje się narastającą częstotliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, charakterystycznych dla terenów górskich i podgórskich. W szczególności dotyczą one intensywnych opadów deszczu prowadzących do gwałtownych spływów powierzchniowych oraz lokalnych podtopień, a także okresów pogłębiającej się suszy w miesiącach letnich. Górski charakter zlewni potoków – takich jak Podgórna, Myja czy Wrzosówka – sprzyja dynamicznym zmianom poziomu wód, co zwiększa ryzyko występowania zjawisk powodziowych, zwłaszcza po intensywnych opadach i w okresach roztopów.

Szczególnie podatne na podtopienia są doliny cieków wodnych oraz tereny położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Gwałtowne wezbrania potoków, typowe dla Karkonoszy, mogą prowadzić do uszkodzeń infrastruktury drogowej, zabudowań oraz systemów melioracyjnych. Zjawiska te uwidoczniły się szczególnie podczas ostatnich epizodów powodziowych, gdy duża ilość wody spływająca ze stoków górskich powodowała erozję gruntów, niszczenie dróg oraz intensywne osadzanie materiału niesionego przez potoki.

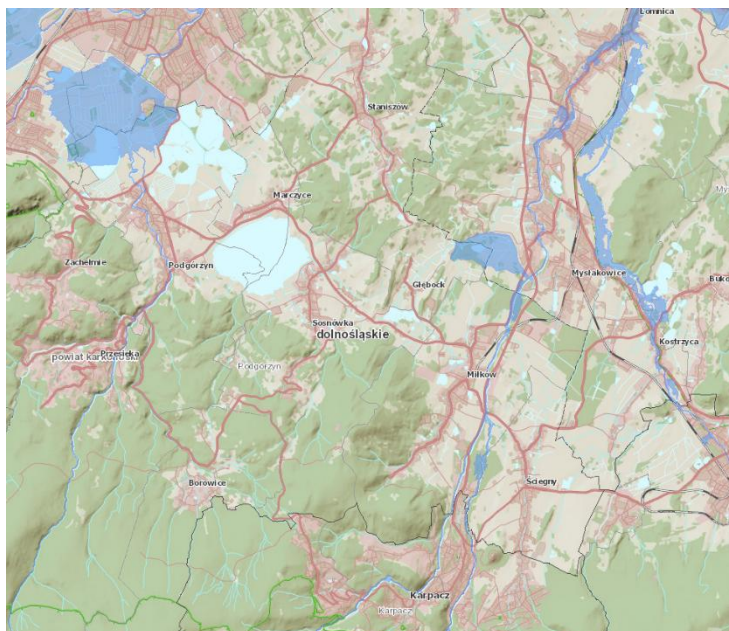
Jednocześnie gmina doświadcza okresów suszy, wynikających z ograniczonej retencji wodnej gleb górskich oraz zmian klimatycznych. Intensywne epizody opadowe przeplatane długimi okresami bezdeszczowymi prowadzą do niskiej retencji naturalnej oraz spadku zasobów wodnych, co oddziałuje zarówno na środowisko naturalne, jak i na gospodarkę wodną oraz rolnictwo.

Ryzyko powodziowe w gminie Podgórzyn jest istotne i wynika z naturalnych uwarunkowań hydrologicznych oraz górskiego charakteru terenu, sprzyjającego gwałtownemu spływowi powierzchniowemu wód opadowych. Dotychczasową ochronę przed skutkami wezbrań miało zapewniać funkcjonowanie Zbiornika Sosnówka, pełniącego funkcję retencyjną i przeciwpowodziową. W praktyce jednak zbiornik przez większość czasu utrzymywany jest na wysokim poziomie wypełnienia, co znacząco ogranicza jego zdolność do przejmowania nadmiaru wód w sytuacjach kryzysowych.

W konsekwencji gmina pozostaje narażona na skutki intensywnych opadów, spływ wód z terenów górskich oraz lokalne podtopienia. Zdarzenia ekstremalne z ostatnich lat potwierdzają konieczność dalszego rozwoju infrastruktury retencyjnej, w tym systemów małej retencji i modernizacji sieci odprowadzania wód opadowych. Działania te powinny być elementem szerszej polityki adaptacyjnej do zmian klimatu, obejmującej zarówno rozwiązania techniczne, jak i planistyczne oraz edukacyjne, wzmacniające odporność gminy na zjawiska hydrometeorologiczne.

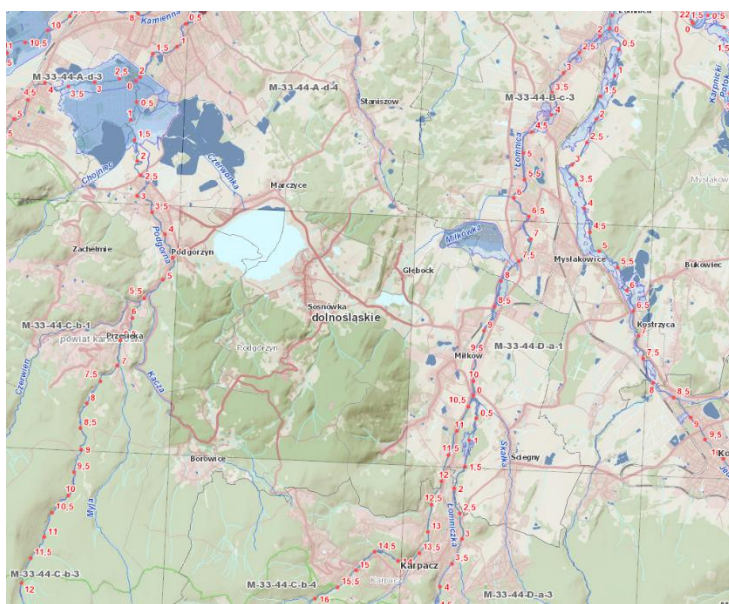
W kontekście rosnącej presji klimatycznej kluczowe znaczenie ma zwiększenie zdolności retencyjnych zlewni, przeciwdziałanie erozji stoków, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zachowanie i odtwarzanie naturalnych obszarów podmokłych i mokradłowych, które ograniczają skutki gwałtownych zjawisk hydrologicznych.

Ryc. 27 Wstępna ocena ryzyka powodziowego

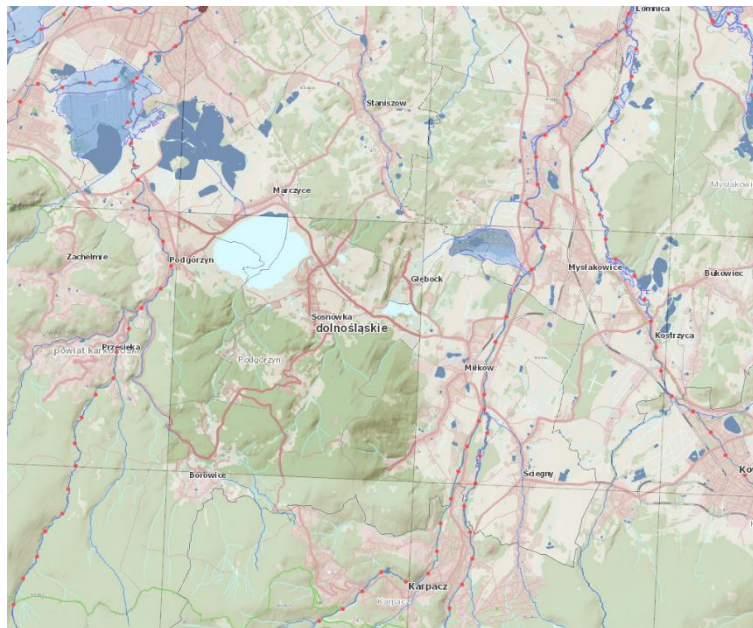
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Ryc. 28 Mapa zagrożenia powodziowego (1%)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Ryc. 29 Mapa zagrożenia powodziowego (10%)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

3.3.1.4.2. Zagrożenia suszą

Gmina Podgórzyn nie posiada obecnie odrębnej strategii przeciwdziałania skutkom suszy ani kompleksowego programu minimalizowania strat wynikających z tego zjawiska. W warunkach nasilających się zmian klimatycznych – obejmujących zarówno intensywne epizody opadów, jak i wydłużające się okresy bezdeszczowe – konieczne jest wdrażanie systemowych działań adaptacyjnych oraz włączenie kwestii retencji wody do polityki przestrzennej gminy.

Szczególnego znaczenia nabiera rozwój nowoczesnej błękitnej infrastruktury, której celem jest zatrzymywanie wody w krajobrazie, spowalnianie jej odpływu oraz zwiększanie naturalnej retencji. Kluczowe działania obejmować powinny m.in.: tworzenie małych zbiorników retencyjnych, renaturyzację cieków, odtwarzanie obszarów podmokłych oraz rozwój systemów zagospodarowania wód opadowych, w tym rozwiązań opartych na naturze. W warunkach górskich i podgórskich gminy, gdzie spływ powierzchniowy jest intensywny, takie działania mają strategiczne znaczenie dla ochrony przed powodzią błyskawicznymi oraz ograniczeniem deficytu wodnego w okresach suszy.

Równolegle konieczne jest wzmacnianie zielonej infrastruktury, wspierającej retencję krajobrazową oraz przeciwdziałającej uszczelnianiu powierzchni. Rozwój zabudowy turystycznej i mieszkaniowej, w połączeniu z naturalnymi ograniczeniami przestrzennymi, powoduje presję na środowisko i zaburza naturalny obieg wody. W kontekście Gminy Podgórzyn – intensywnie wykorzystywanej turystycznie i położonej na terenach górskich – kluczowe jest projektowanie inwestycji z poszanowaniem naturalnych uwarunkowań hydrologicznych oraz wdrażanie rozwiązań takich jak ogrody deszczowe, zielone dachy, nawierzchnie przepuszczalne, czy systemy retencji przy posesjach i obiektach usługowych.

Istotną rolę w systemie gospodarki wodnej gminy odgrywa Zbiornik Sosnowka, pełniący funkcję retencyjną oraz przeciwpowodziową dla regionu jeleniogórskiego. Choć zwiększa on bezpieczeństwo wodne gminy, nie eliminuje całkowicie ryzyka powodziowego oraz skutków suszy, szczególnie w kontekście dynamicznych zjawisk hydrologicznych typowych dla zlewni karkonoskich. W związku z tym

potrzebne jest uzupełnienie jego funkcji o system małej retencji w obrębie sołectw, w tym budowę zbiorników retencyjnych, oczek wodnych, zastawek oraz mikro-retencji w lasach i na terenach rolnych.

Dalszy rozwój infrastruktury retencyjnej oraz działań adaptacyjnych powinien stanowić element długofalowej polityki klimatycznej gminy, ukierunkowanej na zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi. Kompleksowe podejście – łączące ochronę zasobów wodnych, działania infrastrukturalne, porządkowanie gospodarki terenami oraz edukację mieszkańców i inwestorów – stanowi warunek utrzymania odporności gminy na skutki zmian klimatu oraz zapewnienia bezpieczeństwa wodnego mieszkańcom i sektorowi turystycznemu.

3.3.1.5. Stan jakości powietrza

Jakość powietrza w Gminie Podgórzyn została oceniona na podstawie wyników obiektywnego szacowania przygotowanego w oparciu o modelowanie jakości powietrza dla roku 2024, zrealizowane przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy. Analiza objęła kluczowe zanieczyszczenia pyłowe (PM10 i PM2,5) oraz benzo(a)piren (BaP), które są podstawowymi wskaźnikami oceny stanu powietrza w kontekście zdrowia mieszkańców oraz obowiązujących standardów środowiskowych.

Uzyskane wyniki wskazują, że średnioroczne stężenia pyłów PM10 i PM2,5 w gminie utrzymują się na relatywnie niskim poziomie, znacząco poniżej obowiązujących norm jakości powietrza. Oznacza to, że Podgórzyn charakteryzuje się korzystnymi warunkami środowiskowymi, wynikającymi m.in. z dużego udziału terenów zielonych oraz korzystnych warunków przewietrzania wynikających z górskiego i podgórskiego położenia. Zanieczyszczenia pyłowe występują głównie w sezonie grzewczym i mają charakter epizodyczny, co jest typowe dla obszarów wiejskich, w których dominuje indywidualne źródło ogrzewania budynków.

W przypadku benzo(a)pirenu obserwuje się niewielkie przekroczenia wartości dopuszczalnych w punktach maksymalnych, jednak średnia wartość dla gminy pozostaje poniżej normy. Jest to typowa sytuacja dla gmin górskich i wiejskich, gdzie w sezonie jesienno-zimowym istotny wpływ na jakość powietrza ma tzw. niska emisja, wynikająca ze spalania paliw stałych w indywidualnych systemach grzewczych. Jednocześnie brak rozproszonych źródeł przemysłowych oraz korzystne warunki przewietrzania ograniczają długotrwałe kumulowanie się zanieczyszczeń powietrza.

Analiza wyników potwierdza, że Gmina Podgórzyn cechuje się dobrą jakością powietrza w skali roku, jednak dalsze działania związane z modernizacją systemów grzewczych, rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz edukacją ekologiczną mieszkańców pozostają istotnym elementem polityki klimatycznej i zdrowotnej gminy. Ograniczenie emisji z indywidualnego ogrzewania domów oraz transportu sezonowego (turystycznego) będzie kluczowe dla utrzymania korzystnego stanu powietrza, szczególnie w kontekście rosnących wymagań klimatycznych oraz zmian jakości powietrza w regionie Sudetów.

Tabela 1 Statystyki stężeń dla wybranych zanieczyszczeń w Gminie Podgórzyn zestawione na podstawie wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2024 wykonanego przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy

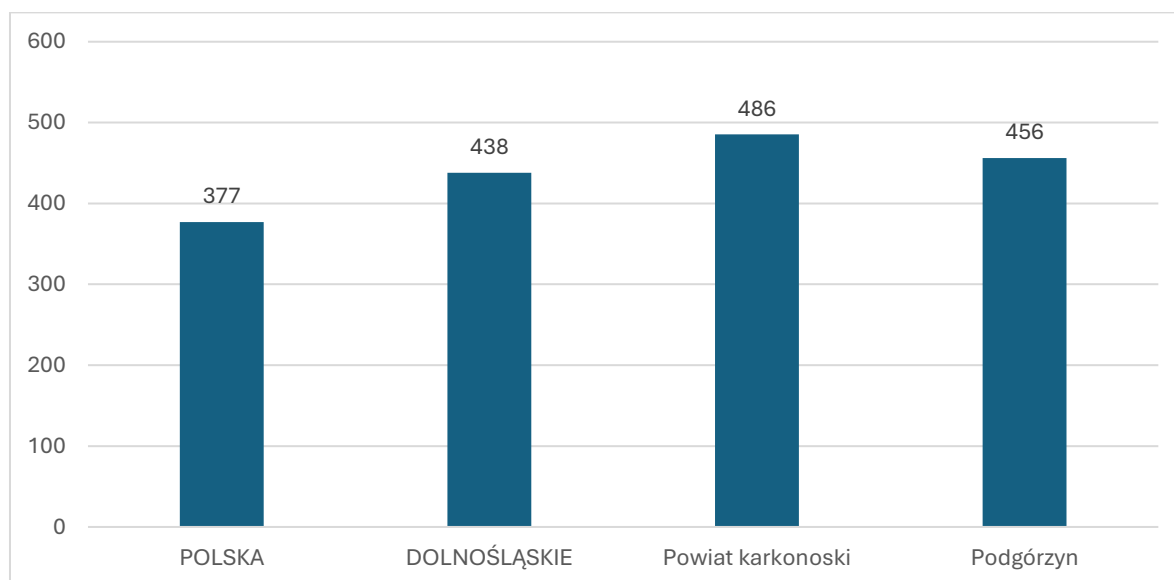
PM10 średnia roczna [µg/m ³]			PM10 36 maksimum [µg/m ³]			PM2,5 średnia roczna [µg/m ³]			BaP średnia roczna [ng/m ³]		
max	min	średnia	max	min	średnia	max	min	średnia	max	min	średnia
14,2	22,9	16,0	24,0	40,4	27,8	7,9	18,2	10,7	0,38	2,15	0,71

3.3.1.6. Odpady i recykling

W 2024 roku przeciętna masa odpadów komunalnych wytwarzanych rocznie na jednego mieszkańca Gminy Podgórzyn wyniosła 456 kg. Jest to wartość wyższa od średniej krajowej (377 kg) oraz średniej dla województwa dolnośląskiego (438 kg), choć niższa niż średnia w powiecie karkonoskim (486 kg). Wyższe wskaźniki w gminach górskich są zjawiskiem typowym i wynikają w dużej mierze z napływu turystów, co prowadzi do zwiększonej ilości odpadów generowanych w obiektach noclegowych, gastronomicznych i rekreacyjnych.

Istotnym elementem analizy jest długoterminowa dynamika wzrostowa. W 2019 roku wskaźnik w Gminie Podgórzyn wynosił 309 kg na mieszkańca, a więc w ciągu pięciu lat wzrósł o 50%. Tendencja ta świadczy nie tylko o rosnącej presji turystycznej, ale również o pogarszającej się efektywności ograniczania ilości wytwarzanych odpadów, co wymaga szczególnej uwagi w planowaniu polityk środowiskowych i systemu gospodarki odpadami.

Ryc. 30 Roczna masa odpadów na 1 mieszkańca w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

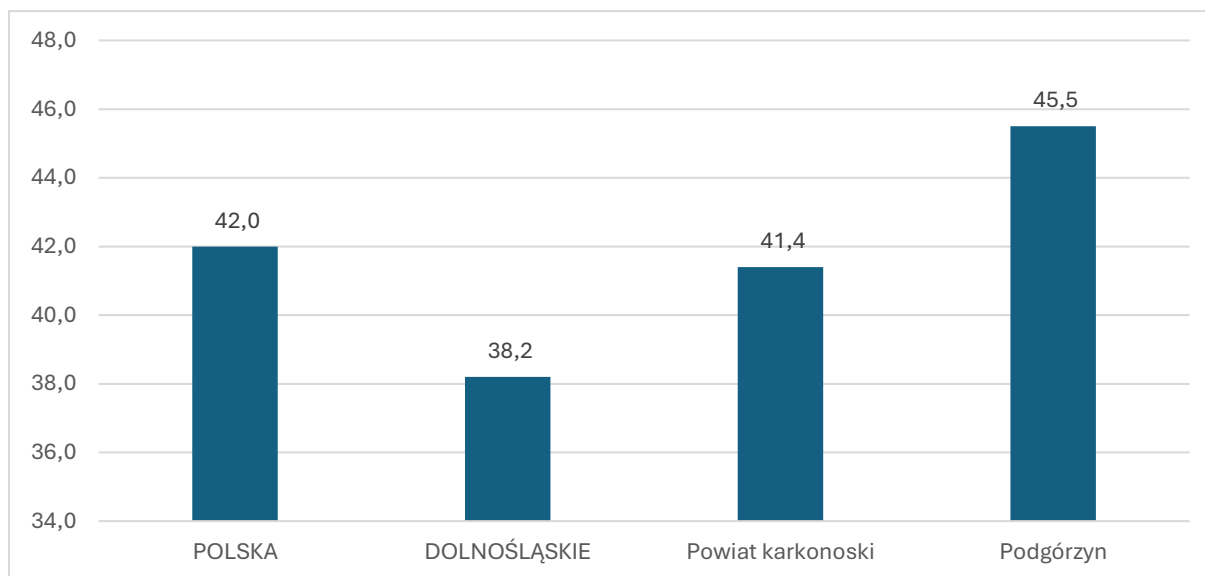
W 2024 roku udział odpadów zebranych selektywnie w Gminie Podgórzyn wyniósł 45,5%, co stanowi wynik wyraźnie wyższy od średniej krajowej (42,0%), a także poziomu województwa dolnośląskiego (38,2%) oraz powiatu karkonoskiego (41,4%). Oznacza to, że gmina osiąga ponadprzeciętną efektywność w zakresie segregacji odpadów, plasując się w czołówce jednostek terytorialnych pod względem realizacji selektywnej zbiórki.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że wynik ten osiągnięto w gminie o ponadprzeciętnym natężeniu ruchu turystycznego, co w naturalny sposób generuje większą ilość odpadów oraz stawia dodatkowe wyzwania w zakresie organizacji systemu ich selektywnej zbiórki. Wysoki poziom segregacji może świadczyć zarówno o rosnącej świadomości ekologicznej mieszkańców, jak i o sprawnym funkcjonowaniu lokalnego systemu gospodarki odpadami, obejmującego infrastrukturalne i organizacyjne rozwiązania ułatwiające selektywną zbiórkę.

Jednocześnie należy zauważyć, że obserwowany w gminie wzrost całkowitej masy wytwarzanych odpadów w ostatnich latach (z poziomu ok. 309 kg/os. w 2019 r. do 456 kg/os.

w 2024 r.) wskazuje, iż efektywny system segregacji współwystępuje z rosnącą konsumpcją i większą presją na środowisko. W tym kontekście wysoki poziom selektywnej zbiórki odpadów stanowi istotny element utrzymania równowagi ekologicznej na obszarze silnie rozwijającym się turystycznie

Ryc. 31 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2017–2024 w Gminie Podgórzyn nastąpiła wyraźna i dynamiczna poprawa w zakresie selektywnej zbiórki odpadów. Udział odpadów segregowanych wzrósł z 20,4% w 2017 r. do 45,5% w 2024 r., czyli ponad dwukrotnie. Najsilniejszy skok miał miejsce w latach 2019–2020, kiedy poziom segregacji wzrósł z 23,4% do 44,6%. Był to okres intensywnych zmian prawnych oraz wdrażania nowych obowiązków wynikających zarówno z krajowych regulacji dotyczących gospodarki odpadami, jak i dyrektyw unijnych obligujących państwa członkowskie do poprawy efektywności selektywnej zbiórki oraz przygotowania odpadów do recyklingu. Szczególnie istotne znaczenie miało wprowadzenie obowiązkowej segregacji odpadów dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

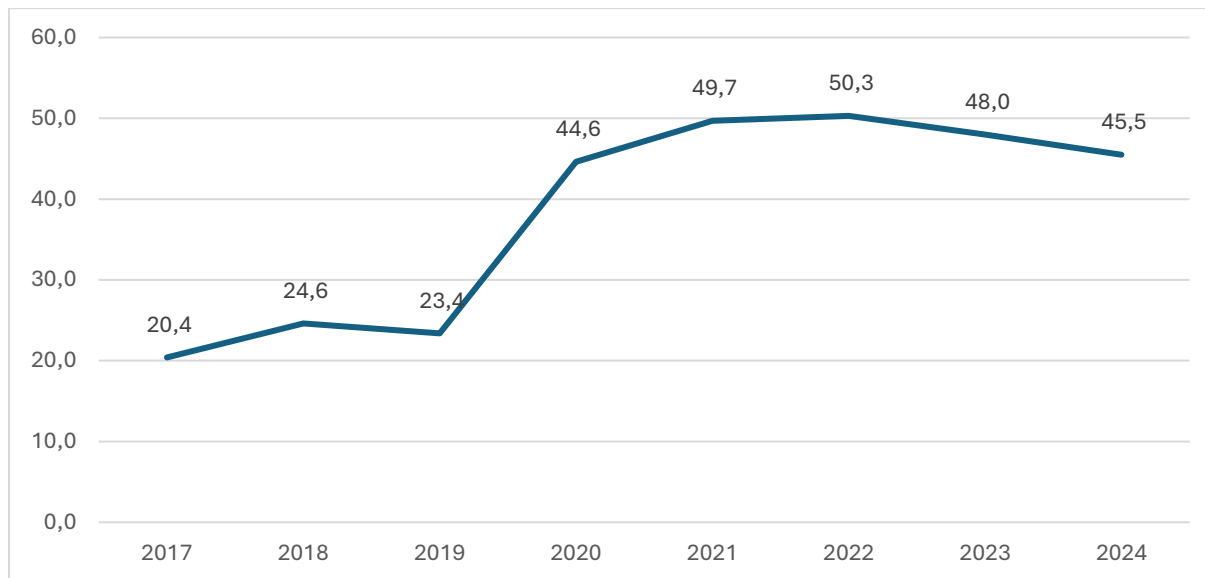
W kolejnych latach wskaźnik utrzymywał się na stabilnie wysokim poziomie, osiągając maksimum 50,3% w 2022 r. oraz nieznacznie malejąc do 48,0% w 2023 r. i 45,5% w 2024 r.. Choć niewielki spadek może wynikać m.in. z rosnącej liczby turystów i zwiększonej ilości odpadów sezonowych, ogólny trend świadczy o utrwaleniu pozytywnych nawyków mieszkańców oraz poprawnym funkcjonowaniu systemu zbiórki odpadów w gminie.

Jednocześnie warto podkreślić, że pomimo uzyskania wysokich wyników w porównaniu z początkiem analizowanego okresu, poziom ten nadal pozostaje poniżej długoterminowych celów UE. W perspektywie unijnej państwa członkowskie zobowiązane są do osiągnięcia 55% recyklingu odpadów komunalnych do 2025 r., a następnie dalszego wzrostu tego wskaźnika. Oznacza to, że utrzymanie i zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów jest kluczowe dla ograniczenia kosztów systemu gospodarowania odpadami oraz uniknięcia potencjalnych sankcji i podwyżek opłat środowiskowych.

Uzyskane wyniki pokazują, że Gmina Podgórzyn podąża w kierunku zgodnym z polityką UE, jednak dalsze działania edukacyjne, organizacyjne i infrastrukturalne są konieczne, by sprostać

rosnącym wymogom i utrzymać efektywność gospodarki odpadami w kontekście wyzwań wynikających zarówno z ruchu turystycznego, jak i zmieniających się przepisów prawa.

Ryc. 32 Procentowy udział odpadów zebranych selektywnie w Gminie Podgórzyn na przestrzeni lat 2017-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3.2. Transport i mobilność

Gmina Podgórzyn położona jest w strategicznej części Kotliny Jeleniogórskiej, pomiędzy Jelenią Górą a Karpaczem, co determinuje zarówno jej funkcję mieszkaniową, jak i turystyczną. Głównym korytarzem transportowym gminy pozostaje obecnie droga powiatowa nr 366 (dawniej droga wojewódzka), przebiegająca przez Sosnówkę, Miłków, Sosnówkę, Marczyce i Podgórzyn w kierunku Karpacza oraz Kowar. Trasa ta stanowi podstawowy ciąg komunikacyjny dla mieszkańców oraz odwiedzających region turystów, co w okresach wzmożonego ruchu – zwłaszcza w sezonie turystycznym – prowadzi do jej dużego obciążenia oraz utrudnień w płynności ruchu. Układ komunikacyjny gminy opiera się także na sieci dróg powiatowych i gminnych, które zapewniają dostęp do wszystkich miejscowości, jednak ich stan techniczny oraz przepustowość są zróżnicowane, a intensywna eksploatacja, szczególnie w warunkach górskich, wpływa na przyspieszoną degradację nawierzchni.

Ważnym elementem systemu transportowego jest ponowne uruchomienie połączeń kolejowych na linii Jelenia Góra – Karpacz oraz funkcjonowanie przystanku kolejowego w Miłkowie. Reaktywacja tej linii stanowi istotną poprawę dostępności transportowej, umożliwiając mieszkańcom korzystanie z bezpośredniego połączenia kolejowego do Jeleniej Góry i dalej – do głównych ośrodków w kraju, jednocześnie odciążając sieć drogową w sezonie turystycznym. Potencjał linii kolejowej nie został jeszcze w pełni wykorzystany, poprzez uwzględnienie jej w organizacji komunikacji publicznej na terenie gminy.

W 2024 roku Gmina Podgórzyn nie realizowała samodzielnie zadań w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego. Na podstawie porozumienia międzygminnego obowiązki te wykonywało Miasto Jelenia Góra, a obsługę przewozów realizował Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o. w Jeleniej Górze. Zapewniło to dostęp do zintegrowanej sieci transportu zbiorowego, jednak mieszkańcy w badaniach fokusowych zwracali uwagę, że dostępność połączeń – w szczególności ich

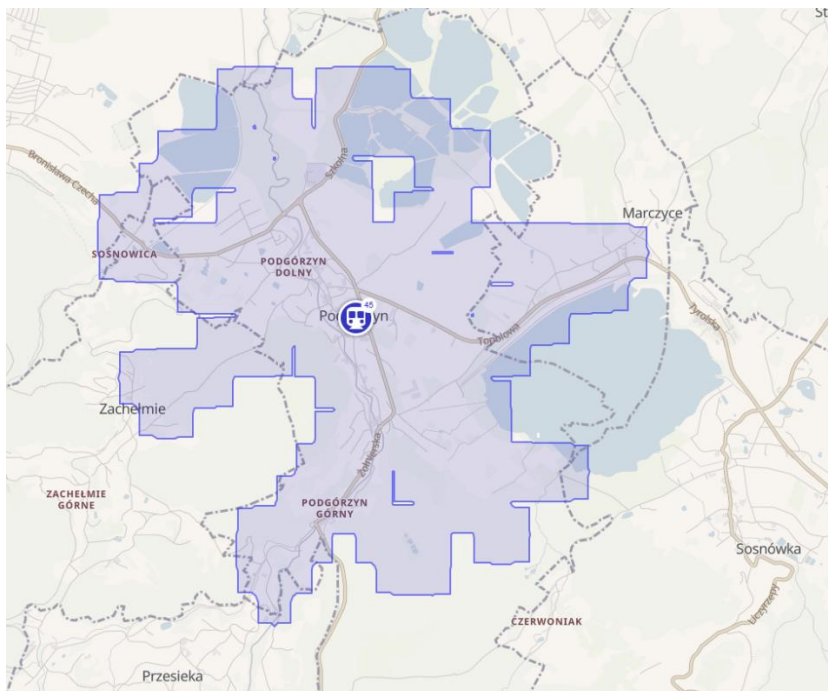
Podnoszono również kwestie związane z infrastrukturą drogową oraz bezpieczeństwem ruchu. Mieszkańcy zwracali uwagę na niewystarczającą jakość nawierzchni niektórych dróg lokalnych, brak spójnej i bezpiecznej sieci ścieżek rowerowych oraz niedostateczne zabezpieczenia pieszych. W badaniach podkreślano, że w wielu przypadkach mieszkańcy, zwłaszcza młodzież i seniorzy, są zależni od transportu samochodowego członków rodziny, co ogranicza ich samodzielność i dostęp do usług publicznych. Zwrócono również uwagę, że intensywność ruchu turystycznego dodatkowo obciąża lokalny układ komunikacyjny, pogarszając komfort codziennych dojazdów.

[illegible]

Zasięg dostępności rowerowej w okresie 45 minut obejmuje pobliskie miejscowości, w tym Miłków, Sosnowkę, Zachełmie, Przesiekę, część Jeleniej Góry oraz tereny położone w sąsiedztwie zbiornika Sosnowka i w kierunku Karpacza. Układ ten pokazuje potencjał gminy do rozwoju mobilności aktywnej, zwłaszcza w kontekście rosnącego znaczenia turystyki rowerowej w Karkonoszach i regionie jeleniogórskim.

62

Ryc. 34 Zasięg, jaki można pokonać komunikacją publiczną w ciągu 45 minut z Podgórzyna

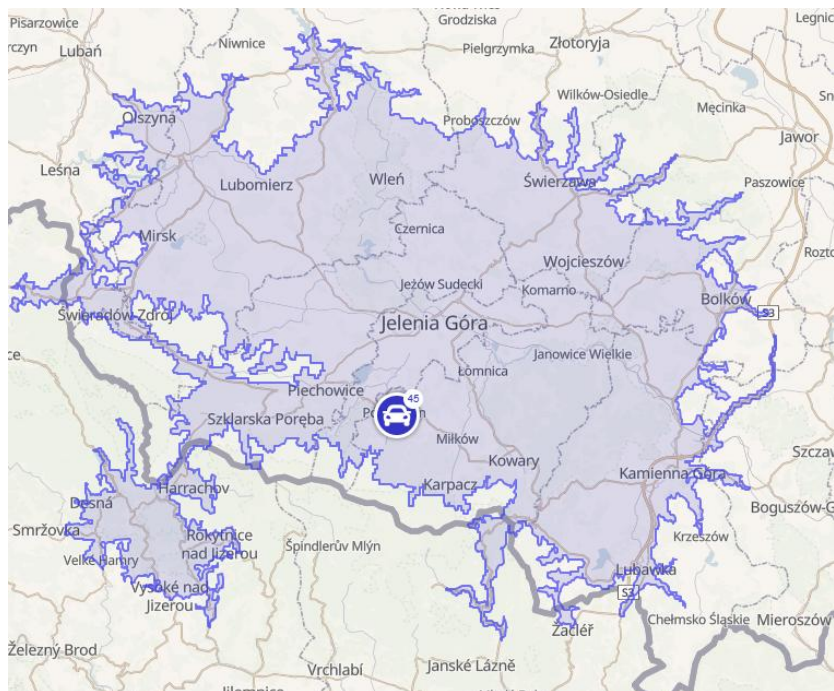

Źródło: <https://commutetimemap.com/map>

Pomimo integracji systemu komunikacji zbiorowej z Miastem Jelenia Góra oraz uruchomieniem połączeń kolejowych w Miłkowie i skomunikowaniem gminy z transportem regionalnym, zasięg podróży publicznych w horyzoncie 45 minut pozostaje przestrzennie ograniczony. Sieć autobusów miejskich pozwala na sprawne dotarcie głównie do Jeleniej Góry oraz wybranych miejscowości sąsiednich, takich jak Sobieszów, czy Piechowice.

Górski charakter terenu, układ dróg oraz relatywnie rzadka częstotliwość kursów powodują, że część obszarów gminy – szczególnie rozproszonych przysiółków i terenów o charakterze turystyczno-rekreacyjnym – nie jest objęta szybkim i bezpośrednim dostępem do transportu publicznego. W efekcie, mimo formalnej dostępności transportu zbiorowego, jego realna użyteczność w codziennej mobilności mieszkańców jest ograniczona, co znajduje odzwierciedlenie w opiniach społeczności lokalnej o niedostatecznej dostępności komunikacyjnej.

Ryc. 35 Zasięg, jaki można pokonać autem w ciągu 45 minut z Podgórzyna

Źródło: <https://commutetimemap.com/map>

Analiza dostępności transportowej wskazuje, że w ciągu 45 minut podróży samochodem z Podgórzyna możliwe jest dotarcie do większości kluczowych ośrodków subregionu jeleniogórskiego, w tym Jeleniej Góry, Karpacza, Szklarskiej Poręby, Piechowic oraz znacznej części gmin położonych w Kotlinie Jeleniogórskiej i wzdłuż granicy z Czechami. Zasięg obejmuje także liczne tereny górskie oraz strefy turystyczne zlokalizowane w pasmach Karkonoszy i Rudaw Janowickich.

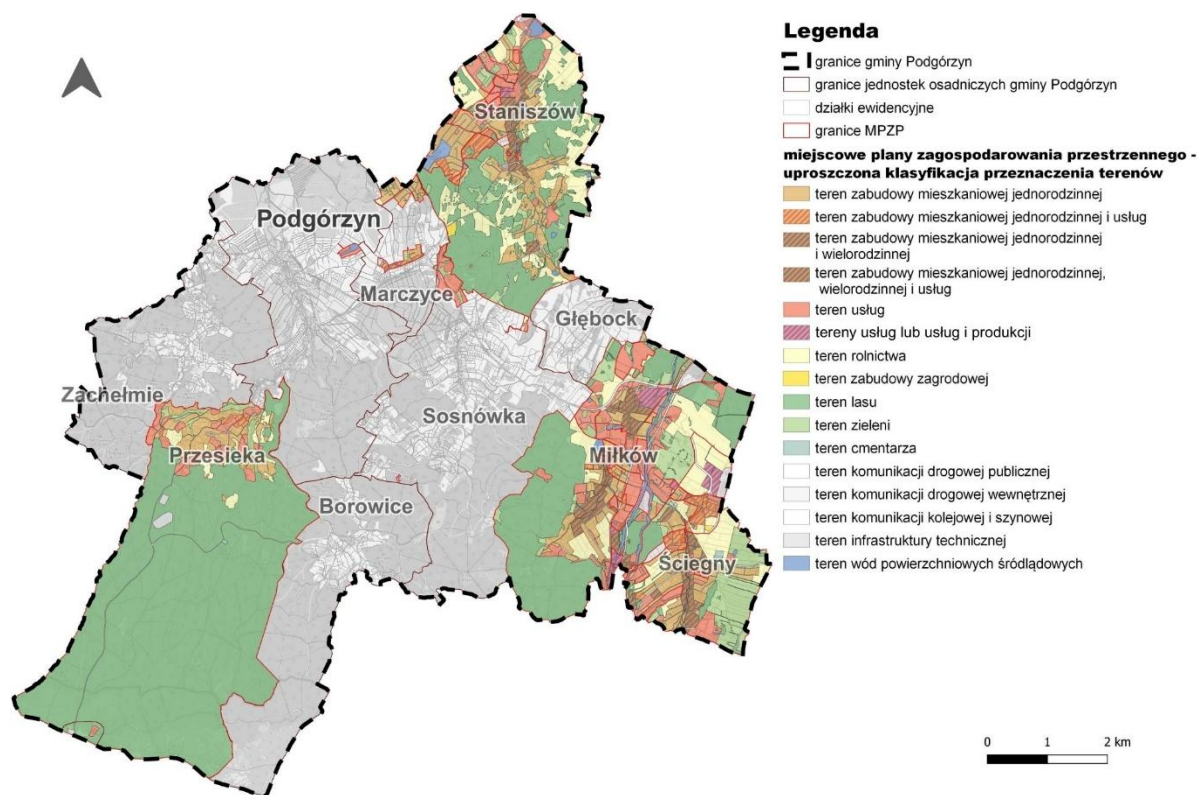
Dynamiczny profil czasowy podróży samochodem jest naturalną konsekwencją górskiego charakteru terenu oraz ograniczeń wynikających z układu komunikacyjnego, w którym kluczową rolę pełnią drogi o zróżnicowanej przepustowości i parametrach. Mimo to, transport indywidualny pozostaje najbardziej efektywną i elastyczną formą przemieszczania się mieszkańców i turystów, co jednocześnie odzwierciedla wysoki poziom uzależnienia mobilności w gminie od samochodu.

3.3.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia gminy Podgórzyn pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 4281 ha, co stanowi 51,88% całkowitej powierzchni gminy. W ramach obowiązujących planów miejscowych, tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową (w tym zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, wielorodzinną, zagrodową i mieszkaniowo-usługową) zajmują 624 ha, pokrywając 7,56% powierzchni gminy.

Ryc. 36 Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Podgórzyn

MIEJSKOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W GMINIE PODGÓRZYN

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2 Powierzchnia terenów pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

	powierzchnia pod mpzp [ha]	% powierzchni gminy
gmina Podgórzyn	8251	100%
powierzchnia gminy pokryta mpzp	4281	51,88%
powierzchnia gminy pokryta mpzp - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową ¹	624	7,56%

Źródło: opracowanie własne

¹ W ramach 624 ha terenów w planach miejscowych przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową można wyróżnić kilka jej typów:

- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną: **410 ha**
 - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i usługi: **64,03 ha**
 - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i jednorodziną: **10,51 ha**
 - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, jednorodziną i usługi: **135,8 ha**
- tereny przeznaczone pod zabudowę zagrodową: **3,79 ha**

Na docelowy sposób zagospodarowania przestrzeni, duży wpływ będą miały również pozostałe ustalenia obowiązujących planów miejscowych – wskaźniki urbanistyczne, linie zabudowy, ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy. Z analizy ustaleń planów miejscowych wynika, że w większości zakładają one głębokie zmiany w specyfice przestrzeni układów ruralistycznych wsi. Plany całkowicie zmieniają zastaną strukturę wsi łańcuchowych podgórskich. Plan dla Przesieki dopuszcza znaczne dogęszczenie luźnej zabudowy wsi o górkim dotychczas charakterze. Z kolei na obszarach wsi podgórskich plany dopuszczają rozległe obszary zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej (Staniszów, Miłków, Ściegny). Większość niezabudowanych jeszcze terenów wokół tych miejscowości została przeznaczona na osiedla mieszkaniowe o podmiejskim charakterze. Brak linii zabudowy determinujących układy zabudowy pozwala inwestorom na dowolną jej lokalizację.

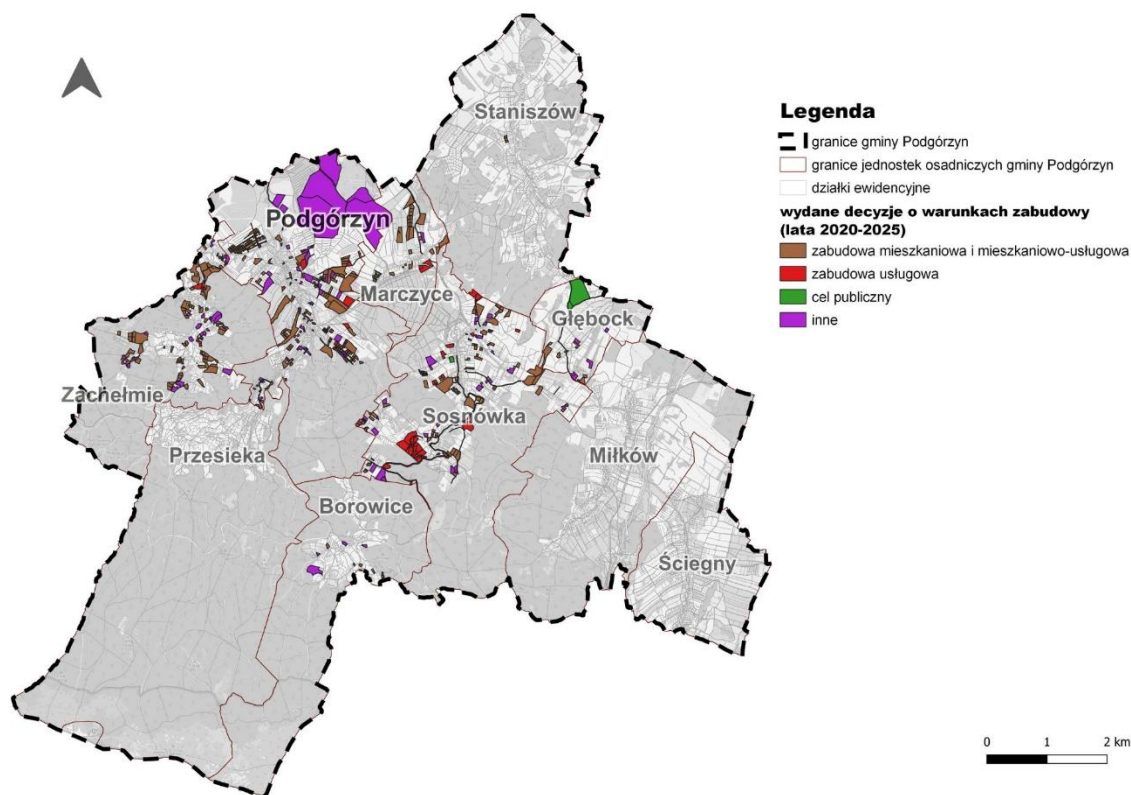
Charakterystyczne dla planów miejscowych w gminie Podgórzyn jest przeznaczenie znacznych terenów na usługi turystyki. Przykładowo plany miejscowe na północ i wschód od Miłkowa (Uchwała Nr LXXXIV/797/2024 z dnia 2024-04-26 oraz Nr LXXVI/710/2023 z dnia 2023-10-26) czy na północ od Sosnowki i wschód od Marczyce (Uchwała Nr LXIV/496/18 z dnia 2018-09-26) przeznaczają na usługi turystyki kilkadziesiąt hektarów – powierzchnię porównywalną, a niekiedy większą, z obszarami zabudowanymi w tych miejscowości. Realizacja ustaleń tego typu planów obciąży budżet samorządu znacznymi kosztami realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Dotychczasowa polityka przestrzenna gminy była zdeterminowana rozwojem funkcji mieszkaniowej oraz usługi turystyki (kosztem terenów otwartych). Obszary funkcji produkcyjnej i magazynowej w obowiązujących planach miejscowych są marginalne, co znacznie ogranicza możliwości rozwoju branż gospodarki innych niż turystyczna.

3.3.3.1. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego (DWZ) wydane w latach 2020-2025

W latach 2020–2025 w gminie Podgórzyn wydano decyzje o warunkach zabudowy obejmujące 365 ha powierzchni, zajmując 4,42% powierzchni gminy. Warto podkreślić, że około połowę powierzchni gminy zajmują użytki leśne, co oznacza, że w okresie jedynie pięciu lat wydano decyzje pozwalające na zabudowę około 10% terenów niepokrytych lasami. Miejscowości, w których zostały wydane DWZ w latach 2020-2025 to Borowice, Głębock, Marczyce, Podgórzyn, Sosnowka, Stanisławów i Zachełmie. Znaczna część DWZ została wydana pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową, zajmują one 149,1 ha. Pozostałe decyzje o warunkach zabudowy zostały wydane na zabudowę usługową (35,16 ha), przeznaczone na cele publiczne (14,9 ha) oraz inne rodzaje zagospodarowania (166 ha). Należy podkreślić, że również w grupie „inne” dużą część stanowią decyzje związane z zabudową w mieszkaniową – zespoły budynków zamieszkiwania zbiorowego, przebudowy, rozbudowy budynków o takie elementy jak ogrody zimowe itp.

DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY WYDANE W GMINIE PODGÓRZYN W LATACH 2020-2025

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3 Powierzchnia terenów z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy

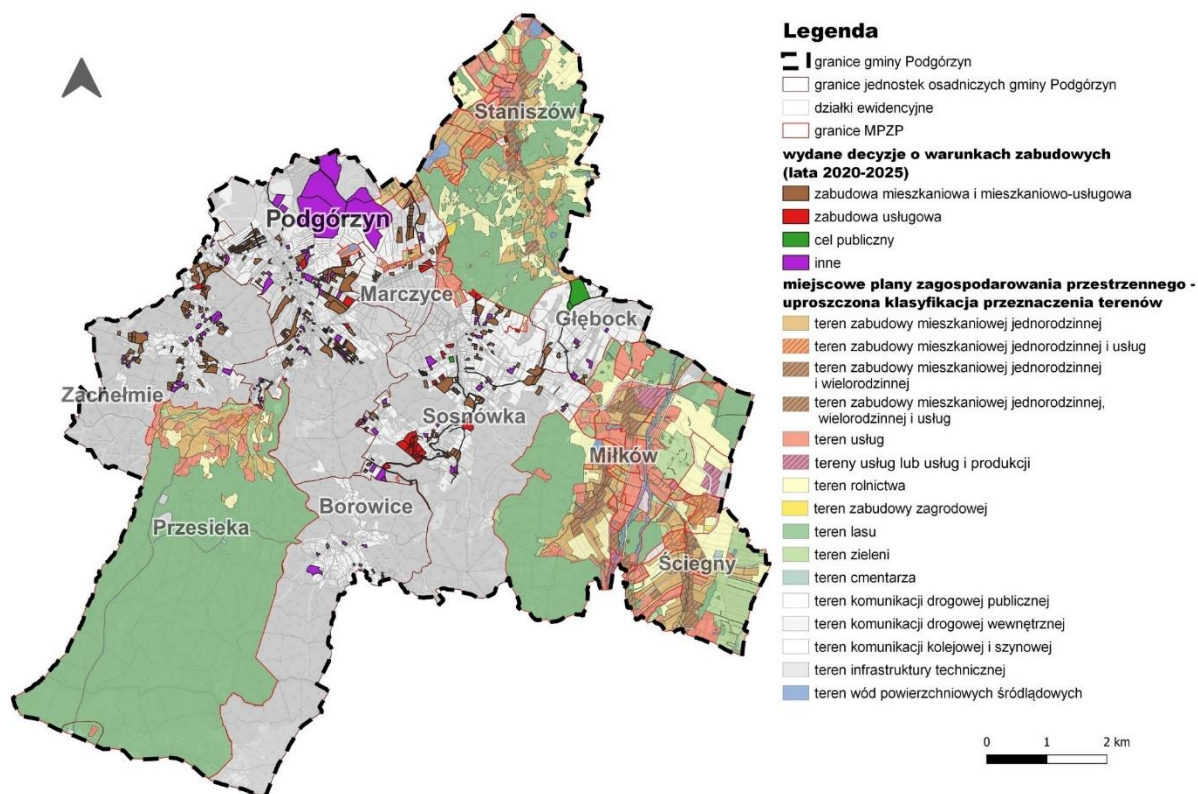
	powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
gmina Podgórzyn	8251	100%
powierzchnia DWZ razem	365	4,42%
powierzchnia DWZ mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe	149,1 (451 działek)	1,81%
powierzchnia DWZ usługowe	35,16	0,43%
powierzchnia DWZ cel publiczny	14,9	0,18%
powierzchnia DWZ inne	166	2%

Źródło: opracowanie własne

łącznie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy w okresie 2020-25 pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową w gminie przeznaczono 773,1 ha, co stanowi 9,37% powierzchni gminy (czyli około 1/5 powierzchni gminy, która nie jest porośnięta lasami).

Ryc. 38 Plany miejscowe i decyzje o warunkach zabudowy wydane w gminie Podgórzyn w latach 2020-2025

MPZP I DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY WYDANE W GMINIE PODGÓRZYN W LATACH 2020-2025

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4 Powierzchnia terenów pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i z wydanyymi decyzjami o warunkach zabudowy

	powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
gmina Podgórzyn	8251	100%
powierzchnia gminy pokryta mpzp	4281	51,88%
powierzchnia gminy pokryta mpzp - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową (mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, zagrodowa, mieszkaniowo-usługowa)	624	7,56%

	powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
powierzchnia DWZ razem	365	4,42%
powierzchnia DWZ mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe	149,1	1,81%
powierzchnia gminy pokryta mpzp i DWZ - tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową RAZEM	773,1	9,37%
powierzchnia DWZ usługowe	35,16	0,43%
powierzchnia DWZ cel publiczny	14,9	0,18%
powierzchnia DWZ inne	166	2%

Źródło: opracowanie własne

Rezerwy planistyczne pod funkcję mieszkaniową

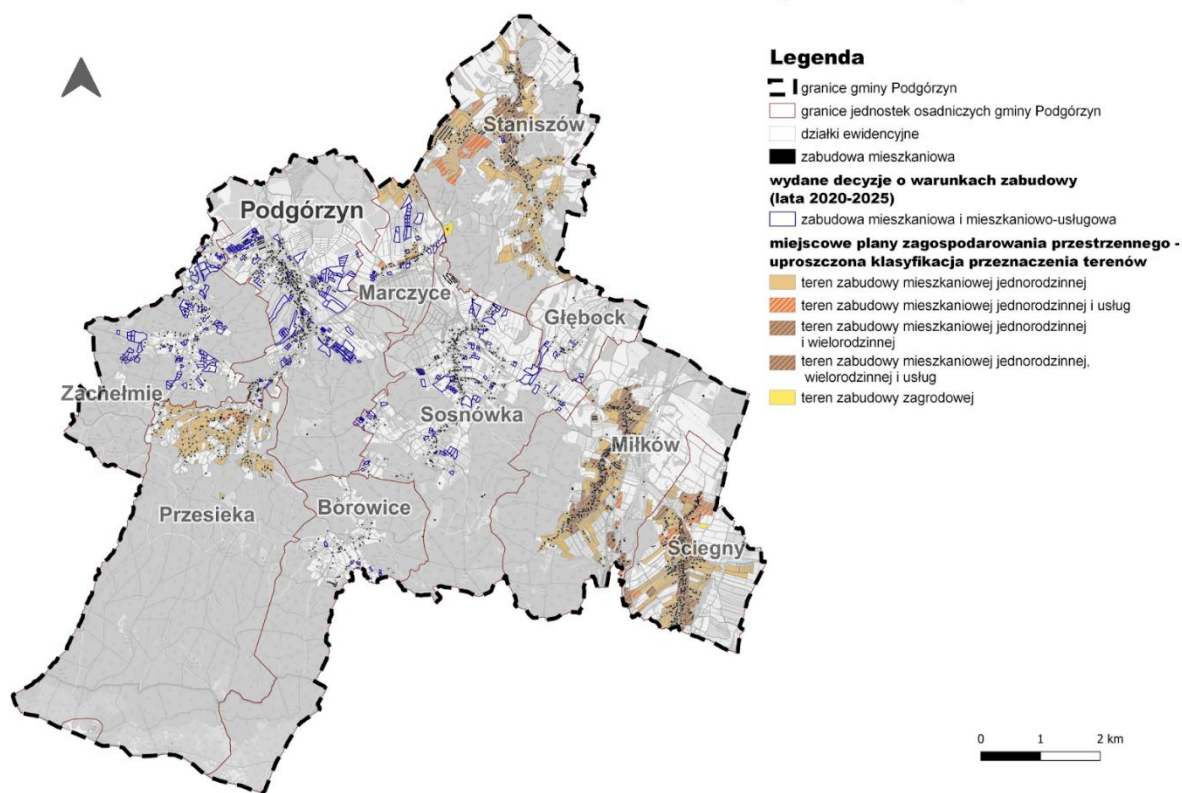
W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i wydanych decyzjach o warunkach zabudowy pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową w gminie przeznaczono łącznie 773,1 ha, z czego 378,08 (48,9%) ha pozostaje niezabudowane.

W ramach planów miejscowych niezabudowane pozostaje 246,34 ha gminy, co stanowi 39,48% powierzchni terenów mieszkaniowych objętej planami. Największa powierzchnia niezabudowanych terenów mieszkaniowych w ramach planów miejscowych zlokalizowana jest w miejscowości Staniszków (125,51 ha) oraz Ściegny (87,29 ha), co wskazuje na znaczne rezerwy pod zabudowę mieszkaniową w tych miejscowościach.

Dla terenów objętych DWZ niezabudowane pozostaje 131,74 ha, co stanowi 88,4% powierzchni terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych objętych tymi decyzjami. Największa powierzchnia niezabudowanych terenów mieszkaniowych w ramach DWZ znajduje się w miejscowościach Podgórzyn (52,8 ha), Zachełmie (32,94 ha) i Sosnówka (29,05 ha).

Ryc. 39 Plany miejscowe i decyzje o warunkach zabudowy z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową

MPZP I DWZ W GMINIE PODGÓRZYN PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5 Niezabudowane tereny mieszkaniowe w planach miejscowych

nazwa	powierzchnia w mpzp [ha]	powierzchnia zabudowanych działek [ha]	powierzchnia niezabudowanych działek [ha]
gmina Podgórzyn	624	377,66	246,34 [39,48%]
Stanisław	223	97,49	125,51 [56,28%]
Ściegny	145,5	58,21	87,29 ha [60%]
Miłków	144,9	135,4	9,5 ha [6,56%]
Przesieka	87,2	68,91	18,29 [20,97%]
Marczyce	23,4	17,65	5,75 ha [24,57%]

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6 Niezabudowane tereny mieszkaniowe w decyzjach o warunkach zabudowy

sołectwo	powierzchnia pod DWZ [ha]	powierzchnia zabudowanych działek [ha]	powierzchnia niezabudowanych działek [ha]
gmina Podgórzyn	149,1 (421 działek)	17,36	131,74 [88,4%]
Borowice	1,15	0,2	0,95 [82,6%]
Głębock	4,09	2,23	1,86 [45,5%]
Marczyce	15,51	1,69	13,82 [89,1%]
Podgórzyn	55,68	2,88	52,8 [94,8%]
Sosnówka	35,59	6,54	29,05 [81,6%]
Staniszów	0,47	0,15	0,32 [68%]
Zachełmie	36,59	3,65	32,94 [90%]

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, znaczna powierzchnia terenów przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową w planach miejscowych (ok. 40%) i wydanych decyzjach o warunkach zabudowy (ok. 90%) pozostaje niezabudowana. Gmina dysponuje więc zasobami terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo dalece przekraczającymi faktyczne potrzeby. Łącznie około połowa terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową pozostaje niezabudowana. Wskaźnik ten należałoby jeszcze powiększyć o nieuwzględnione w analizie plany i decyzje z przeznaczeniem pod różnego typu „paramieszkańskie” przeznaczenia terenu, takie jak zamieszkiwanie zbiorowe czy „aparthotele” oraz o decyzje wydane przed 2020 r. Należy zakładać, że tak znaczne przekroczenie faktycznych potrzeb inwestycyjnych w mpzp i dwz będzie w najbliższych latach obciążało budżet samorządu kosztami infrastruktury rozlewającej się chaotycznie zabudowy (wodociągi, kanalizacja, drogi).

3.3.3.2. Diagnoza przestrzeni gminy wynikająca z badań fokusowych

Poza twardymi danymi dotyczącymi zagospodarowania przestrzeni gminy, w diagnozie przestrzennej uwzględniono również wyniki badań fokusowych przeprowadzonych w dniach 1-2 października 2025 r. Badania dotyczyły między innymi kwestii funkcjonowania mieszkańców w przestrzeni gminy. W badaniach uczestniczyło kilka grup interesariuszy: młodzież, przedstawiciele branży turystycznej, lokalni liderzy, seniorzy, przedsiębiorcy. Na podstawie transkrypcji ze spotkań zidentyfikowano główne wątki przestrzenne omawiane i oceniane przez poszczególne grupy użytkowników gminy. Następnie zebrane wątki zostały pogrupowane i przedstawione w formie ikonografik. Ikony przyporządkowano odpowiednim miejscom na mapie gminy.

W dalszej części rozdziału, na mapach przedstawiono graficzne podsumowanie wątków przestrzennych – ikony oznaczają najczęściej poruszane lub najsilniej podkreślane przez interesariuszy tematy, zaś ich kolor – ocenę danej kwestii.

Czerwonym obrysem oznaczono kwestie, które przez daną grupę były oceniane negatywnie – stanowiące problem, barierę utrudniającą funkcjonowanie, uciążliwość.

Żółtym obrysem oznaczono kwestie, które były oceniane jako niewykorzystane potencjały, infrastrukturę, która mogłaby być lepiej wykorzystana z punktu widzenia danej grupy.

Zielonym obrysem oznaczono atuty, silne strony przestrzeni gminy, które są oceniane jako wartości ochrony i rozwijania.

Ikony w ramce po lewej stronie map oznaczają kwestie zgłaszane przez interesariuszy dotyczące całego obszaru gminy.

Poruszane wątki przestrzenne - legenda

Wśród poruszanych przez mieszkańców kwestii związanych z przestrzenią gminy najczęściej powtarzały się takie jak:

Ryc. 40 Wątki przestrzenne - legenda

	Wodociągi i kanalizacja		Ośrodek kultury
	Drogi, chodniki		Zieleń urządzone w miejscowościach
	Ścieżki rowerowe		Szkoły
	Przystanek kolejowy		Place zabaw
	Krajobraz, walory środowiska		Miejsca spotkań młodych
	Atrakcje turystyczne, szlaki, punkty widokowe		Regulacje pianistyczne
	Jakość przestrzeni, estetyka		Kapitał społeczny
	Zabudowa rekreacyjna, domki na wynajem		Migracje, presja funkcji mieszkaniowej
	Duże obiekty hotelowe, apartamentowce		Migracje pracowników
	Funkcja produkcyjna, dywersyfikacja		Wydarzenia
	Handel detaliczny		Kolarstwo górskie single tracki
	Komunikacja publiczna		Czystość
	Parkowanie		Wycinki lasów
	Wartości kulturowe (materialne)		Pogranicze

Źródło: opracowanie własne

Młodzież

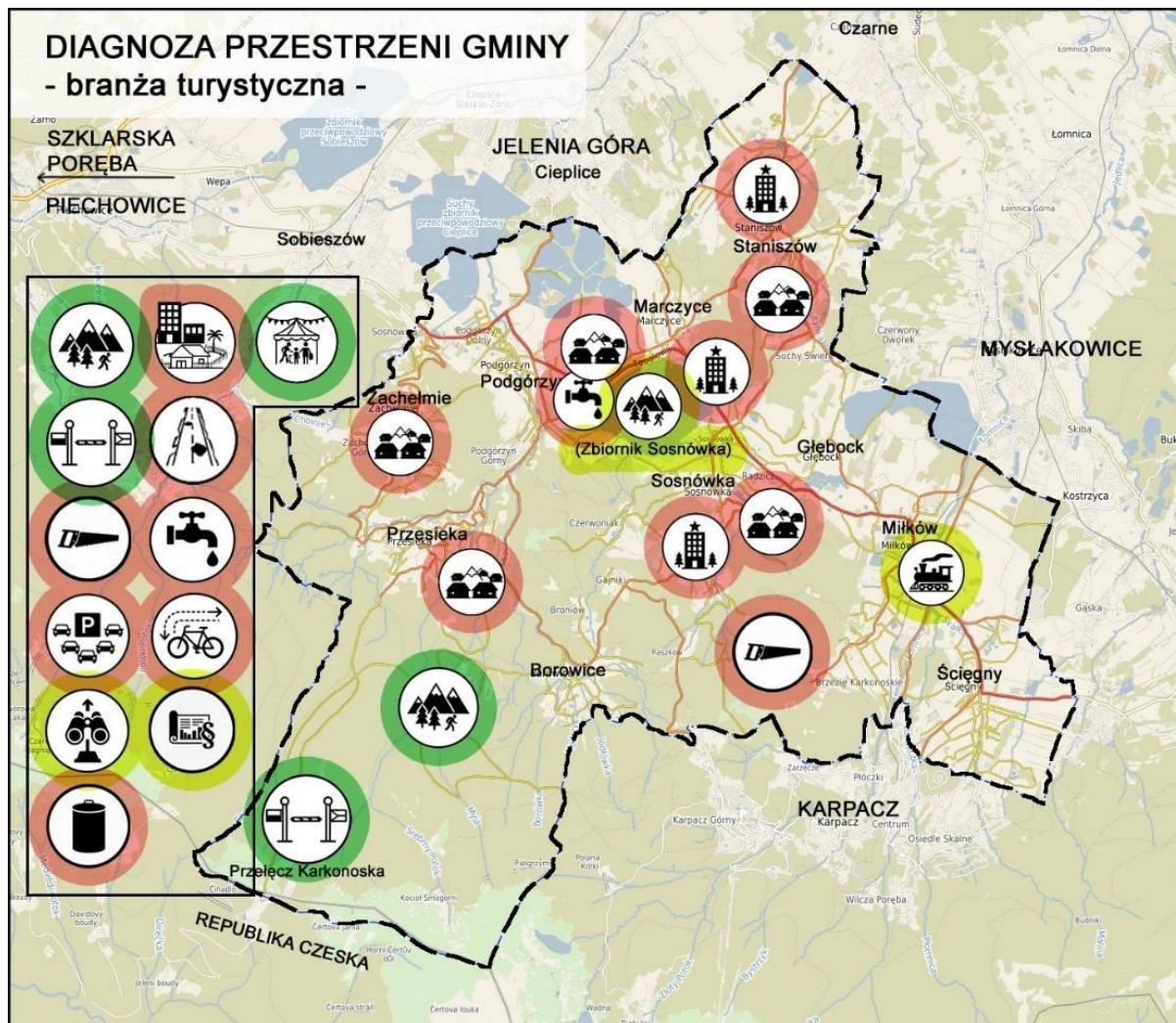
Najważniejszymi atutami gminy z punktu widzenia młodzieży są walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy. Jednocześnie młodzież negatywnie ocenia zbyt intensywną, w ich ocenie, wycinkę lasów w górnej części gminy, która powoduje ograniczenie atrakcyjności przestrzeni. Często poruszanym wątkiem była galeria handlowa w Miłkowie, traktowana jako atrakcyjne miejsce spotkań. Zidentyfikowanym atutem były też rowerowe single tracki i trasy do kolarstwa górskiego. Młodzież podkreślała duże możliwości rozwoju infrastruktury dla sportów ekstremalnych w górskiej części gminy. Ważną przestrzenią dla młodzieży jest teren szkół i ich otoczenie. Jednocześnie uczestnicy badań podkreślali, że szkoły są zbyt krótko otwarte, co uniemożliwia młodzieży spędzanie na ich terenie czasu po lekcjach. Wyraźnie podkreślano, że nie ma potrzeby budowy nowej infrastruktury do spotkań dla młodzieży, a raczej większe udostępnienie tej w otoczeniu szkół. Zwrócono również uwagę że place zabaw w gminie - choć istnieją, to ich wyposażenie służy wyłącznie dzieciom, a nie młodzieży. Może to oznaczać, że przy niewielkich kosztach, istniejące place zabaw mogłyby stać się atrakcyjną przestrzenią dla tej grupy mieszkańców. Młodzież zwracała również uwagę na fakt, że oferta gastronomiczna gminy jest nakierowana wyłącznie na turystów. Specyficzne dla tej grupy użytkowników przestrzeni gminy było wskazywanie miejsc atrakcyjnych do spotkań oraz ciekawych wydarzeń, tuż poza granicami gminy. Oznacza to że młodzież w znacznym stopniu spędza czas w bardziej, w atrakcyjnych miejscach poza gminą. Jednocześnie jednym z głównych problemów funkcjonowania w gminie jest transport publiczny nie dopasowany do potrzeb młodzieży – zarówno pod kątem częstotliwości połączeń, jak i relacjami które obsługuje. Młodzież jest grupą użytkowników gminy, która nie porusza się jeszcze po samochodami, co powoduje że transport publiczny jest dla nich szczególnie istotny. Problemem jest również standard przystanków i miejsc do oczekiwania na autobusy. Alternatywą dla komunikacji publicznej mogłaby być sieć ścieżek rowerowych Bez której podróżowanie po gminnych drogach jest w ocenie młodzieży zbyt niebezpieczne. Problemem dla młodzieży jest zbyt intensywny rozwój turystyki, stanowiących w ich ocenie uciążliwość podczas długich weekendów i wysokiego sezonu (ruch samochodowy, hałas, przeciążenie atrakcji turystycznych. Wśród wskazywanych problemów jest również brak koszy na śmieci. Problemem jest także brak urządzonych terenów zielonych w miejscowościach – parków, skwerów.

Podobnie jak w przypadku młodzieży, przedstawiciele branży turystycznej w pierwszej kolejności jako atut gminy wymieniają jej walory widokowe i przyrodnicze. Wśród atutów wskazują również bliskość przejść granicznych, które zwiększają zarówno dostępność do oferty gminy jak i dostęp do atrakcji zagranicą dla osób wypoczywających w gminie. Jako istotny atut wskazywana jest duża liczba wydarzeń przyciągających turystów, chociaż część wydarzeń określana jest jako przynoszące małe korzyści, a utrudniające wypoczynek turystom. Do niewykorzystanych potencjałów przedsiębiorcy z branży turystycznej zaliczają dużą liczbę zapomnianych i niezagospodarowanych atrakcji turystycznych w gminie – szlaków spacerowych, punktów widokowych itp. Twierdzą że ich zagospodarowanie mogłoby spowodować bardziej równomierne obciążenie ruchem turystycznym na terenie gminy. Niewykorzystanym potencjałem jest również zbiornik sosnówka. Przedsiębiorcy turystyczni podkreślają możliwość z komunikowania gminy w oparciu o nowy przystanek kolejowy w Miłkowie. Wśród głównych problemów wskazywany jest zły stan infrastruktury komunikacyjnej, wodociągowej i kanalizacyjnej, które już teraz ograniczają możliwości prowadzenia biznesu turystycznego. Lokalni przedsiębiorcy z branży turystycznej zwracają również uwagę na przetestowanie gminy bazę noclegową

z myślą zarówno dużych często przekalowany hoteli obciążających infrastrukturę, jak i zbyt dużej liczby domków na wynajem. Efektem przeinwestowania turystycznego jest też, w ich opinii, pogłębiający się chaos przestrzenny i pogarszający się stan estetyki gminy. Przedsiębiorcy turystyczni wskazują na niewykorzystane przez gminę możliwości, jakie dają dostępne narzędzia planistyczne, takie jak np. tzw. „uchwała krajobrazowa”. Wśród problemów przestrzennych wskazywany jest również brak systemu parkingowego, co generuje dużą uciążliwość dla mieszkańców i turystów podczas długich weekendów i wysokiego sezonu turystycznego.

Ryc. 42 Diagnoza przestrzeni gminy - branża turystyczna

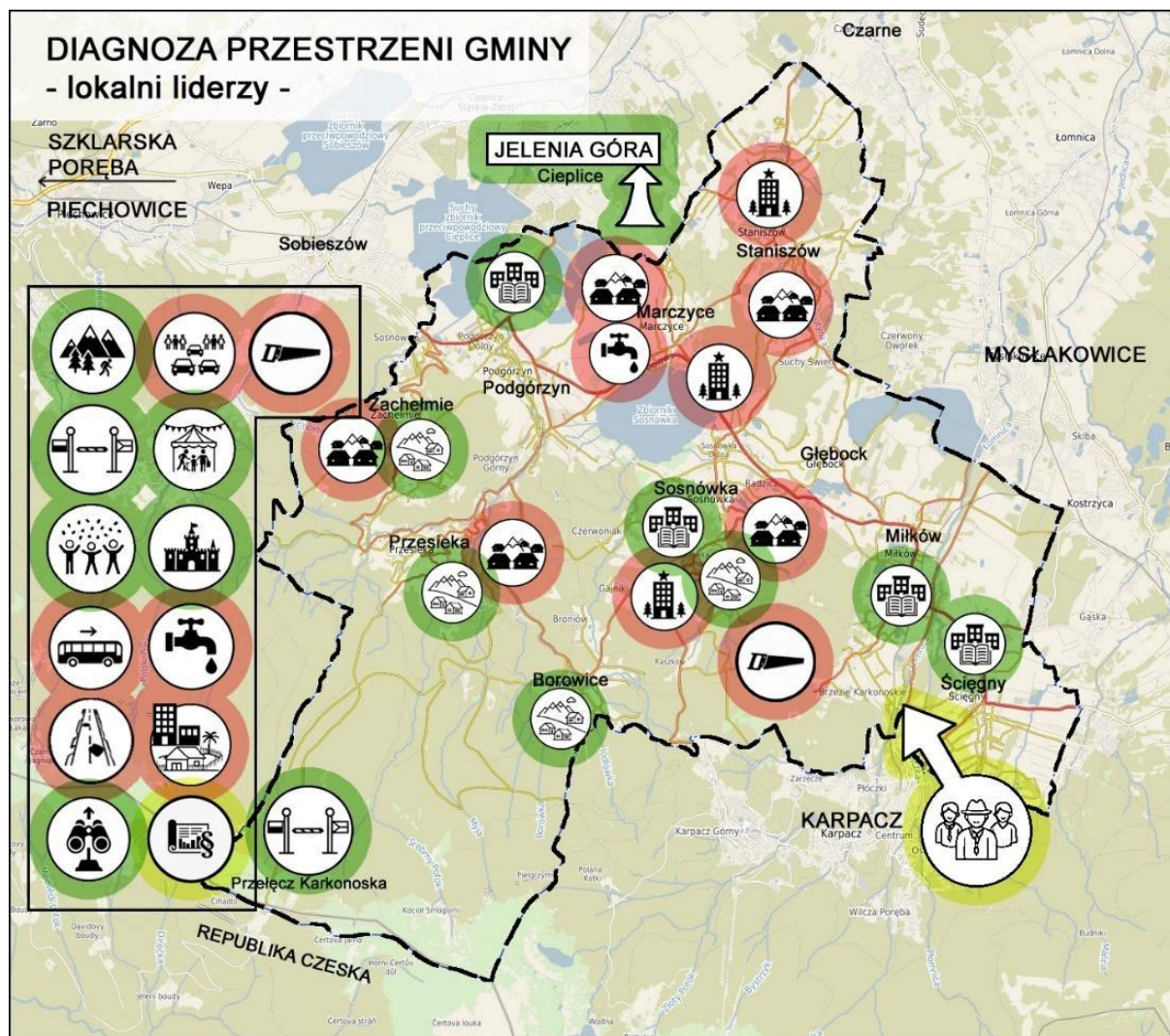
Źródło: opracowanie własne

Lokalni liderzy

Lokalni liderzy i inne osoby angażujące się w życie społeczne gminy wśród atutów przestrzeni wymieniają w pierwszej kolejności krajobraz, położenie i fakt, że gmina „nie została jeszcze całkowicie zdominowana inwestycjami turystycznymi”. Zwracają uwagę że atutem gminy jest bliskość dużego miasta – Jeleniej Góry, która w znacznym stopniu zaspokaja ponadpodstawowe potrzeby mieszkańców. Podkreślają również potencjał lokalnej społeczności, który wynika m.in. z osiedlania się w gminie nowych mieszkańców – z miast wojewódzkich, Jeleniej Góry, czy sąsiedniego Karpacza. Z punktu widzenia badanych mieszkańców wartością dla lokalnych społeczności są małe wiejskie szkoły, wokół

których toczy się życie społeczne. Karpacz w opinii badanych generuje napływ inwestycji mieszkaniowych, ponieważ w ostatnich latach stał się miejscem uciążliwym do mieszkania. Z jednej więc strony presja migracyjna wymieniana jest jako atut i szansa rozwojowa dla gminy (różnorodność społeczności gminnej wpływa na wyjątkową specyfikę przestrzeni w gminie). Z drugiej strony postrzegana jest jako zagrożenie przeinwestowaniem. Jako atut wskazywana jest również bliskość przejść granicznych, co powoduje że gmina jest łatwo dostępna komunikacyjnie. Wśród atutów wskazywane są również liczne atrakcje kulturowe oraz cykliczne wydarzenia mające długie tradycje, a także dostępność wielu pomniejszych punktów i ścieżek spacerowych dla mieszkańców. Przywoływana była również potrzeba ochrony specyfiki przestrzennej górskich miejscowości, o malowniczo rozrzuconej po stokach zabudowie i dużych odległościach między budynkami. Jednocześnie przywoływane jest zagrożenie przeinwestowaniem masowo powstających domków na wynajem. Krytykowane były wydawane decyzje o warunkach zabudowy (w miejscowościach bez planów miejscowych) oraz rosnący chaos przestrzenny. Jako zagrożenie postrzegana jest presja inwestorów realizujących przekalowane obiekty hotelowe i apartamentowce. Jako jeden z głównych problemów gminy wskazywany jest bardzo zły stan infrastruktury komunikacyjnej, wodociągowej i kanalizacyjnej, przeciążonych nowymi inwestycjami. Przebudowy wymaga również system komunikacji publicznej.

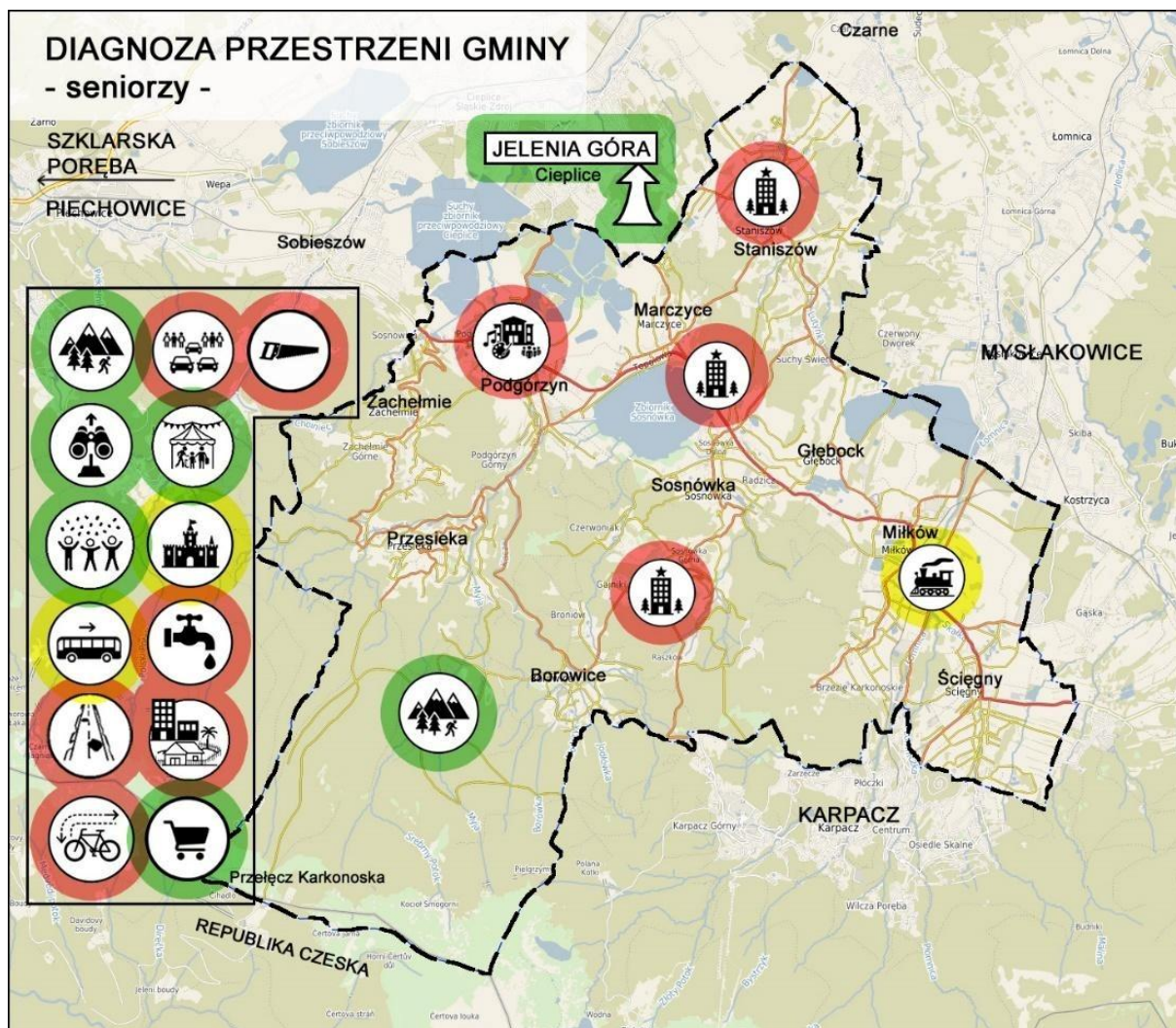
Ryc. 43 Diagnoza przestrzeni gminy - lokalni liderzy

Seniorzy

Seniorzy wysoko oceniają walory krajobrazowo - przyrodnicze gminy, uznając że jest to jeden z najważniejszych atutów lokalnej przestrzeni. Wśród atutów wskazują również dogodne położenie komunikacyjne, w bezpośredniej bliskości Jeleniej Góry, co ułatwia realizację wszystkich ich codziennych potrzeb. Problemem dla seniorów jest zły stan infrastruktury komunikacyjnej, w tym pieszej i rowerowej. Komunikacja publiczna nie jest oceniana jednoznacznie źle – część badanych twierdziła że połączenia autobusowe w ich miejscowościach są wystarczające. Podkreślano niewykorzystany potencjał przystanku kolejowego w Miłkowie. Za niewykorzystany potencjał badani uznawali również wartości kulturowe gminy – w szczególności (choć nie tylko) dziedzictwo materialne. Nowym wątkiem jaki pojawił się w badaniach fokusowych seniorów była potrzeba budowy gminnego ośrodka kultury, który pozwalałby realizować potrzeby kulturalne różnych pokoleń mieszkańców. Jako istotny problem wskazywane było przeinwestowanie dużymi inwestycjami turystycznymi oraz stopniowo narastający chaos przestrzenny – chociaż nie należał on do kluczowych wątków dotyczących dyskusji o przestrzeni gminy. Przeinwestowanie turystyczne objawia się według seniorów konfliktami, uciążliwym ruchem turystycznym w weekendy i w wysokim sezonie. Podobnie jak inne grupy badanych, seniorzy podkreślali degradację lasów i ścieżek spacerowych wynikające z intensywnej wycinki. Generalnie źle oceniany był stan infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej, chociaż równocześnie wśród atutów wskazywany był dostęp do czystej wody.

Ryc. 44 Diagnoza przestrzeni gminy - seniorzy

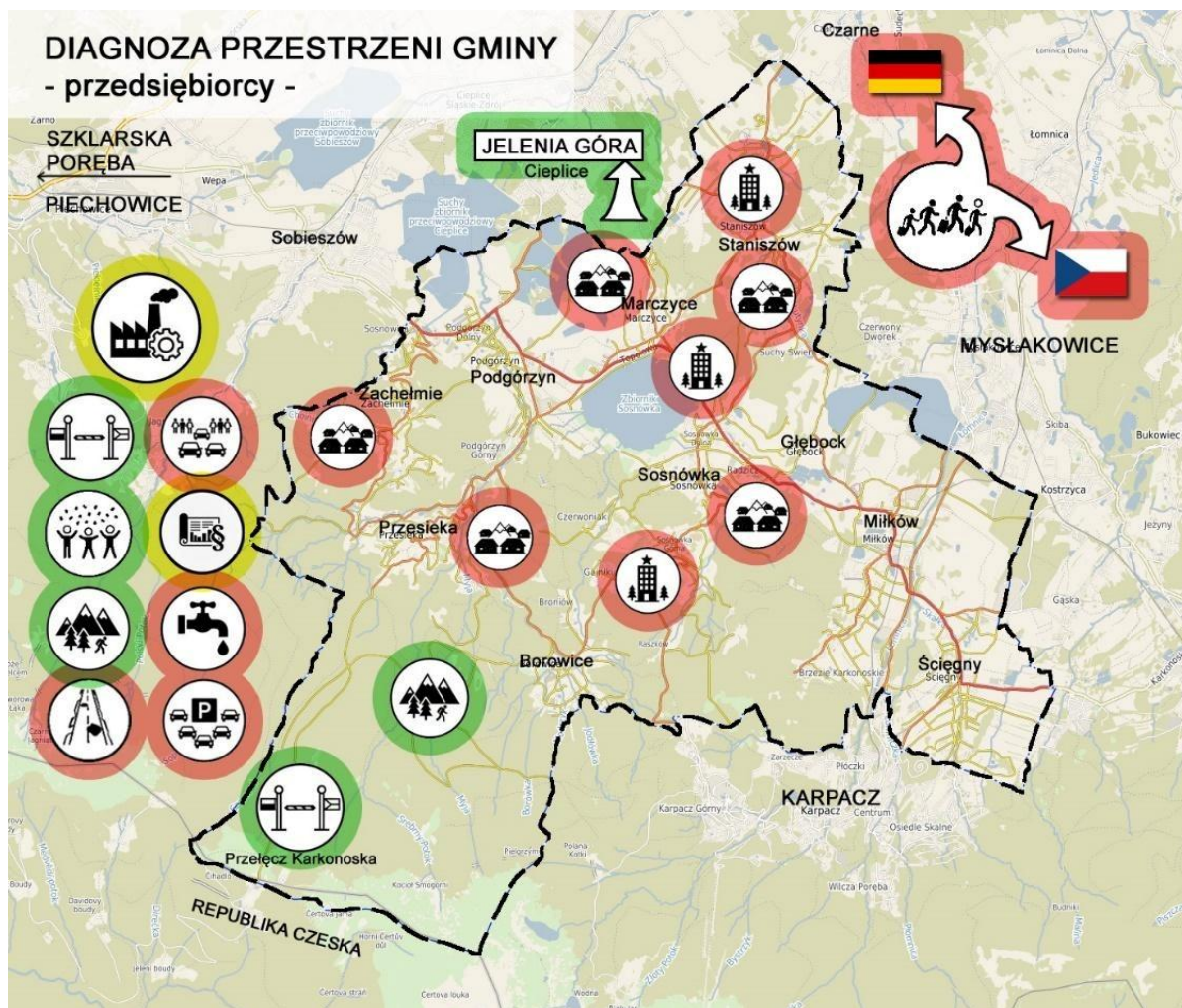

Źródło: opracowanie własne

Przedsiębiorcy (bez wskazania branży)

Badanie przedsiębiorców, w grupie zdominowanej innymi branżami niż turystyczna, zaowocowało odmiennym postawieniem akcentów. Dominującą kwestią była potrzeba dywersyfikacji gospodarki, a więc też funkcji terenów. W opinii przedsiębiorców wymaga to ograniczenia arealu przeznaczonego pod usługi turystyki, która całkowicie zdominowała gminę, ochronę terenów rolnych i przeznaczenie większej powierzchni terenów pod produkcję. Podkreślano potrzebę zmiany i sporządzenie nowych aktów planowania przestrzennego. Wśród atutów związanych wątkiem przestrzeni pojawiła się dogodna lokalizacja gminy w rejonie pogranicza trzech państw oraz w sąsiedztwie Jeleniej Góry. Jednocześnie jednak podkreślano, że taka lokalizacja ułatwia migrację pracowników, co bywa wyzwaniem dla pracodawców. Podkreślano wysoki kapitał społeczny mieszkańców. Atutem związanym z położeniem gminy jest dostępność surowców (np. drewna). Zarazem wskazywano na potrzebę większej ochrony wysokich walorów krajobrazowych gminy. Prowadzenie działalności gospodarczej utrudniają zły stan infrastruktury technicznej (w tym drogowej - zbyt słaba nośność dróg) oraz brak rozwiązywania problemów parkingowych.

Ryc. 45 Diagnoza przestrzeni gminy - przedsiębiorcy

3.3.4. Zasoby mieszkaniowe

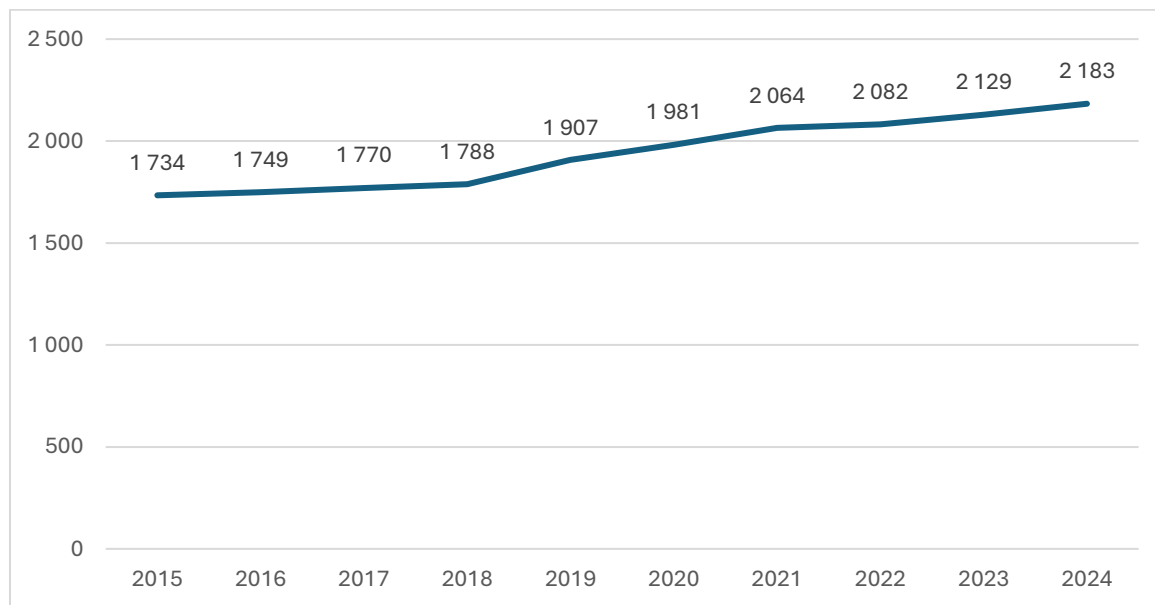
W Gminie Podgórzyn obserwuje się systematyczny i stabilny wzrost liczby budynków mieszkalnych. W okresie 2015–2024 ich liczba zwiększyła się z 1 734 do 2 183, co oznacza przyrost o 449 obiektów, tj. ok. 26% w ciągu niespełna dekady. Dynamika wzrostu była szczególnie widoczna po roku 2018, co wskazuje na przyspieszenie procesów inwestycyjnych oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się na terenie gminy.

Trend ten odzwierciedla dwa równoległe procesy rozwojowe. Pierwszym z nich jest migracja osiedleńcza i suburbanizacja, wynikająca z atrakcyjnego położenia gminy w otoczeniu Karkonoszy, w sąsiedztwie Jeleniej Góry oraz blisko popularnych ośrodków turystycznych, takich jak Karpacz i Szklarska Poręba. Gmina staje się atrakcyjnym miejscem zamieszkania dla osób poszukujących wysokiej jakości środowiska przyrodniczego oraz spokojnego stylu życia w otoczeniu górskim. Drugi proces dotyczy dalszego rozwoju funkcji turystycznej i okołoturystycznej, przejawiającego się m.in. w powstawaniu nowych budynków pełniących funkcję obiektów zakwaterowania, domów rekreacyjnych oraz nieruchomości nabywanych jako „drugi dom”.

Stały przyrost liczby budynków mieszkalnych jest również pochodną aktywności inwestycyjnej mieszkańców oraz rozwoju rynku nieruchomości, stymulowanego przez rosnący popyt i postępujące

zmiany demograficzne – w tym napływ osób młodszych oraz powracających z większych ośrodków miejskich. Jednocześnie, jak wynika z konsultacji społecznych, dynamiczne procesy budowlane budzą lokalne obawy dotyczące presji inwestycyjnej na środowisko, krajobraz kulturowy oraz infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i społeczną. W szczególności wyrażano niepokój wobec zabudowy rozproszonej w terenach górskich oraz intensyfikacji zabudowy w obrębie miejscowości o zachowanym tradycyjnym charakterze.

Ryc. 46 Budynki mieszkalne w gminie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane dotyczące mieszkań niezamieszkałych w zasobie komunalnym w Gminie Podgórzyn wskazują, że ich liczba utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. W latach 2015–2024 rejestrowano od 0 do 4 takich lokali rocznie. Tak niski poziom pustostanów oraz ich fluktuacja świadczą o wysokim wykorzystaniu zasobu mieszkaniowego w gminie oraz o dużym zapotrzebowaniu na mieszkania.

Ograniczona liczba pustostanów oznacza, że gmina nie posiada istotnej rezerwy mieszkaniowej pozwalającej na szybkie reagowanie na zwiększony popyt mieszkaniowy. W perspektywie rozwojowej stanowi to wyzwanie, szczególnie w kontekście planowania przestrzennego, dostępności mieszkań dla mieszkańców i presji inwestycyjno-turystycznej obserwowanej w regionie karkonoskim.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Podgórzyn utrzymuje się na poziomie istotnie wyższym niż średnie wartości obserwowane w kraju, województwie dolnośląskim oraz w powiecie karkonoskim. Na przestrzeni lat 2015–2024 wskaźnik ten systematycznie rósł w gminie – z ok. 94 m² w 2015 roku do około 98 m² w 2024 roku, co plasuje ją wśród jednostek o jednym z najwyższych parametrów wielkościowych mieszkań w regionie.

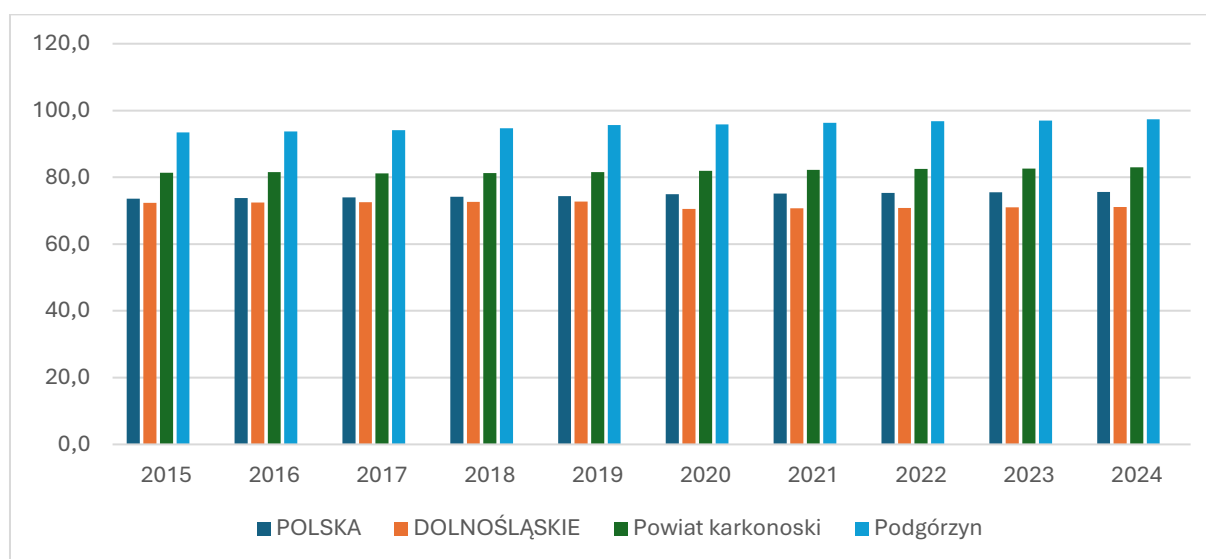
W analizowanym okresie średnia powierzchnia mieszkań w Polsce zwiększyła się z ok. 73 m² do ok. 76 m², w województwie dolnośląskim z ok. 72 m² do ok. 74 m², natomiast w powiecie karkonoskim – z ok. 80 m² do ok. 83 m². Wartości te są istotnie niższe niż wyniki dla Podgórzyna, co świadczy o specyfice lokalnego rynku mieszkaniowego.

Wyższa przeciętna powierzchnia lokali w Gminie Podgórzyn wynika z kilku uwarunkowań. Po pierwsze, na terenie gminy dominuje zabudowa jednorodzinna oraz rekreacyjna, charakteryzująca się większym metrażem niż mieszkania w budownictwie wielorodzinnym typowym dla obszarów miejskich. Po drugie, gmina przyciąga osoby poszukujące większych przestrzeni życiowych – w tym nowych mieszkańców przeprowadzających się z dużych miast oraz inwestorów budujących domy o charakterze wypoczynkowym lub pod wynajem krótkoterminowy. Zjawisko to koresponduje z obserwowanym rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej w gminie oraz jej atrakcyjnością krajobrazową.

Wzrost średniego metrażu mieszkań może także odzwierciedlać zmiany preferencji mieszkaniowych, zwłaszcza po pandemii COVID-19, kiedy zwiększyło się zapotrzebowanie na większą przestrzeń użytkową w budynkach mieszkalnych, umożliwiającą pracę zdalną oraz rekreację w otoczeniu przyrodniczym.

Relatywnie wysoka i rosnąca przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych może być jednocześnie sygnałem wskazującym na ograniczoną ofertę mniejszych mieszkań, bardziej dostępnych cenowo, co w dłuższej perspektywie może stanowić barierę dla młodych mieszkańców oraz osób o niższych dochodach planujących rozpoczęcie samodzielnego gospodarstwa domowego.

Ryc. 47 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2015–2024 w Gminie Podgórzyn odnotowano systematyczny wzrost liczby mieszkań na 1000 mieszkańców: z 325,5 mieszkań w 2015 roku do 409,2 mieszkań w 2024 roku. Oznacza to przyrost o blisko 84 mieszkania na 1000 mieszkańców (ponad 25%), co świadczy o stopniowej rozbudowie zasobu mieszkaniowego i rosnącej atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania i inwestowania.

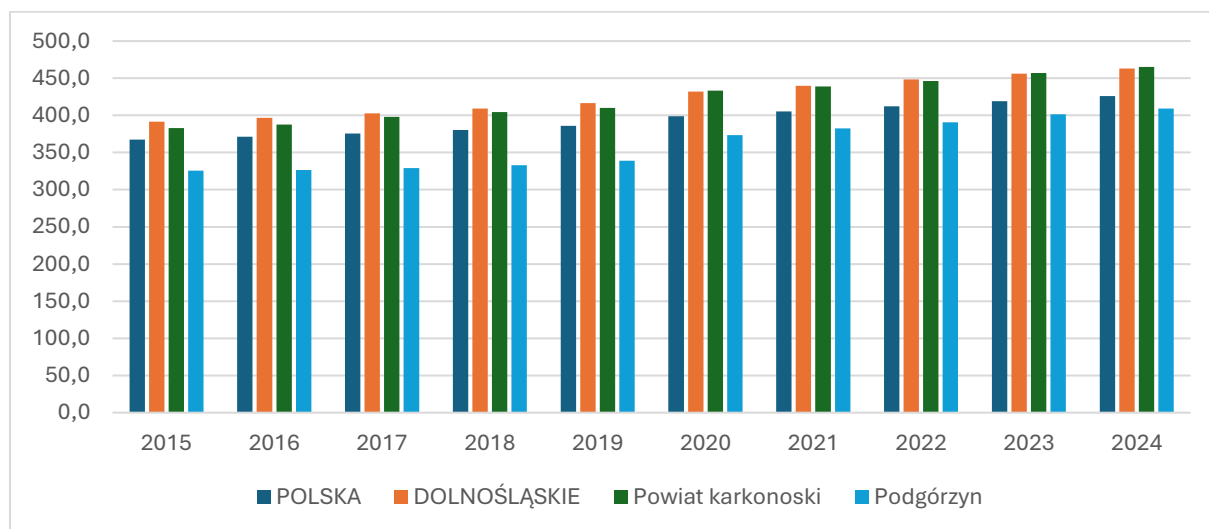
Pomimo dynamiki wzrostu, Gmina Podgórzyn wciąż pozostaje poniżej średniej krajowej (425,9 mieszkań), wojewódzkiej (463,2 mieszkań) oraz powiatowej (465,2 mieszkań). Wynika to m.in. z charakteru gminy, która – w odróżnieniu od intensywnie rozwijających się turystycznie sąsiednich gmin, takich jak Karpacz czy Szklarska Poręba – rozwija się w sposób bardziej zrównoważony, unikając nadmiernej presji inwestycyjnej. Ograniczenia wynikają również z ukształtowania terenu, dużego

udziału obszarów cennych przyrodniczo oraz regulacji ochronnych związanych z położeniem w pobliżu Karkonoskiego Parku Narodowego i w strefach Natura 2000.

Jednocześnie obserwowany wzrost wskaźnika może świadczyć o zwiększającym się zainteresowaniu osiedlaniem na terenie gminy, w tym o napływie mieszkańców poszukujących alternatywy dla dużych miast lub wybierających Podgórzyn jako miejsce pracy zdalnej i rekreacyjnego trybu życia. Warto odnotować, że dynamiczny przyrost wartości wskaźnika widoczny jest zwłaszcza po 2020 roku, co może pozostawać w związku ze zmianami stylu życia i modelami migracji wewnętrznych po okresie pandemii.

W kontekście warunków mieszkaniowych istotna jest również przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie w Podgórzynie, która jest wyższa niż wartości dla Polski i województwa. Oznacza to, że na terenie gminy dominuje zabudowa jednorodzinna i domy o większych metrażach, co może ograniczać dostępność mniejszych mieszkań w zabudowie wielorodzinnej – szczególnie oczekiwanych przez młode gospodarstwa domowe, osoby pracujące sezonowo oraz seniorów poszukujących bardziej kompaktowych, dostępnych lokali.

Ryc. 48 Zasoby mieszkaniowe - wskaźnik mieszkania na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3.5. Infrastruktura komunalna

3.3.5.1. Sieci wodociągowe i kanalizacyjne

Na terenie gminy funkcjonuje przedsiębiorstwo Karkonoski System Wodociągów i Kanalizacji (KSWiK Sp. z o.o.), którego podstawowe zadania obejmują zarządzanie infrastrukturą wodociągową i kanalizacyjną zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, prowadzenie działalności w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków na obszarze gminy oraz wdrażanie inwestycji w tym zakresie przy równoczesnym pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Gmina Podgórzyn posiada 18,45% udziałów w spółce, a przedstawicielem w Zgromadzeniu Wspólników jest Wójt Gminy.

W ostatnim czasie Gmina Podgórzyn podejmowała działania mające na celu poprawę funkcjonowania systemu kanalizacyjnego, w szczególności w kontekście niewystarczającej przepustowości oczyszczalni ścieków w Marzycach. Obiekt ten, od wielu lat obciążony powyżej

optymalnych parametrów pracy, generował uciążliwości zapachowe oraz ryzyko środowiskowe, dotyczące nie tylko mieszkańców gminy, ale także sąsiednich miejscowości, w tym części Jeleniej Góry (szczególnie rejonu Cieplic). Sytuacja ta została wskazana zarówno przez lokalną społeczność, jak i władze sąsiednich jednostek samorządu jako istotny problem wymagający pilnych działań inwestycyjnych.

W celu odciążenia oczyszczalni w Marczycach prowadzona jest budowa rurociągu tłocznego łączącego miejscowości Sosnówka i Miłków. Inwestycja obejmuje około 4,5 km nowej sieci oraz budowę tłoczni ścieków i stanowi jedno z kluczowych przedsięwzięć infrastrukturalnych gminy w obszarze gospodarki ściekowej. Jej realizacja umożliwi kierowanie ścieków z rejonu Sosnówki do oczyszczalni w Mysłakowicach, co ma istotnie zmniejszyć obciążenie instalacji w Marczycach.

Równolegle prowadzone są przygotowania do kompleksowej modernizacji oczyszczalni ścieków w Marczycach, której obecne możliwości nie odpowiadają aktualnym potrzebom mieszkańców oraz rozwojowi intensywnej zabudowy mieszkaniowej i turystycznej. Na projekt zabezpieczono już środki m.in. z programu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej oraz budżetu gminy, przy czym konieczne będzie pozyskanie dodatkowego finansowania.

Realizowane oraz planowane inwestycje w system kanalizacyjny mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia prawidłowej gospodarki ściekowej na terenie gminy, ograniczenia oddziaływania na środowisko oraz poprawy jakości życia mieszkańców, a także utrzymania wysokich standardów w lokalnej ofercie turystycznej. Uciążliwości zapachowe zgłaszane w przeszłości przez mieszkańców Marczy i okolicznych miejscowości stanowiły istotny sygnał ostrzegawczy, podkreślający konieczność modernizacji infrastruktury oraz dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Gmina Podgórzyn charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem wyposażenia w infrastrukturę wodociągową oraz stosunkowo wysokim poziomem skanalizowania w porównaniu do wartości krajowych i regionalnych. Z wodociągu korzysta 95,6% mieszkańców, co stanowi wynik nieco wyższy niż średnia dla województwa dolnośląskiego (95,4%) oraz wyraźnie przewyższa średnią dla Polski (92,7%). Oznacza to, że dostęp do wody pitnej w gminie jest powszechny i odpowiada standardom typowym dla dobrze rozwiniętych gmin podgórskich i miejsko-turystycznych.

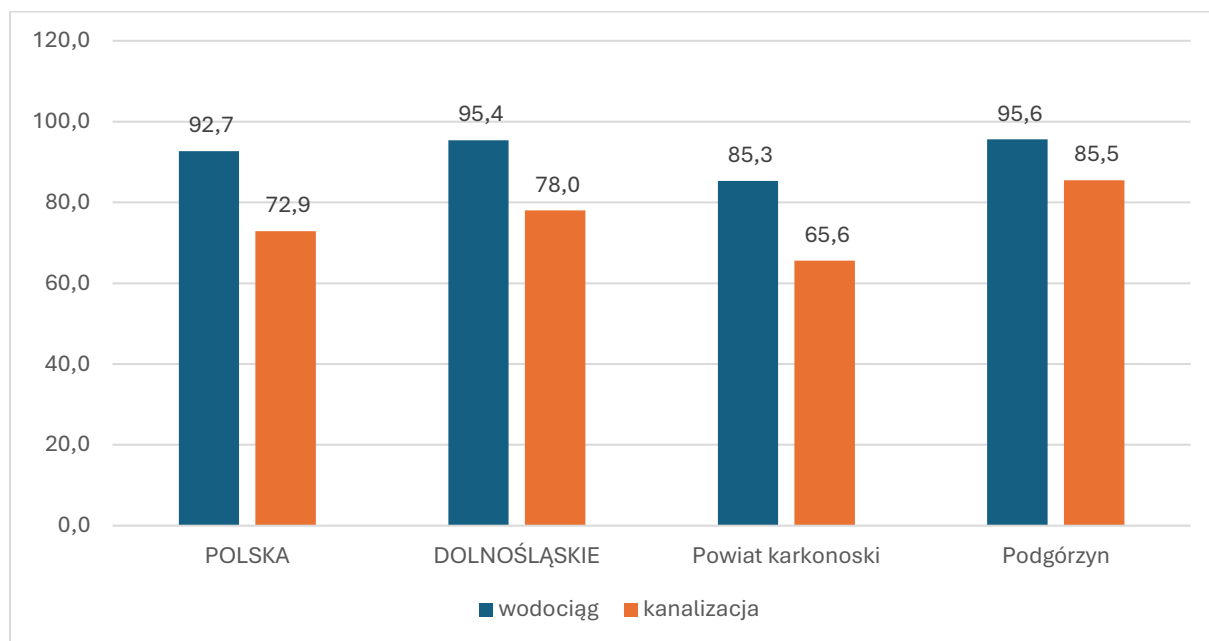
Poziom korzystania z sieci kanalizacyjnej wynosi 85,5% mieszkańców, co również stanowi wynik ponadprzeciętny w porównaniu do województwa (78,0%) oraz znacząco wyższy niż średnia krajowa (72,9%). Warto zaznaczyć, że wynik ten jest jednocześnie zauważalnie lepszy niż średnia dla powiatu karkonoskiego (65,6%), co świadczy o konsekwentnie realizowanych inwestycjach w infrastrukturę ściekową na przestrzeni ostatnich lat.

Pomimo wysokiego poziomu wyposażenia, mieszkańcy sygnalizują jednak występowanie okresowych problemów z dostępnością wody, zwłaszcza w sezonie letnim oraz w godzinach szczytowego zapotrzebowania. Zjawisko to dotyczy przede wszystkim górnych partii gminy, gdzie obserwuje się zwiększoną konsumpcję wynikającą zarówno z intensywnego ruchu turystycznego, jak i specyfiki lokalnej infrastruktury noclegowej. Wskazywane są m.in. przypadki napełniania basenów i zbiorników rekreacyjnych w obiektach turystycznych, co może dodatkowo obciążać sieć wodociągową w okresach największego zapotrzebowania.

Wysoki wskaźnik podłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej stanowi istotny atut gminy, poprawiający standard życia mieszkańców i wzmacniający potencjał rozwoju turystyki oraz zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie wyzwaniem pozostaje zapewnienie wydolności systemu

oczyszczania ścieków oraz stabilności sieci wodociągowej przy rosnącej presji wynikającej zarówno ze wzrostu liczby mieszkańców, jak i sezonowego nasilenia ruchu turystycznego. Kontynuacja działań modernizacyjnych, rozbudowa infrastruktury oraz działania równoważące potrzeby mieszkańców i branży turystycznej będą kluczowe dla zrównoważonego rozwoju gminy.

Ryc. 49 Korzystający z instalacji (wodociągi, kanalizacje) w % ogółu ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3.5.2. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie Gminy Podgórzyn za rozwój oraz funkcjonowanie infrastruktury gazowej odpowiada Polska Spółka Gazownictwa (PSG) – operator krajowego systemu dystrybucji gazu, należący do Grupy Kapitałowej PGNiG. PSG prowadzi działania związane z planowaniem, budową, modernizacją oraz utrzymaniem sieci gazowych, a także realizuje przyłączenia nowych odbiorców do istniejącej infrastruktury. Spółka działa zgodnie z krajowymi kierunkami polityki energetycznej, zapewniając dostęp do nowoczesnych rozwiązań energetycznych oraz wpisując się w założenia transformacji energetycznej i poprawy jakości powietrza.

W Gminie Podgórzyn obejmowanie kolejnych obszarów siecią gazową oraz zwiększanie liczby odbiorców gazu stanowi ważny element rozwoju infrastrukturalnego. Proces ten, prowadzony etapowo i w oparciu o zgłaszane potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców, stwarza możliwość dywersyfikacji źródeł energii w gospodarstwach domowych oraz obiektach turystycznych, a tym samym wpływa na ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Zróżnicowany charakter zabudowy w gminie oraz jej położenie w obszarze atrakcyjnym turystycznie powodują jednak, że rozwój sieci gazowej realizowany jest stopniowo. Niemniej, rozbudowa tej infrastruktury sprzyja poprawie komfortu życia mieszkańców oraz wzmacnia potencjał inwestycyjny gminy, zwłaszcza w kontekście rosnących oczekiwań dotyczących nowoczesnych i niskoemisyjnych źródeł energii.

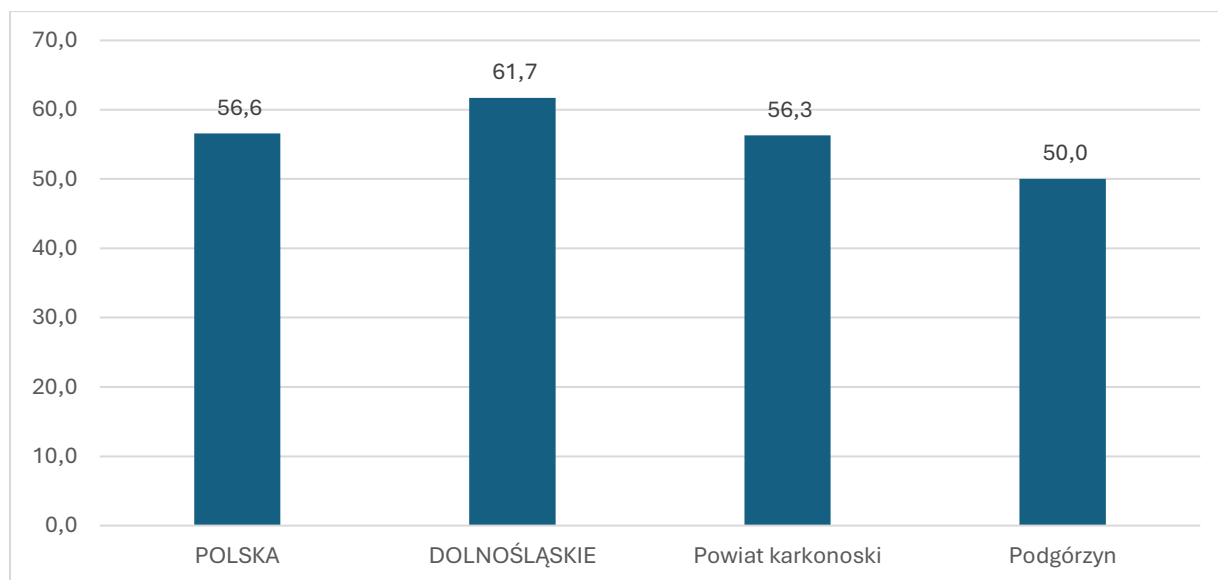
W 2024 roku z instalacji gazowych na terenie Gminy Podgórzyn korzystało 50,0% mieszkańców, co stanowi wynik niższy zarówno od średniej krajowej (56,6%), jak i wojewódzkiej (61,7%), a także

średniej dla powiatu karkonoskiego (56,3%). Dane te wskazują, że poziom gazyfikacji gminy pozostaje relatywnie niższy w porównaniu do otoczenia regionalnego i krajowego.

Niższy odsetek użytkowników sieci gazowej może wynikać z uwarunkowań przestrzennych gminy – rozproszonej zabudowy, górskiego terenu i dużej liczby domostw w trudno dostępnych lokalizacjach, gdzie doprowadzenie infrastruktury gazowej jest bardziej kosztowne i technicznie wymagające. Dodatkowo, część mieszkańców wykorzystuje alternatywne źródła ogrzewania, w tym indywidualne systemy oparte na energii elektrycznej, drewnie lub pompach ciepła, co jest szczególnie widoczne w budynkach modernizowanych lub nowo powstałych.

W kontekście transformacji energetycznej oraz rosnącego znaczenia ograniczania emisji zanieczyszczeń, rozwój sieci gazowej w gminie pozostaje jednym z istotnych kierunków poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej. Jednocześnie obserwuje się rosnące zainteresowanie mieszkańców alternatywnymi technologiami – zwłaszcza odnawialnymi źródłami energii – co może w kolejnych latach wpływać na zmianę struktury wykorzystania paliw w gospodarstwach domowych.

Ryc. 50 Korzystający z instalacji (gaz) w % ogółu ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3.5.3. Energia elektryczna

Dostawy energii elektrycznej na terenie gminy Podgórzyn odbywają się za pośrednictwem operatora systemu dystrybucyjnego, którego zakres obejmuje zarówno linie średniego napięcia (SN), jak i niskiego napięcia (nN). W regionie funkcjonuje sieć elektroenergetyczna, której elementy widoczne są także na lokalnych mapach infrastruktury – między innymi wskazywane są trafostacje w Podgórzynie, Stanisławowie czy innych miejscowościach gminy.

Gmina prowadzi zamówienia na zakup energii elektrycznej dla jednostek organizacyjnych oraz dostawy usług dystrybucyjnych, co potwierdza wykorzystanie zasobów energii elektrycznej i infrastrukturę techniczną w funkcjonowaniu administracji i usług publicznych.

Sieć elektroenergetyczna gminy stanowi kluczowy element infrastruktury technicznej – zapewnia zasilanie gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, obiektów turystycznych oraz usług publicznych. Jej stan techniczny, zasięg oraz wydolność są czynnikiem warunkującym stabilność życia mieszkańców,

atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy. W związku z globalnymi wyzwaniami w sferze energetyki – w tym transformacją energetyczną, zwiększaniem udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz lokalnym bezpieczeństwem energetycznym – rozwój, modernizacja i integracja sieci elektroenergetycznej mają dla gminy Podgórzyn znaczenie strategiczne.

3.3.6. Podsumowanie analizy obszaru środowiskowo-przestrzennego

Środowisko

- Gmina Podgórzyn charakteryzuje się wyjątkowo wysokimi walorami przyrodniczymi — w jej granicach i sąsiedztwie znajdują się liczne obszary chronione, w tym Natura 2000 i Karkonoski Park Narodowy.
- Duży udział terenów leśnych, górskich i naturalnych ekosystemów decyduje o wysokiej jakości środowiska, jednocześnie ograniczając dostępność terenów inwestycyjnych.
- Obserwuje się presję turystyczną i inwestycyjną, skutkującą wzrostem ruchu samochodowego, obciążeniem infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz ingerencją w krajobraz.
- Występuje narastająca częstotliwość zjawisk ekstremalnych, takich jak powodzie błyskawiczne i okresowe susze, związanych z górskim charakterem zlewni oraz zmianami klimatu.
- Mieszkańcy zwracają uwagę na kwestie gospodarki leśnej prowadzonej przez Lasy Państwowe, wskazując na negatywny odbiór rozległych powierzchniowych prac zrębowych oraz uszkodzeń terenu przez sprzęt ciężki.
- Jakość powietrza ulega stopniowej poprawie, choć emisje niskie z budynków i ruch samochodowy pozostają istotnym czynnikiem lokalnym.
- Gmina posiada duży potencjał w zakresie zielonej i błękitnej infrastruktury, jednak presja urbanizacyjna i turystyczna powoduje ryzyka dla zachowania równowagi środowiskowej.

Transport i mobilność

- Podstawowy układ drogowy gminy opiera się na drogach powiatowych i gminnych; brak jest dróg krajowych i wojewódzkich w bezpośrednim przebiegu.
- Układ drogowy wymaga modernizacji — mieszkańcy wskazują na zły stan nawierzchni, niewystarczającą szerokość dróg oraz problemy z bezpieczeństwem pieszych.
- Dostępność transportu publicznego zapewnia głównie system MZK Jelenia Góra, działający na podstawie porozumienia międzygminnego; połączenia są dostępne, lecz ograniczone w częstotliwości i zróżnicowaniu tras.
- Funkcjonuje połączenie kolejowe w Miłkowie oraz nowy przystanek Karpacz, poprawiające integrację z regionalnym systemem kolejowym.
- Zasięg podróży samochodem w ciągu 45 minut umożliwia dostęp do większości usług w regionie (Jelenia Góra, Szklarska Poręba, Karpacz, Kowary), natomiast dostępność transportem publicznym i rowerem jest wyraźnie niższa i ogranicza codzienną mobilność mieszkańców.
- Mieszkańcy, zwłaszcza młodzież i osoby bez samochodu, sygnalizują trudności w dostępie do usług, edukacji i pracy oraz postrzegają komunikację publiczną jako niewystarczającą.
- Deficytem jest niewystarczająca sieć bezpiecznych tras rowerowych i pieszych; infrastruktura rowerowa koncentruje się głównie na trasach turystycznych, a nie codziennych dojazdach.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

- Ponad połowa powierzchni gminy (51,88%) jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co świadczy o wysokim poziomie planistycznego uporządkowania w skali małych gmin, jednak kierunki przyjęte w dotychczasowych MPZP w dużej mierze kształtowały rozwój w stronę intensyfikacji zabudowy mieszkaniowej i turystycznej kosztem terenów otwartych.
- Na cele mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe przypisano 624 ha w MPZP oraz dodatkowe 149 ha w decyzjach o warunkach zabudowy (WZ), co łącznie daje 773 ha – około 9,4% powierzchni gminy; jest to wielkość znacznie przewyższająca rzeczywiste potrzeby demograficzne i rozwojowe gminy.
- Rezerwy terenowe pod zabudowę są bardzo duże – około połowa terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo pozostaje niezabudowana, w tym blisko 40% terenów w planach miejscowych oraz ponad 88% terenów objętych decyzjami o warunkach zabudowy; oznacza to potencjalnie wysokie, przyszłe koszty infrastrukturalne związane z obsługą rozproszonych zabudowy.
- Struktura przeznaczeń planistycznych charakteryzuje się dużym udziałem terenów pod usługi turystyki, co jest zgodne z profilem gminy, jednak nadmierna skala tych rezerw oraz brak wyznaczonych obszarów pod rozwój funkcji produkcyjnych ograniczają dywersyfikację gospodarczą i mogą potęgować presję inwestycyjną w obszarach atrakcyjnych krajobrazowo.
- W ostatnich latach znaczna liczba decyzji o warunkach zabudowy (365 ha w latach 2020–2025) wskazuje na trwały trend rozbudowy i dogęszczania przestrzeni bez spójnego, sekwencyjnego planowania urbanistycznego, co prowadzi do ryzyka chaotycznego rozlewania się zabudowy.
- Wyniki konsultacji i badań fokusowych potwierdzają, że mieszkańcy dostrzegają zarówno atuty przestrzenne, jak i wyraźne symptomy presji inwestycyjnej: wyrażają obawy wobec intensywnego rozwoju zabudowy turystycznej, pogarszającej się estetyki wsi, wycinki lasów, braku terenów zielonych w centrach miejscowości oraz przeciążenia infrastruktury technicznej.
- Zidentyfikowano zróżnicowane potrzeby w zakresie kształtowania przestrzeni – młodzież i seniorzy akcentują potrzebę przestrzeni publicznych, terenów rekreacyjnych i zieleni, branża turystyczna oczekuje uporządkowania i zwiększenia atrakcyjności szlaków oraz miejsc widokowych, a przedsiębiorcy postulują przeznaczenie większych rezerw terenów na działalność gospodarczą inną niż turystyka.
- Przyszła polityka przestrzenna gminy powinna skupiać się na zrównoważeniu rozwoju – ochronie krajobrazu, wzmacnianiu ładu przestrzennego, stopniowaniu intensywności zabudowy, ograniczeniu dalszej urbanizacji terenów otwartych oraz tworzeniu warunków do zróżnicowania funkcji gospodarczych przy jednoczesnym zabezpieczeniu wysokiej jakości środowiska i dziedzictwa kulturowego wsi podgórskich.

Zasoby mieszkaniowe

- Liczba budynków mieszkalnych rośnie systematycznie, wskazując na atrakcyjność osiedleńczą gminy oraz napływ nowych mieszkańców.
- Wskaźnik mieszkań na 1000 mieszkańców poprawia się, choć poziom inwestycji mieszkaniowych jest skorelowany z koniunkturą turystyczno-inwestycyjną regionu.
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania jest wysoka i przewyższa średnie wartości krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe, co świadczy o wysokim standardzie zabudowy jednorodzinnej.
- Rosnąca liczba inwestycji w sektorze domów na wynajem krótkoterminowy oraz tzw. second-home wpływa na lokalny rynek nieruchomości.

- Trend wzrostowy w zakresie powierzchni mieszkaniowej na mieszkańca wskazuje na poprawiające się warunki bytowe, ale może sprzyjać defragmentacji zabudowy i obciążeniu infrastruktury.

Infrastruktura komunalna

- Pokrycie gminy siecią wodociągową i kanalizacyjną jest wysokie i przekracza średnie powiatowe, jednak wciąż odczuwalne są braki w pełnym uzbrojeniu terenów rozproszonych.
- Odnotowywane są okresowe braki w dostępie do wody, zwłaszcza w sezonie turystycznym i w dolnych partiach gminy; mieszkańcy wskazują także na wpływ obiektów noclegowych napełniających baseny.
- System kanalizacyjny jest modernizowany; kluczową inwestycją jest odciążenie oczyszczalni w Marczycach poprzez przesył ścieków rurociągiem do oczyszczalni w Mysłakowicach.
- Gmina stoi przed koniecznością przebudowy oczyszczalni w Marczycach z uwagi na jej przeciążenie oraz uciążliwości zapachowe zgłaszane przez mieszkańców i gminy sąsiednie.
- Poziom zgazyfikowania gminy wynosi 50% i jest niższy niż w województwie i kraju, co wskazuje na potencjalne wyzwania w zakresie transformacji energetycznej.
- Infrastruktura elektroenergetyczna jest zapewniana przez TAURON Dystrybucja; system oceniany jest jako stabilny, z możliwością dalszego przyłączania odbiorców.
- Część gospodarstw korzysta z indywidualnych źródeł energii, w tym odnawialnych, co stopniowo zwiększa lokalną niezależność energetyczną.

3.4. Analiza stanu finansów gminy Podgórzyn

Stabilność i przejrzystość finansów publicznych stanowi podstawę skutecznego zarządzania gminą, umożliwiając realizację kluczowych zadań własnych, prowadzenie działań prorozwojowych oraz zapewnianie mieszkańcom wysokiego standardu usług publicznych. Sytuacja finansowa jednostki samorządu terytorialnego decyduje o jej możliwości inwestowania w infrastrukturę, edukację, usługi społeczne i ochronę środowiska, a także o zdolności do reagowania na nieprzewidziane wyzwania oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze.

W przypadku Gminy Podgórzyn analiza kondycji finansowej pozwala ocenić jej zdolność do utrzymania zrównoważonej polityki budżetowej przy jednoczesnym prowadzeniu ambitnych przedsięwzięć infrastrukturalnych, zwłaszcza w obszarach gospodarki wodno-kanalizacyjnej, komunikacji lokalnej, edukacji i turystyki. W rozdziale tym przedstawiono strukturę dochodów i wydatków budżetowych gminy, poziom zadłużenia, wartość nadwyżki operacyjnej oraz zakres realizowanych inwestycji. Ujęcie wieloletnie umożliwia identyfikację trendów finansowych i ocenę odporności budżetu na wahania makroekonomiczne oraz skutki zmian legislacyjnych w zakresie dochodów samorządów.

Analiza finansów Gminy Podgórzyn ma szczególne znaczenie w kontekście dynamicznie zmieniających się warunków zewnętrznych, w tym rosnących kosztów funkcjonowania sektora publicznego, presji inflacyjnej, zmian w systemie dochodów JST oraz konieczności dostosowania polityk lokalnych do wyzwań środowiskowych i demograficznych. Ocena ta stanowi podstawę do formułowania świadomej i odpowiedzialnej polityki finansowej, która umożliwi dalszy rozwój gminy, utrzymanie stabilności budżetowej i konsekwentną realizację celów strategicznych przy jednoczesnym zachowaniu równowagi finansowej w kolejnych latach.

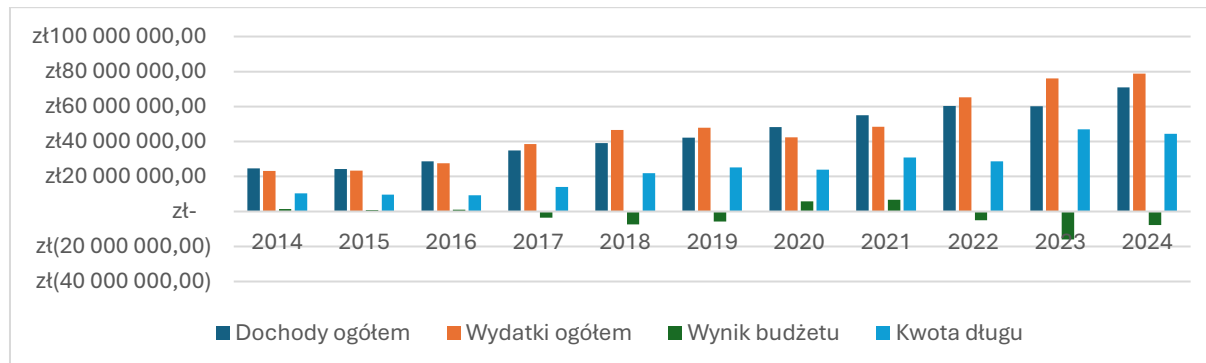
3.4.1. Analiza sytuacji budżetowej

Analiza danych finansowych Gminy Podgórzyn za lata 2014–2024 wskazuje na istotny wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych. W analizowanym okresie dochody gminy zwiększyły się z ok. 24,6 mln zł w 2014 r. do ponad 71 mln zł w 2024 r., co oznacza trzykrotny wzrost. Podobny kierunek zmian widoczny jest po stronie wydatków – od ok. 23,3 mln zł w 2014 r. do blisko 78,8 mln zł w 2024 r. Zmiany te odzwierciedlają rosnącą skalę funkcjonowania gminy oraz zwiększające się potrzeby finansowe związane m.in. z kosztami realizacji zadań publicznych i wydatkami inwestycyjnymi.

Wynik budżetu był zmienny na przestrzeni lat. Nadwyżki odnotowano m.in. w latach 2014–2016 oraz 2020–2021, natomiast deficyty pojawiały się w latach 2017–2019 oraz 2022–2024. Największy deficyt wystąpił w roku 2023 i wyniósł ok. –15,9 mln zł. Wahania te są typowe dla jednostek realizujących projekty o większej skali finansowej, jednak ich utrzymanie wymaga bieżącego monitorowania sytuacji budżetowej w kontekście zachowania płynności i możliwości finansowania zadań własnych.

Wyraźnie wzrastało również zadłużenie gminy. Po relatywnie stabilnym poziomie długu w latach 2014–2017 (9,2–14,0 mln zł), od roku 2018 obserwuje się jego dynamiczny wzrost – do 21,99 mln zł w 2018 r., a następnie do 47 mln zł w 2023 r. i 44,35 mln zł w 2024 r. Zjawisko to związane jest z finansowaniem przedsięwzięć o zwiększonym nakładzie kapitałowym. Wzrost zadłużenia oznacza jednak konieczność szczególnej ostrożności w planowaniu kolejnych zadań inwestycyjnych oraz dbałości o utrzymanie stabilności finansowej w kontekście przyszłej obsługi zobowiązań.

Ryc. 51 Analiza sytuacji budżetowej Gminy Podgórzyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

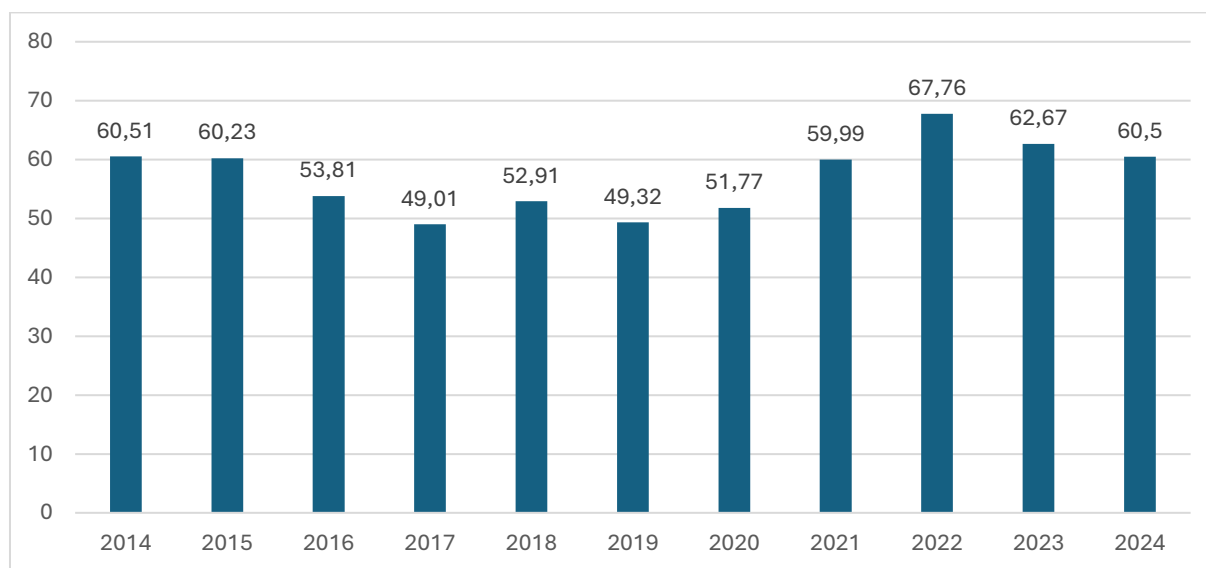
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem Gminy Podgórzyn w latach 2014–2024 charakteryzuje się umiarkowanymi wahaniami, utrzymując się zasadniczo w przedziale od około 49% do 68%. W pierwszym roku analizowanego okresu wskaźnik ten wyniósł 60,51%, a następnie utrzymywał się na zbliżonym poziomie w 2015 r. (60,23%). W latach 2016–2019 nastąpił spadek udziału dochodów własnych – do najniższego poziomu 49,01% w 2017 r. oraz zbliżonych wartości w kolejnych latach 2018–2019 (52,91% i 49,32%). Może to wskazywać na zwiększoną zależność w tym okresie od transferów zewnętrznych oraz subwencji.

Od 2020 r. obserwowany jest ponowny wzrost udziału dochodów własnych, który osiągnął 59,99% w 2021 r. oraz swój najwyższy poziom w całym analizowanym okresie w 2022 r. – 67,76%. W kolejnych latach wskaźnik nieco spadł, osiągając 62,67% w 2023 r. oraz 60,50% w roku 2024,

pozostając jednak na poziomie świadczącym o relatywnie silnym potencjale fiskalnym gminy i stosunkowo wysokiej samodzielności finansowej.

Wahania wskaźnika mogą wynikać z cyklu realizacji projektów inwestycyjnych współfinansowanych funduszami zewnętrznymi – w latach intensyfikacji projektów udział środków transferowych rośnie, co obniża relację dochodów własnych. Wzrost wskaźnika po 2020 r. można interpretować jako efekt odbudowy bazy dochodowej gminy po pandemii oraz wzrostu dochodów podatkowych i opłat lokalnych w kontekście dynamicznego rozwoju funkcji turystycznych oraz inwestycyjnych.

Ryc. 52 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

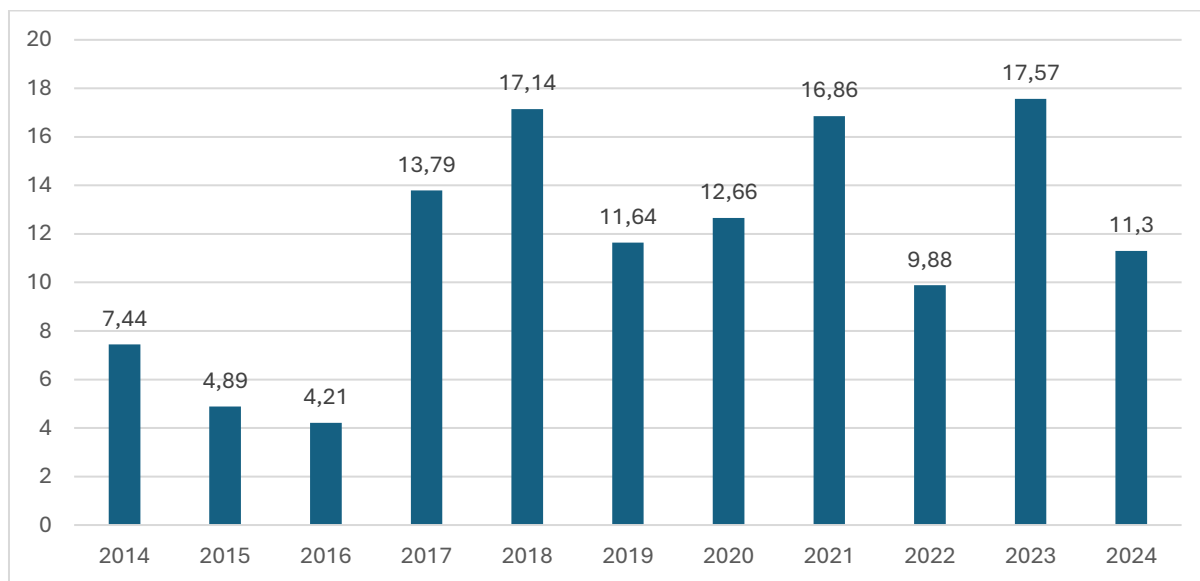
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem Gminy Podgórzyn w latach 2014–2024 charakteryzuje się znaczną zmiennością, co jest typowe dla jednostek samorządu realizujących projekty inwestycyjne w oparciu o środki zewnętrzne. Wskaźnik ten w analizowanym okresie przyjmował wartości od 4,21% w 2016 r. do 17,57% w 2023 r., co świadczy o istotnych wahaniami skali inwestycji oraz pozyskiwania środków z funduszy zewnętrznych.

W pierwszych latach (2014–2016) udział dochodów majątkowych utrzymywał się na relatywnie niskim poziomie (4,21–7,44%), co mogło wynikać z mniejszej dynamiki inwestycyjnej w tym okresie lub ograniczonych wpływów z tytułu sprzedaży mienia gminnego. Od 2017 r. widoczny jest wyraźny wzrost dochodów majątkowych — w 2017 r. osiągnęły one poziom 13,79%, a w 2018 r. nawet 17,14%. Świadczy to o intensyfikacji działań inwestycyjnych, zapewne związanych z realizacją projektów infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

W latach 2019–2021 udział ten nadal pozostawał istotny (11,64–16,86%), utrzymując się na poziomie potwierdzającym aktywną politykę inwestycyjną. Rok 2022 przyniósł spadek wskaźnika do 9,88%, co mogło być wynikiem przejściowego zakończenia części projektów i oczekiwania na kolejne transze środków pomocowych. W 2023 r. odnotowano najwyższą wartość w całym analizowanym okresie (17,57%), natomiast w 2024 r. wskaźnik ponownie spadł do 11,30%.

Ryc. 53 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

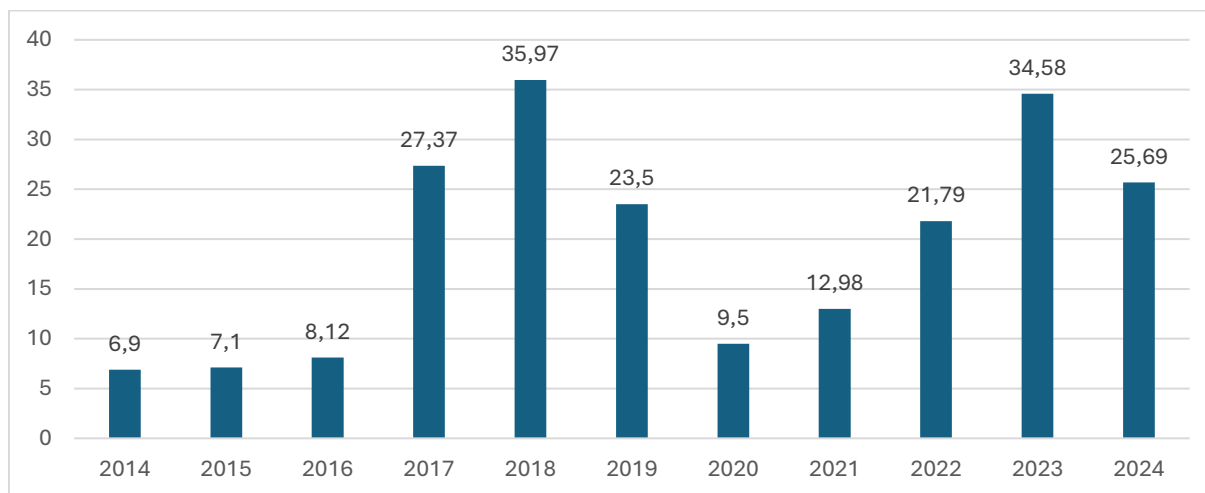
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem Gminy Podgórzyn w latach 2014–2024 cechuje się dużą zmiennością i wysokim poziomem w wielu latach, co świadczy o znaczącej aktywności inwestycyjnej gminy. W analizowanym okresie wskaźnik ten wahał się od 6,9% w 2014 r. do 35,97% w 2018 r., a więc przyjmował wartości zarówno typowe dla gmin o umiarkowanej aktywności inwestycyjnej, jak i znacznie powyżej średnich obserwowanych w skali kraju.

W latach 2014–2016 poziom wydatków majątkowych utrzymywał się na relatywnie niskim, ale stabilnym poziomie (6,9–8,12%), co mogło odzwierciedlać etap przygotowawczy do większych przedsięwzięć inwestycyjnych. Od 2017 r. nastąpił dynamiczny wzrost wydatków majątkowych, z wartościami 27,37% w 2017 r. i rekordowym poziomem 35,97% w 2018 r. Tak znaczący wzrost oznacza intensyfikację realizacji projektów infrastrukturalnych, prawdopodobnie związanych z wykorzystaniem środków europejskich i krajowych programów finansowania inwestycji.

Po 2018 r. udział wydatków majątkowych ponownie uległ obniżeniu, osiągając 9,5% w 2020 r., co może wskazywać na czasowe zakończenie cyklu inwestycyjnego oraz wpływ pandemii COVID-19 na harmonogram realizacji przedsięwzięć. Od 2021 r. widoczny był ponowny wzrost nakładów inwestycyjnych — do 21,79% w 2022 r. i 34,58% w 2023 r., co stanowi kolejny impuls rozwojowy. W 2024 r. udział wydatków majątkowych spadł do 25,69%, utrzymując się jednak na relatywnie wysokim poziomie.

Ryc. 54 Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem

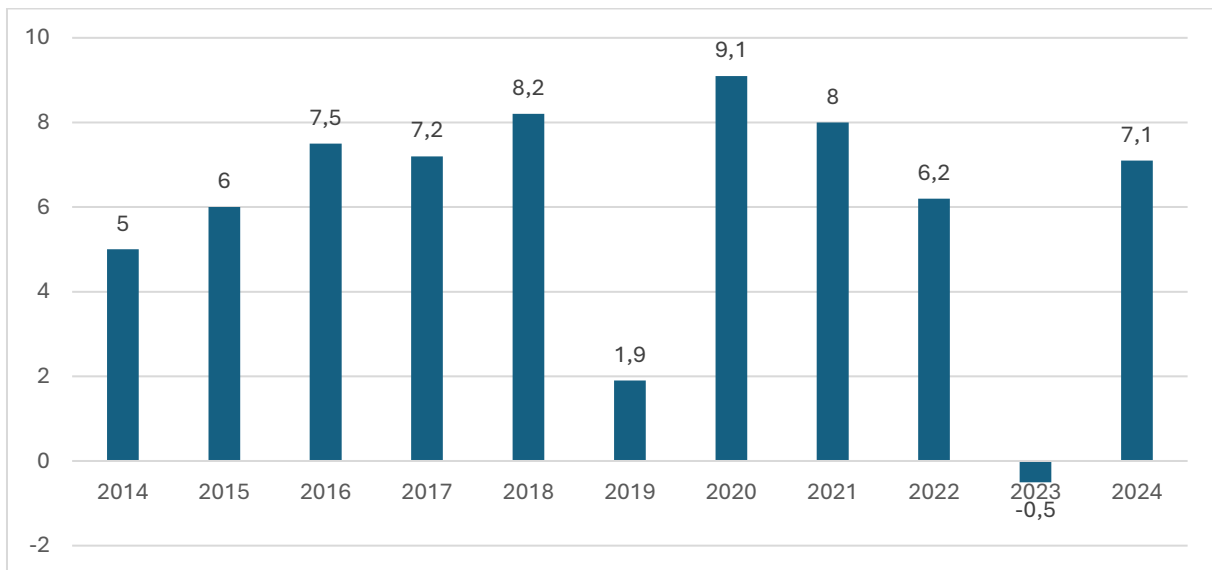
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

Relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących w Gminie Podgórzyn w latach 2014–2024 charakteryzuje się znaczną zmiennością, odzwierciedlającą zarówno cykl koniunkturalny, jak i wahania w kosztach bieżących oraz poziomie dochodów własnych. Wskaźnik ten stanowi kluczową miarę stabilności finansowej jednostki samorządu terytorialnego — jego dodatnia wartość oznacza zdolność do finansowania inwestycji ze środków własnych, natomiast spadek poniżej zera sygnalizuje konieczność pokrywania wydatków bieżących z zobowiązań lub rezerw.

W latach 2014–2018 poziom nadwyżki operacyjnej utrzymywał się na stosunkowo stabilnym poziomie, rosnąc z 5,0% do 8,2%. Rok 2019 przyniósł wyraźny spadek wskaźnika do 1,9%, co mogło wynikać m.in. ze wzrostu wydatków bieżących (np. na oświatę i administrację) oraz presji kosztowej w związku z rosnącymi wynagrodzeniami i cenami usług. W 2020 r. nastąpiło odbicie do poziomu 9,1%, prawdopodobnie związane z efektami wsparcia finansowego dla jednostek samorządowych w okresie pandemii COVID-19 oraz zmianami w strukturze wydatków.

W kolejnych latach obserwowano stopniowe obniżanie się wskaźnika — do 8,0% w 2021 r. i 6,2% w 2022 r. Rok 2023 przyniósł pierwszą w analizowanym okresie wartość ujemną (–0,5%), co oznacza, że bieżące dochody gminy nie pokryły wydatków bieżących. Taka sytuacja wskazuje na pogorszenie kondycji operacyjnej budżetu i ograniczoną zdolność do finansowania inwestycji bez zwiększenia zadłużenia lub pozyskania środków zewnętrznych. W 2024 r. wskaźnik powrócił do dodatniego poziomu 7,1%, co sugeruje poprawę równowagi operacyjnej.

Ryc. 55 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

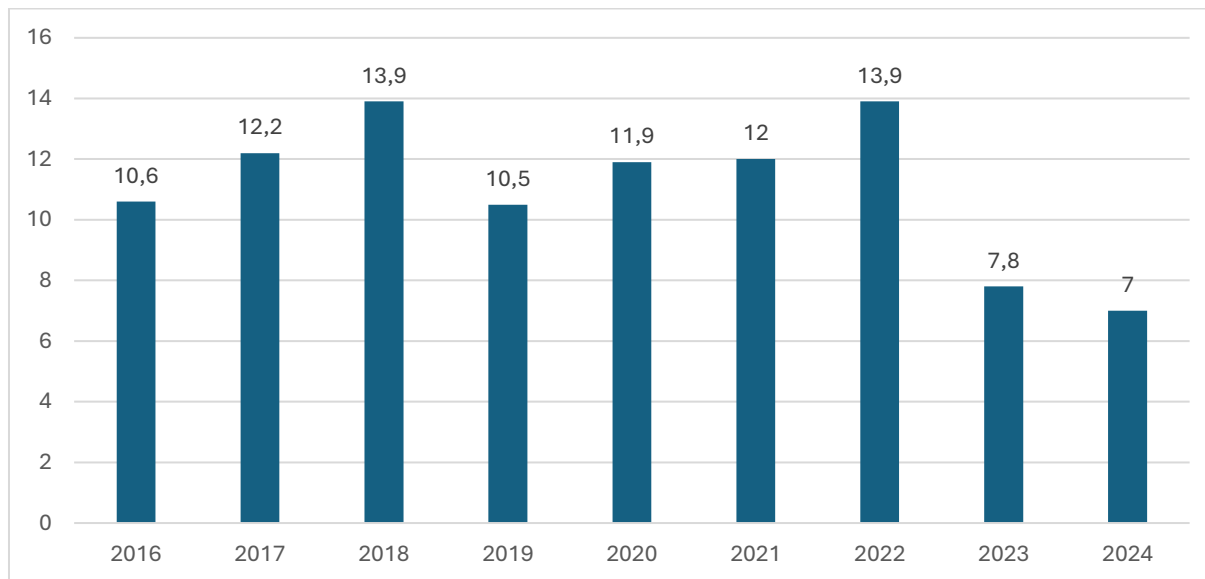
Relacja wyniku operacyjnego do własnych dochodów bieżących (średnia trzyletnia) stanowi istotny wskaźnik zdolności JST do generowania nadwyżki operacyjnej w dłuższej perspektywie oraz do bezpiecznego i stabilnego finansowania inwestycji bez nadmiernego zadłużania się. W przypadku Gminy Podgórzyn w latach 2016–2024 wskaźnik ten wykazuje relatywnie wysokie wartości, jednak z widoczną tendencją spadkową w ostatnich latach.

W latach 2016–2018 relacja ta wynosiła od 10,6% do 13,9%, co wskazywało na dobrą sytuację finansową oraz wysoką zdolność do finansowania zadań inwestycyjnych z wypracowanych środków bieżących. Szczytowym okresem był rok 2018, kiedy wskaźnik osiągnął poziom bliski 14%.

W kolejnych latach obserwuje się stopniowe wahania, jednak aż do 2022 roku wartości utrzymywały się powyżej 11%, co nadal świadczyło o stabilnej kondycji finansowej. Rok 2022 ponownie przyniósł wysoki wynik na poziomie 13,9%, co wiązać można m.in. z odbudową wyniku operacyjnego po okresie intensywnych wydatków pandemicznych.

Znaczący spadek nastąpił natomiast w 2023 roku – do 7,8%, a w 2024 roku do 7,0%. Choć wskaźnik nadal pozostaje dodatni, jego poziom zdecydowanie odbiega od wartości z lat wcześniejszych, wskazując na rosnące obciążenie wydatkami bieżącymi oraz mniejszą przestrzeń finansową na finansowanie inwestycji z nadwyżek operacyjnych. Warto podkreślić, że poziom około 7% nadal uznawany jest za umiarkowanie bezpieczny, jednak trend malejący stanowi sygnał ostrzegawczy.

Ryc. 56 Relacja wyniku operacyjnego do kwoty własnych dochodów bieżących (średnia 3letnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Rozwoju Lokalnego

3.4.2. Podsumowanie analizy stanu finansów gminy Podgórzyn

Stan finansów gminy Podgórzyn

- Dochody gminy wykazują dynamiczny wzrost w latach 2014–2024 (z ok. 24,6 mln zł do ok. 71 mln zł), co odzwierciedla rosnącą skalę działalności finansowej gminy oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych.
- Wydatki ogółem rosną szybciej niż dochody, szczególnie po 2020 r., co skutkuje pogorszeniem wyniku budżetu – w wielu latach notowane są deficyty, w tym znaczące w 2023 i 2024 r.
- Zadłużenie gminy wyraźnie wzrosło – z ok. 9–10 mln zł w połowie poprzedniej dekady do ponad 44 mln zł w 2024 r., co wskazuje na zwiększenie skali finansowania inwestycji długiem.
- Udział dochodów własnych w dochodach ogółem utrzymuje się na umiarkowanie stabilnym poziomie (ok. 49–68%), jednak w ostatnich latach nastąpiły wahania, co świadczy o wrażliwości finansów na zmiany legislacyjne i koniunkturę gospodarczą.
- Udział dochodów majątkowych jest zmienny i wyraźnie zależny od cyklu inwestycyjnego – wartości wahają się od ok. 4% do ponad 17%, odzwierciedlając intensywność pozyskiwania środków inwestycyjnych.
- Wydatki majątkowe w strukturze budżetu osiągały w ostatnich latach wysokie poziomy (nawet powyżej 30%), co świadczy o silnym zaangażowaniu w rozwój infrastruktury; jednocześnie ich finansowanie generuje wzrost długu.
- Nadwyżka operacyjna, kluczowa dla bezpieczeństwa finansowego JST, charakteryzuje się znaczną zmiennością – od niewielkich wartości dodatnich, przez okresy spadków, aż po ujemny wynik w 2023 r.
- Mimo że w większości lat wskaźnik nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących utrzymuje się na poziomie uznawanym za bezpieczny, trend spadkowy w 2023–2024 r. wskazuje na rosnącą presję na wydatki bieżące oraz wyzwania w utrzymaniu komfortowego poziomu przestrzeni finansowej.

- Relacja wyniku operacyjnego do dochodów własnych również spada w ostatnich latach, choć pozostaje dodatnia – świadczy to o utrzymaniu zdolności operacyjnej, ale z malejącym marginesem bezpieczeństwa.
- Wyniki świadczą o prowadzeniu aktywnej polityki inwestycyjnej, jednak dalsza ekspansja inwestycyjna wymaga ostrożności, szczególnie w kontekście poziomu długu i zmniejszającego się potencjału do generowania nadwyżki operacyjnej.

4. Spis rycin

Ryc. 1 Gmina Podgórzyn w skali województwa dolnośląskiego	8
Ryc. 2 Sieć osadnicza Gminy Podgórzyn	9
Ryc. 3 Liczba ludności w Gminie Podgórzyn	12
Ryc. 4 Struktura wieku mieszkańców Gminy Podgórzyn ze względu na płeć	13
Ryc. 5 Współczynnik feminizacji	14
Ryc. 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu	15
Ryc. 7 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w Gminie Podgórzyn	16
Ryc. 8 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu ...	17
Ryc. 9 Ludność Gminy Podgórzyn według ekonomicznych grup wieku (w %)	18
Ryc. 10 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Podgórzyn	19
Ryc. 11 Wskaźnik skolaryzacji netto	21
Ryc. 12 Wyniki egzaminu ośmioklasisty	22
Ryc. 13 Czytelnictwo	24
Ryc. 14 Liczba porad POZ na 1 mieszkańca gminy	27
Ryc. 15 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	28
Ryc. 16 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	30
Ryc. 17 Podmioty gospodarki narodowej ze względu na sektor własnościowy	36
Ryc. 18 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007	37
Ryc. 19 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	38
Ryc. 20 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	39
Ryc. 21 Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem	40
Ryc. 22 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	41
Ryc. 23 Baza noclegowa - pokoje ogółem	42
Ryc. 24 Tereny rolnicze w Gminie Podgórzyn	47
Ryc. 25 Tereny usług lub usług i produkcji w aktach planowania przestrzennego gminy Podgórzyn	48
Ryc. 26 Układ sieci hydrologicznej w obrębie Gminy Podgórzyn	52
Ryc. 27 Wstępna ocena ryzyka powodziowego	56
Ryc. 28 Mapa zagrożenia powodziowego (1%)	56
Ryc. 29 Mapa zagrożenia powodziowego (10%)	57
Ryc. 30 Roczna masa odpadów na 1 mieszkańca w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu w 2024 roku	59
Ryc. 31 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Gminie Podgórzyn na tle kraju, województwa i powiatu w 2024 roku	60
Ryc. 32 Procentowy udział odpadów zebranych selektywnie w Gminie Podgórzyn na przestrzeni lat 2017-2024	61
Ryc. 33 Zasięg, jaki można pokonać rowerem w ciągu 45 minut z Podgórzyna	62
Ryc. 34 Zasięg, jaki można pokonać komunikacją publiczną w ciągu 45 minut z Podgórzyna	63
Ryc. 35 Zasięg, jaki można pokonać autem w ciągu 45 minut z Podgórzyna	64
Ryc. 36 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Podgórzyn	65
Ryc. 37 Decyzje o warunkach zabudowy wydane w gminie Podgórzyn w latach 2020-2025	67
Ryc. 38 Plany miejscowe i decyzje o warunkach zabudowy wydane w gminie Podgórzyn w latach 2020-2025	68

Ryc. 39 Plany miejscowe i decyzje o warunkach zabudowy z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową	70
Ryc. 40 Wątki przestrzenne - legenda	72
Ryc. 41 Diagnoza przestrzeni gminy - młodzież	74
Ryc. 42 Diagnoza przestrzeni gminy - branża turystyczna	75
Ryc. 43 Diagnoza przestrzeni gminy - lokalni liderzy	76
Ryc. 44 Diagnoza przestrzeni gminy - seniorzy	78
Ryc. 45 Diagnoza przestrzeni gminy - przedsiębiorcy	79
Ryc. 46 Budynki mieszkalne w gminie	80
Ryc. 47 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania.....	81
Ryc. 48 Zasoby mieszkaniowe - wskaźnik mieszkania na 1000 mieszkańców	82
Ryc. 49 Korzystający z instalacji (wodociągi, kanalizacje) w % ogółu ludności	84
Ryc. 50 Korzystający z instalacji (gaz) w % ogółu ludności.....	85
Ryc. 51 Analiza sytuacji budżetowej Gminy Podgórzyn	89
Ryc. 52 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	90
Ryc. 53 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	91
Ryc. 54 Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem.....	92
Ryc. 55 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących	93
Ryc. 56 Relacja wyniku operacyjnego do kwoty własnych dochodów bieżących (średnia 3letnia)	94

5. Spis tabel

Tabela 1 Statystyki stężeń dla wybranych zanieczyszczeń w Gminie Podgórzyn zestawione na podstawie wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2024 wykonanego przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy.....	58
Tabela 2 Powierzchnia terenów pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.....	65
Tabela 3 Powierzchnia terenów z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy.....	67
Tabela 4 Powierzchnia terenów pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy	68
Tabela 5 Niezabudowane tereny mieszkaniowe w planach miejscowych.....	70
Tabela 6 Niezabudowane tereny mieszkaniowe w decyzjach o warunkach zabudowy	71

6. Załączniki

6.1. Raport z badań fokusowych

6.2. Raport z badania ankietowego